

OPERATIONEEL PLAN

Landschapspark Zwinstreek

Inhoud

Voorwoord	5
Leeswijzer	9
De Programma-onderdelen	11
Op de grens van zoet en zout	13
Het verhalend landschapspark	21
Grensverleggend voedsellandschap	29
Grenzeloos beleven en leven	35
De Focusgebieden	43
Waterbuffering in 'de Grenskreken'	44
Natuurcluster Sluis - Cantelmolinie	46
Groene Gordel Brugge, Maleveld als waterpark	48
Onthaalpoort naar het Zwin Natuur Park en de hele streek	50
Verbinding tussen Breskens en Waterdunen	52
Samenhang en beeldkwaliteit stadsrand van Oostburg	54
Voedselhub Eiland Cadzand	56
Toekomstverkenning Oost-Vlaams Kreekengebied	58
Overig Programma	63
Bestuur en financiering	79
Governance	80
Financieel plan	97
Communicatie	106
Instrumenten	111
Samenvattende tabel	113

Voorwoord

Beste lezer,

Voorliggend Operationeel Plan 2024 – 2029 is een verlengstuk van het masterplan voor het Landschapspark Zwinstreek

Dit plan kan niet afzonderlijk worden gelezen van het masterplan, het vormt een eerste addendum in een reeks van 4 Operationele Plannen voor opeenvolgende planperiodes van telkens 6 jaar.

Daar waar het masterplan een dynamische en bijstuurbare langetermijnsvisie uitstippelt met een tijdshorizon van 24 jaar, heeft dit operationeel plan een tijdshorizon van 6 jaar, met als doel om prioritaire acties, werk- & financieringsafspraken vast te leggen die leiden tot concrete uitvoeringsacties binnen het Landschapspark Zwinstreek.

In het operationeel programma volgt een overzicht van de prioritaire acties per verhaallijn, vertaald in gebiedsgerichte dan wel geïntegreerde programma-onderdelen.

Binnen de voorziene tijdsspanne was de tijd te kort om tot een volledig uitgewerkt, gedragen en financieel helder operationeel plan te komen. Wél werden de acties bepaald die in de komende 6 jaar verder uitgewerkt zullen worden, samen met alle partners. Het parkbureau neemt hierin de coördinerende rol op.

Voor de financiering worden de investeringsmiddelen, die gekoppeld worden aan de erkenning tot Landschapspark, gezien vanuit een hefboommechanisme: ze zorgen ervoor dat de acties mee gerealiseerd kunnen worden, als aanvullend werkings- en investeringsbudget.

De verhaallijnen met bijhorende strategische doelstellingen uit het Masterplan Landschapspark Zwinstreek zijn:

1. Verhaallijn tussen zoet en zout

- SD 1.1: De zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur verzekeren
- SD 1.2: Het beschikbare zoet water doordacht gebruiken
- SD 1.3: Een robuust natuur- en waternetwerk realiseren en beheren

2. Verhaallijn verhalend landschapspark

- SD 2.1: De cultuur, identiteit en historie van de Zwinstreek beleevingsvol ontsluiten
- SD 2.2: Historisch erfgoed beleefbaar maken, herbestemmen en opwaarderen
- SD 2.3: Erfgoed valoriseren voor de (lokale) economie en betekenisvol toerisme
- SD 2.4: Inzetten op streekeducatie

3. Verhaallijn Grensverleggend voedsellandschap

- SD 3.1 Ondersteunen van innovatieve en streekeigen landbouw
- SD 3.2: Een aantrekkelijk aanbod van streekproducten uitwerken
- SD 3.3: Grensknelpunten wegwerken door internationale samenwerking

4. Verhaallijn Grenzeloos Beleven en Leven

- SD 4.1: De troeven van de Zwinstreek in de verf zetten
- SD 4.2: Een performant onthaalnetwerk opzetten
- SD 4.3: Het versterken van de lokale economie
- SD 4.4: Beeldkwaliteit en beeldbepalende structuren versterken

Dit operationeel plan verbindt de partners niet tot het nemen van deze extra financiële engagementen, maar heeft wel tot doel om als onderhandelingsdocument te dienen zodat de acties zoveel mogelijk kunnen worden ingevuld, zowel inhoudelijk als financieel. Op deze manier is dit operationeel plan een steeds evoluerend document.

Jurgen Vanlerberghe
Gedeputeerde Provincie West-Vlaanderen,
voorzitter stuurgroep Landschapspark Zwinstreek

Masterplan

Narratief

4 VERHAALLIJNEN

op de grens van
zoet en zout

het verhalend
landschapspark

grensverleggend
voedsellandschap

grenzeloos
beleven en leven

Ambitie

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

- De zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur verzekeren
- Het beschikbare zoet water op een doordachte manier gebruiken
- Een robuust natuur- en waternetwerk realiseren en beheren
- De cultuur, identiteit en historiek van de Zwinstreek beleevingsvol ontsluiten
- Historisch erfgoed beleefbaar maken, herbestemmen en opwaarderen
- Erfgoed valoriseren voor de (lokale) economie en een betekenisvol toerisme
- Inzetten op streekeducatie
- Het ondersteunen van innovatieve en streekeigen landbouw
- Een aantrekkelijk aanbod van streekproducten uitwerken
- Grensknelpunten wegwerken door internationale samenwerking
- De troeven van de Zwinstreek in de verf zetten
- Een performant onthaalnetwerk opzetten
- Het versterken van de lokale economie
- Beeldkwaliteit en beeldbepalende structuren versterken

Essentie

PROGRAMMA-ONDERDELEN

Programma:

- Klimaatrobuuste krekken, integrale visie op krekkenbeheer
- Grensoverschrijdende zoet-zilte toekomststrategie
- Robuuste natuur- en waternetwerken
- Operatie vismigratie
- Collectieve wateropvang op erven

Programma:

- Zichtbaar- en beleefbaar maken Staats-Spaanse linies
- Virtual reality brengt je terug naar het verleden
- Netwerk van (kerk)torens als uitkijkpunt
- Grensoverschrijdend dijkenplan
- Regionaal museumbeleid en netwerk met streek- en wereldoriëntatie
- Begeleiding bij (her) bestemmingen

Programma:

- Gebiedsgerichte en gediversifieerde landbouwvisie
- Grensoverschrijdende agro-innovatie
- Voedselhubs
- Grensknelpunten

Programma:

- Strategisch onthaalplan Zwinstreek
- Kwalitatieve en verbonden recreatieve netwerken
- Kwalitatief werken en leven
- Beeldkwaliteit

Uitwerking

FOCUSGEBIEDEN

- Waterbuffering in 'de Grenskrekken'
- Natuurcluster Sluis - Cantelmolinie
- Groene Gordel Brugge, Maleveld als waterpark
- Onthaalpoort naar het Zwin Natuur Park en de hele streek
- Verbinding tussen Breskens en Waterdunen
- Samenhang en beeldkwaliteit stadsrand van Oostburg
- Voedselhub eiland Cadzand
- Toekomstverkenning Oost-Vlaams krekengebied

Operationeel plan

DEEL 1

4 VERHAALLIJNEN

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

PROGRAMMA-ONDERDEEL

ACTIES PER PROGRAMMA-
ONDERDEEL

DEEL 3

ACTIES IKV OVERIG PROGRAMMA

DEEL 2

8 FOCUSGEBIEDEN

ACTIES PER FOCUSGEBIED

Leeswijzer

Bij het opmaken van de kandidatuur voor dit Landschapspark werd het al snel duidelijk dat de Zwinstreek barst van ideeën en potenties. De Zwinforma en werkgroepen werden overspoeld met mogelijke projecten die de streek nog unieker en aantrekkelijker zouden kunnen maken. Dit document is een uitzuivering van al deze ideeën. Het projectbureau en de werkgroepen hebben doorheen de voorbije maanden een selectie gemaakt van acties waar op korte termijn aan begonnen kan worden. De acties die beschreven in dit document zijn gekozen omdat ze urgent waren, omdat er veel draagvlak voor is, omdat ze snel of makkelijk uit te voeren zijn of omdat ze een noodzakelijke eerste stap vormen om de uiteindelijke visie voor het Landschapspark werkelijk uit te voeren.

Het operationeel plan volgt dezelfde vier verhaallijnen met de strategische doelstellingen als het masterplan, maar werkt dit verder uit in operationele doelstellingen die op korte termijn kunnen worden verwezenlijkt. Elke operationele doelstelling wordt in dit document kort omschreven met daaronder een aanvulling met bijhorende programma-onderdelen en korte- en langetermijnacties.

Kortetermijnacties zijn deze acties die binnen de looptijd van dit operationeel plan acties en concreet verder worden uitgewerkt. Langetermijnacties zijn deze acties die omwille van financiële impact, ontbrekende onderbouwing, noodzaak aan creatie van verder draagvlak, ... nog niet binnen dit eerste operationeel plan worden uitgewerkt. Deze acties geven wel de doorkijk naar langere termijn en vormen mee de basis voor de volgende operationele plannen. De acties zijn indicatief, en kunnen nog wijzigen of aangevuld worden in de loop van het traject.

De programma-onderdelen zijn stappen die, bij erkenning als landschapspark, direct door parkbureau Zwinstreek kunnen worden genomen en die als een rode draad voor de identiteit van de Zwinstreek dienen. Daarna volgen de geïntegreerde acties, dit zijn acties die vandaag al lopende zijn of gepland zijn en die aansluiten bij de operationele doelstelling. Tenslotte volgen de korte en lange termijn acties van het Landschapspark Zwinstreek. Zo kan men als lezer op een aantal pagina's ontdekken wat elke verhaallijn op terrein zal betekenen.

De focusgebieden zijn een integrale en gebiedsgerichte uitwerking van het masterplan. De korte- en langetermijnacties van de focusgebieden in het operationeel plan zijn een overzicht van kansen die tijdens de uitwerking werden gedefinieerd (zie proces Masterplan Landschapspark Zwinstreek). Het is een startpunt vanuit de visie die het landschapspark deze verder dient op te nemen en uit te werken.

In bijlage bij dit operationeel plan hoort een projectenportfolio met actiefiches. Verschillende kortetermijnacties - voorzien van een eigen uniek nummer - verwijzen naar een fiche in dit projectenportfolio. Nog niet alle acties werden in detail uitgewerkt. Het projectenportfolio is daarom ook een levend instrument, dat voortdurend wordt aangevuld door de partners.

Algemeen geldt dat door de complexiteit en schaal van de regio en het groot aantal beleidsniveaus (twee landen, drie provincies, ... gemeenten en sectoren) het onmogelijk is om in de looptijd van 10 maanden alle programma-onderdelen en acties voor het operationeel plan al volledig politiek afgetoetst te krijgen en om voor alle actie een consensus te vinden met alle streekactoren.

1

De Programma-onderdelen

In dit masterplan is ervoor gekozen om de acht gebiedsambities integraal te verwerken naar vier verhaallijnen, die de ziel van de Zwinstreek proberen te vatten en een kapstok bieden voor zowel de visie als voor het operationaliseren van het landschapspark. Ze vormen de rode draad en de bijhorende doelstellingen dienen als het toetsingskader om de geopperde acties te valideren en te groeperen. Zo werd de focus gelegd op die acties die zeer specifiek inzetten op het versterken, het verder uitbouwen en uitdragen van de specifieke identiteit van de Zwinstreek. De landschapskwaliteit van het gebied staat hierbij centraal.

Verhaallijn I

Op de grens van zoet en zout

SD 1.1: De zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur verzekeren

Er wordt ingezet op vasthouden en infiltratie van zoet water om te voorzien in de waterbehoefte met een veranderend klimaat. Het watersysteem dient robuuster en grensoverschrijdend meer verbonden te zijn. De waterkwaliteit wordt aangepakt met zowel generieke én innovatieve maatregelen. Gebiedsgerichte samenwerkingsverbanden van landbouwers, natuurbeheerders, waterbeheerders en kennispartners worden opgezet om een toekomstbestendig en klimaatrobuust waterbeheer te realiseren.

Programma-onderdeel: klimaatrobuuste krekken, integrale visie op krekkenbeheer

Onderzoek en opmaak van een integrale en breed gedragen visie op krekken vanuit een toekomstbestendig en klimaatrobuust perspectief. Krekken kunnen naar de toekomst een oplossing bieden dankzij hun historisch waterbergend vermogen.

Programma-onderdeel: Grensoverschrijdende zoet-zilte toekomststrategie

Verziltzing tegengaan door in te zetten op zoetwaterbuffering blijft een prioriteit, maar wanneer verziltzing onvermijdelijk wordt, willen we voorbereid zijn en kijken hoe de verziltzing tot een minimum beperkt kan worden, en van daaruit nieuwe opportuniteiten verkennen.

Actielijst

Kennisopbouw: meten van de oppervlaktewaterkwaliteit

- ZZ I.1.2 De huidige waterkwaliteit monitoren over de grenzen heen

Het monitoren van de waterkwaliteit over de landsgrenzen heen levert niet alleen de informatie voor de waterbeheerders, het is een basis voor het nemen van gezamenlijke maatregelen. Op vandaag verschilt het meetnet, en via afstemming en afspraken wordt de verzamelde info meer uitwisselbaar.

Kennisopbouw en kennisuitwisseling over grondwater

- ZZ I.1.3 Uniformiseren van de interpretatie van de verziltingskaarten over het hele Landschapspark in functie van monitoring van verziltzing.

De meetmethodes waarmee de verziltingskaarten zijn opgemaakt verschillen. Daardoor is de opmaak van eenduidig kaartmateriaal voor het grensgebied niet evident. Technici stemmen af om datasets af te kalibreren om de info beter te presenteren.

- ZZ I.1.4 Monitoring van alle door MDK en ANB beheerde zwinduin- en kustduingebieden.

De grondwaterpeilen in de duingebieden van MDK en ANB worden gemonitord om de impact op de biodiversiteit van de beheermaatregelen op te volgen. Dit levert info op over effecten grondwater op de ontwikkeling van de natuurwaarden.

- ZZ I.1.5.2 Kennisuitwisseling tussen Nederland en Vlaanderen over kreekruuginfiltratie organiseren, door ervaringen uit verschillende type-experimenten te delen en zo sneller over de noodzakelijke beleidsonderbouwende info te beschikken.*

Kreekruuginfiltratie wordt als een van de technieken gezien om water te bergen in het landschap en in de bodem, in tijden van wateroverschot, om het water te kunnen onttrekken in periodes van droogte. Dit gebeurt middels watertechniek en heeft een kost. De opvolging van de techniek en de rendabiliteit, levert ons de know-how voor verdere toepassing.

- ZZ I.1.6 Proefproject naar veenpakketten, met mogelijkheden tot veenopbouw. Lessen uit NBRACER-project en Buffer+project in verband met veenherstel en het verbeteren van zoetwaterbeschikbaarheid doorvertalen naar de rest van de Zwinstreek*

Verdroging van veen in de bodem kan leiden tot bodemdaling en de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO₂ en methaan. Het kan ook leiden tot veranderingen in het ecosysteem en de biodiversiteit, en kan de watervoorziening en waterkwaliteit beïnvloeden. Daarom is het van groot belang om verdroging van veen in de bodem te voorkomen en te verminderen. In het project BUFFER+ wordt daaromtrent kennis en ervaring opgebouwd met een Europees partnerschap.

Vervolg Actielijst

- ZZ I.1.7 Pilotprojecten binnen Water+Land+Schap en Interreg Buffer + met betrekking tot peilgestuurde drainage, subirrigatie en opvangbekken in de Romboutswervepolder*

Binnen het Water+Land+Schap Romboutswervepolder worden landbouwers individueel begeleid om over te stappen op peilgestuurde drainage en subirrigatie, met budget voor de nodige aanpassingen.

Grensoverschrijdende wateruitwisseling

Oude watergangen zoals het Zuid-over-de-Lieve-geleed (Damme) of de Eeklose watergang (Sint-Laureins, Aardenburg) hebben potenties voor grensoverschrijdende wateruitwisseling. Alleen dienen enkele hindernissen weggewerkt of historische uitwateringspunten of sifons gerestaureerd. De geplande restauratie van de Blauwe Sluis in Lapscheure kan vanuit die functie bekeken worden.

- Zie ook de acties hieromtrent in de focusgebieden “Toekomstverkenning OVL Krekengebied” en de “Waterbuffering in de Grenskreken”.
- ZZ I.1.10 Actie grensknelpunten B-Solutions

De uitwisseling van water in het grensgebied is geregeld met het verdrag van 1839, en enkele regels in navolging daarvan. Alle bestaande regelingen worden alvast bijeengebracht, en aan een juridische analyse onderworpen. Aanbevelingen worden geformuleerd om tot een gericht en grensoverschrijdend zoetwaterbeleid te komen.

SD 1.2: Het beschikbare zoet water doordacht gebruiken

Spaarzamer omgaan met het beschikbaar zoet water wordt steeds belangrijker. Het “blauwe goud” vraagt een doordachte aanpak. Met de partners willen we actief circulariteit van zoet water stimuleren.

Programma-onderdeel: Collectieve wateropvang op erven

Zoet water opvangen op de landbouwbedrijven, zowel in private als collectieve bufferbekkens, zodat dit water in drogere periodes aangewend kan worden voor irrigatie en infiltratie. De bufferbekkens worden landschappelijk en ecologisch ingebed.

- Zie ook de acties hieromtrent in de focusgebieden “Voedselhub Cadzand” en de “Toekomstverkenning OVL Krekengebied”

SD 1.3: Een robuust natuur- en waternetwerk realiseren en beheren

Natuurkernen worden landschappelijk verbonden, waarbij vooral ingezet wordt op de historische kreek en geulen (waternetwerk) om de verbindingen te realiseren. Dit gebeurt in nauw overleg en in goede verstandhouding tussen alle betrokken partijen.

Programma-onderdeel: Robuuste natuur- en waternetwerken

Inzetten op de grensoverschrijdende getijdennatuur, historische graslanden, verbindende groengebieden in de kernen, ... vanuit een gedragen visie met alle betrokken actoren. Waar mogelijk wordt optimaal ingezet op economische rendabiliteit en ecologische meerwaarde.

Actielijst

Versterken van een grensoverschrijdend ecologisch natuurnetwerk

- ZZ 1.3.1 Project en plan opzetten rond het kwaliteitsvol beheren en opwaarderen van zilte graslanden.
De opwaardering via inrichting en een geoptimaliseerd beheer van zilte graslanden in samenwerking met landbouwers, kan bijdragen aan het behoud van deze unieke habitats en de daaraan verbonden biodiversiteit in onze kustgebieden.
- ZZ 1.3.3 Uitvoering natuurbeheerplan Binnenduinen.
De Binnenduinen in Knokke-Heist (25 ha) maken deel uit van een duingebied van 160 hectare dat grotendeels bestemd is als natuurgebied en in privé-handen is. Er is gestart met de uitvoering van beheermaatregelen om poelen en een plas-draszone aan te leggen, om de duingraslanden en mosduinen te herstellen en de historische houtwallen te versterken.

Ecologisch strand en duinenbeheer

- ZZ 1.3.4 Groene stranden realiseren langs een kuststrook.
Het Groene Stranden-project is een initiatief dat tot doel heeft om stranden en duinen in Nederland te beschermen, te beheren en te ontwikkelen op een ecologisch duurzame wijze. Hierbij wordt onder andere gekeken naar het behoud van biodiversiteit, het verminderen van vervuiling en het stimuleren van duurzaam toerisme. Er wordt gezocht naar locaties waar dit concept kan worden toegepast. De Baai van Heist is reeds is vlaanderen een voorbeeld van een groen strand als beschermd als natuurreservaat.

Natuurverbinding

- ZZ 1.3.5 Landinrichtingsplan Natuurverbinding tussen Reigaartsvliet Kreek en Geul van Greveninge.
In Westkapelle (Knokke-Heist-Heist) worden de Vuile Vaart en de Geul van Greveninge heringericht en beheerd als een natte ecologische verbindingzone tussen de natuurcluster Zwin en de Damse Vaart. Ook de naastgelegen Cantelmolinie (zie bij verhalend landschap) verbindt tevens beide gebieden, maar dan als droge ecologische verbinding.

Programma-onderdeel: Operatie vismigratie

Verbeteren van vismigratie, en realisatie van betere paaiplassen, waarbij de paling als symboolsoort kan fungeren voor het gebied van de Zwinstreek.

Actielijst

- ZZ I.3.7 Kreken en kanalen toegankelijk maken voor paling.
- ZZ I.3.8 Opmaak van grensoverschrijdend en integraal visie- en actieplan over ecologische verbindingen en knelpunten tussen de deelgebieden, bijvoorbeeld voor paling.

Kreken en kanalen zijn doorgaans gescheiden van elkaar door stuwen of sluizen. Deze kunstwerken op de waterlopen verhinderen de vrije vismigratie. Er wordt gezocht om het landschap meer doorwaadbaar te maken voor vissen en voor de paling (Europese aal) door in te zetten op realisaties van vispassages, sluizen met lokstroom aan de zeezijde, enz ... Ze maken het landschap meer doorwaadbaar voor vissen zoals paling (Europese aal).

Enkele partners vragen ook aandacht voor de aanpak van het vismigratieknelpunt, bij de herinrichting van het uitwateringspunt van het Leopold en Schipdonkkanaal in Zeebrugge.

Verhaallijn II

Het verhalend landschapspark

SD 2.1: De cultuur, identiteit en historie van de Zwinstreek belevingsvol ontsluiten

De rijke en gelaagde geschiedenis van de Zwinstreek is op vele plaatsen nog aanwezig in het landschap, maar niet altijd zichtbaar of gekend. De ambitie is om dit beter te ontsluiten en zichtbaar te maken in het landschap, waarbij het landschap diverser en robuuster wordt, zonder de eigen draagkracht te overschrijden.

Programma-onderdeel: Zichtbaar- en beleefbaar maken Staats-Spaanse linies

De Staats-Spaanse linies zijn versterkte steden, forten en linies uit de Tachtigjarige Oorlog en Spaanse Successieoorlog. De linies zijn belangrijke erfgoedsporen en relictten van een front, gevormd rond Zwingeulen. Deze werden beleidsmatig herontdekt en opgewaardeerd omwille van de cultuurhistorie, het natuurbehoud en de recreatie. Na vele jaren investeren en opwaarderen, is er nog werk aan een meer belevingsvolle ontsluiting, bv. met nieuwe technologie of met gerichte kunst-toevoegingen.

Actielijst

- VL 2.1.1 Herwaarderen van de walgracht Fort van Beieren door ontslibbing.
De walgracht rond het Fort van Beieren (Damme) wordt ontslibt, zodat er meer ruimte is voor waterberging en – buffering vanuit historische functie, maar ook om de historische walgracht grotere zichtbaarheid te geven.
- VL 2.1.2 Actie landinrichting 'Inrichting omgeving Hazegrasfort'
Een volwaardige inrichting van de omgeving van het Hazegrasfort is wenselijk in functie van toegankelijkheid erfgoed, communicatie erfgoed of visualisatie erfgoed, landschappelijke inpassing bestaande of nieuwe bebouwing en recreatieve ontsluiting op particulier domein. Voor dergelijke inrichting dient consensus gezocht te worden met de betrokken eigenaars en gebruikers. Een ondersteuning van de betrokken eigenaars van gronden en gebouwen kan gerealiseerd worden door de opmaak van een landschaps-, restauratie- en onthaalplan door het Regionaal Landschap Houtland en Polders. Het project maakt deel uit van de Landinrichtingsproject Zwinpolders en het landinrichtingsplan Hazegraspolderdijk-Cantelmolinie.
- VL 2.1.3 Landinrichtingsplan Natuurverbinding Cantelmolinie.
De Cantelmolinie is een militaire linie uit de 17de eeuw. Met het project Cantelmolinie wordt gewerkt aan een multifunctionele verbinding. De linie functioneert als natuurverbinderstructuur tussen de natuurcluster van het Zwin en de Zwinduinen en -polders en anderzijds de Sint-Donaaspolder. De linie wordt mee ingeschakeld als uitbreiding van het recreatieve wandelnetwerk Zwin. De linie maakt deel uit van het VEN en is beschermd als cultuurhistorisch landschap. Provincie West-Vlaanderen heeft een inrichtingsplan opgesteld en realiseert de inrichting vanaf 2024. Het project maakt deel uit van de Landinrichtingsproject Zwinpolders en het landinrichtingsplan Hazegraspolderdijk-Cantelmolinie.

Vervolg actielijst

- VL 2.1.5 Expositie over het ontstaan en betekenis van de Staats-Spaanse linies: handel en conflict rond water.

De 80-jarige oorlog was een langdurige strijd (1568-1648) tussen de Nederlandse opstandelingen, onder leiding van Willem van Oranje, en de Spaanse overheersers onder koning Filips II. De oorlog leidde uiteindelijk tot de onafhankelijkheid van de Noordelijke Nederlanden en de vorming van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Deze acties beoogt de realisatie van een expositie over de Staats-Spaanse linies in de Zwinstreek om de betekenis van deze linies te belichten, en zoomt in op de relatie tussen handel, conflict, waterbeheer en op grensvorming en het ontstaan van moderne naties in Europa.

- VL 2.1.7 Uitbreiden van Verdwenen Zwinhaven-traject naar andere sites op basis van verder wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld uitbreiding met de Zeeuwse verdronken dorpen.

Programma-onderdeel: Virtual reality brengt je terug naar het verleden

Het eerste project met VR – de Verdwenen Zwinhavens – was een groot succes. Door de inzet van VR kunnen op creatieve en innovatieve manier de verhalen uit het verleden zichtbaar gemaakt worden, op een toegankelijke en laagdrempelige manier.

Actielijst

- VL 2.1.6 Continueren van de huidige VR-beleving langs de Verdwenen Zwinhavens-fietsroute. *

De ontworpen VR-kijkers langs de Verdwenen Zwinhavens-fietsroute worden onderhouden en bijgewerkt, zodat de bezoeker letterlijk een kijkje kan nemen in het verleden op strategisch gekozen locaties.

SD 2.2: Historisch erfgoed beleefbaar maken, herbestemmen en opwaarderen

Historische gelaagdheid en de wisselwerking tussen restauratie en oude relictten als sporen van het verleden in het landschap worden centraal gezet, waarbij het erfgoed aanwezig blijft, maar dan vanuit een toekomstbestendig perspectief.

Programma-onderdeel: Netwerk van (kerk)torens als uitkijkpunt

Webouwen een uitkijknetwerk uit, waarbij de kerktorens centraal staan, maar ook de andere uitkijkplatforms meegenomen worden, zoals de Panoramatoren Zwin Natuur Park als uitkijkpunt, Belfort Sluis, OLVH-Kerk van Damme, Sint-Anna-ter-Muiden, ...

Actielijst

- VL 2.2.1 Torens van Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk in Damme uitbouwen tot uitkijkpunt.*
De toren van de Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk in Damme is een bijzondere kerk die al in 1225 werd gebouwd. Na het beklimmen van 206 treden krijg je een prachtig uitzicht vanuit de toren op de stadsomwallingen uit de 17e eeuw, de Damse Vaart en de uitgestrekte polders. Om de toren toegankelijk te maken voor individuele bezoekers en om een top-uitzichtpunt te worden over de hele Zwinstreek, is echter een volledige renovatie nodig.
- VL 2.2.3 Inrichting kerktorens Watervliet als uitkijkpunt.
De Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk in Watervliet wordt in de volksmond de kathedraal van het noorden genoemd omwille van haar opvallend rijk interieur (zie ook deelname Vlaamse Meester). De bouw van de kerk startte in 1501, onder impuls van Hieronymus Lauweryn. Gemeente Sint-Laureins wil de toren toegankelijk maken als één van de uitzichtpunten over de Zwinstreek.
- VL 2.2.4 Kerktorens van Sint-Anna-ter-Muiden als uitkijkpunt.
De 14e-eeuwse toren is het enige dat rest van de vroegere gotische kruiskerk die tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd verwoest. De kerk herbergt tal van historische relictten uit de economische glorieperiode van het Zwin. De kerktoren biedt een prachtig uitzicht op het huidige Zwin, op de Cantelmolinie, op de wallen van Sluis en op de Sint-Donaaspolder. De huidige eigenaars zoeken een herbestemming van de kerk. Het uitzichtpunt kan deel uitmaken van het torennetwerk.
- VL 2.2.6 Militaire Uitzichttoren in Eede als uitkijkpunt
De toren is in 1953 gebouwd en was onderdeel van het landelijke netwerk van observatieposten van het Korps Luchtwachtdienst gedurende de Koude Oorlog. In tegenstelling tot de meeste andere luchtwachtstorens bleef de toren in Eede behouden. De toren is eigendom van Stichting Militair Erfgoed. De luchtwachtoren is in 2012 op initiatief van de Dorpsraad Eede hersteld en wordt momenteel slechts incidenteel opengesteld.

Programma-onderdeel: Grensoverschrijdend dijkenplan

Bestaande dijkenplannen worden geëvalueerd en geactualiseerd. Het beheer wordt afgestemd op hun actuele of toekomstige rol in het landschap en op het omliggende landgebruik.

Actielijst

- VL 2.2.7 Opvolgen acties uit visievorming Meerlaagse veiligheid – Dept. Omgeving.
De kustvisies worden mee opgevolgd vanuit het parkbureau. Acties gericht op dijkenbeheer worden optimaal afgestemd op de kustvisie en de inzet op meerlaagse veiligheid, waarbij o.m. deze historische dijken opnieuw een actieve en actuele rol krijgen.
- VL 2.2.11 Duurzame kleine landschapselementen inzetten op dijklichamen.*
Houtige beplantingen op historische dijken in de Zwinstreek dragen bij aan de ecologische functie ervan. Sommige dijken zijn beplant met hoogstammige bomen, andere met struweel dat dienst doet als leefgebied of als stapsteen voor allerlei fauna.
- VL 2.2.12 Landinrichtingsplan Inrichting Hazegraspolderdijk tussen Zwart Huis en Retranchementstraat.
- VL 2.2.13 Het levend erfgoed, schapen van een oud ras met streekherder, opnieuw inzetten voor begrazing van dijken en bermen in de Zwinstreek.
Met de aanleg van de Nieuwe Zwindijk rondom het verruimde Zwin, kwam de Nieuwe Hazegraspolderdijk er voor een groot deel net langs te liggen. Het beheer van de Hazegraspolderdijk wordt mee geïntegreerd met het beheer van de Nieuwe Zwindijk. Er is geopteerd om schapen in te zetten voor de begrazing. Er wordt gezocht om de schapenbegrazing uit te breiden naar andere dijken, om zo schaalvoordeel of om economische meerwaarde te realiseren, die de kosten van het beheer overstijgt.

SD 2.3: Erfgoed valoriseren voor de (lokale) economie en betekenisvol toerisme

Herbestemming van oude sites kan zorgen voor nieuwe activiteiten, zoals de toeristische activiteiten van een B&B. Daarnaast kan historisch geïnspireerde storytelling bijdragen aan de revitalisering van verstilde plekken op het platteland en bijdragen aan de spreiding van recreatieve druk.

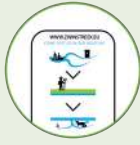
Programma-onderdeel: Begeleiding bij (her)bestemmingen

Een erfgoedregisseur wordt aangesteld om eigenaren te ondersteunen bij restauratie en het geven van een nieuwe invulling met goed economisch perspectief, en om oplossingen te bieden voor belemmeringen in de regelgeving.

Actielijst

- VL 2.3.1 Herbestemmen en hierdoor in stand houden van historische hoeves.
Voor historische hoeves wordt getracht de agrarische invulling te behouden, maar dan vanuit hedendaagse noden en verplichtingen. Om het erfgoed beter te behouden kan een herontwikkeling met bv. toeristische of recreatieve nevenfuncties of andere vormen van laag-dynamische exploitatie.
- VL 2.3.2 Herbestemmingsplannen opmaken in samenwerking met gemeente en ondernemers, bijvoorbeeld het zoeken naar een nieuw exploitatiemodel voor het Godshuis in Sint-Laureins of de Hospitaalsite in Damme.
Kleine steden of gemeenten hebben soms een enorm historisch patrimonium te beheren. Door samenwerking en expertise te bundelen kunnen erfgoedsites duurzaam in stand gehouden worden. Er kunnen modellen gezocht worden, waarbij de kosten voor herstel of beheer, deels gedragen worden door een nieuwe ontwikkeling. In Vlaanderen kan bv. via de opmaak van een erfgoedbeheerplan ook een verhoogde premie bekomen worden voor de uitvoering van zinvolle beheersmaatregelen, gericht op behoud van de erfgoedwaarde.

SD 2.4: Inzetten op streekeducatie

De Zwinstreek biedt al veel educatieve en toeristische activiteiten, maar deze kunnen beter op elkaar afgestemd en gepromoot worden. Door de vorming van streekgidsen en de ontwikkeling van vormen van slow tourism kunnen bezoekers op een meer beleevingsvolle manier de streek ontdekken.

Programma-onderdeel: Regionaal museumbeleid en netwerk met streek- en wereldoriëntatie

De musea in de Zwinstreek zijn belangrijk voor het behoud en de ontsluiting van erfgoedcollecties, en bieden betekenisvolle binnen-activiteiten voor recreanten. Door samenwerking tussen de musea en een gecoördineerde depotwerking kan het erfgoed beter bewaard en gepresenteerd worden. Het landschapspark draagt bij aan een nauwere grensoverschrijdende samenwerking tussen de musea, die hierdoor sterker op de kaart worden gezet en bezoekers beter kunnen toeleiden tot de cultuurhistorie van de regio.

Actielijst

museumnetwerk van publieke, private en particuliere musea

- VL 2.4.1 Uitbouw kenniscentrum over het ontstaan van de Staat-Spaanse linies, bijvoorbeeld in IJzendijke.
- VL 2.4.2 Interessante particuliere collecties in kaart brengen om deze te beschermen, en open te stellen voor publiek
- VL 2.4.3 Lespakketten voor scholen over en in de Zwinstreek.
- VL 2.4.4 'Community service learning' in samenwerking met scholen.

Wervende pakketten worden ontwikkeld om scholen, bezoekers en wetenschappers te informeren met een toegankelijke en wetenschappelijk onderbouwde kennisdeling. Ook studenten leren het landschap en de geschiedenis van de Zwinstreek kennen en worden vertrouwd met landschapeducatie en -onderhoud

- VL 2.4.5 Werven van vrijwilligers voor de werking van de musea.

Actieve promotie stimuleert bewoners om een actieve rol op te nemen in het mee uitbouwen van de verhalen in en over de Zwinstreek. Zo worden de vrijwilligers mee ambassadeur van de Zwinstreek en haar rijke geschiedenis.

Verhaallijn III

Grensverleggend voedsellandschap

SD 3.1 Ondersteunen van innovatieve en streekeigen landbouw

De Zwinstreek is een cultuurlandschap waarbij de landbouwer constant zoekt naar balans tussen bodem en water. Innovatie en inpassing in het landschap worden gestimuleerd, onder andere door gespecialiseerde landbouw en actieve vertaling van wetenschappelijke kennis naar de landbouwpraktijk. Het landschapspark biedt de landbouwers de mogelijkheid om verdienmodellen te optimaliseren en uit te proberen in een veilige omgeving.

Programma-onderdeel: Gebiedsgerichte en gediversifieerde landbouwvisie

Samen met de landbouwers wordt een gebiedsgerichte visie opgemaakt, waarbij het productieve landschap van de Zwinstreek centraal staat. Dit gaat ruimer dan enkel voedselproductie maar omvat ook de levering van ecosysteemdiensten en maatschappelijke diensten waarbij de rendabiliteit voor en van de landbouwer voorop staat.

Actielijst

Landbouwers als ondernemers

- GV 3.1.1 Pilotproject Romboutswervepolder 'landbouwer als ambassadeur'*
- Vooruitstrevende actieve landbouwers nemen een voortrekkersrol op in innovatieve en streekeigen bedrijfsvoering en motiveren hun collega-landbouwers tot innovatie. Deze landbouw-ambassadeurs worden actief mee ondersteund in deze rol die vrijwillig wordt opgenomen. Binnen de Romboutswervepolder (Damme) wordt een proefproject opgestart, dat navolging kan krijgen in andere deelgebieden van het landschapspark.*
- GV 3.1.2 'Boeren in de streek' om vrouwen in de verf zetten als sterke ondernemers op platteland.
- Vrouwelijke ondernemers vormen de ruggengraat van de plattelandseconomie. Vaak nemen ze meerdere rollen op en blijkt hun ondernemerstalent essentieel voor het welslagen van een landbouwverbreding. Deze plattelandsondernemers worden actief ondersteund om de uitdagingen het hoofd te bieden.*

Boer-burger relatie

- GV 3.1.3 Campagne opzetten om boeren in de streek meer een gezicht te geven en te verbinden met de burger (cfr. Boer zoekt bank)
- Landbouwers hebben een actieve invloed op het landschap. De inspanningen die landbouwers dagdagelijks leveren blijven echter vaak onzichtbaar voor bewoners en bezoekers. Gerichtes campagnes brengen hier verandering in en zorgen voor opnieuw een grotere waardering voor de landbouwer als landschapsbouwer én als voedselproducent.*
- GV 3.1.4 Connectie van burger en bezoeker met agrarische sector vergroten door bezoekboerderijen en landbouwsafari's te organiseren.
- De landbouwfamilies die hun bedrijf en erf openstellen voor bezoeken door buurtbewoners en bezoekers worden met elkaar verbonden waarbij gerichte wandel- en fietsroutes langs actieve landbouwbedrijven mee inzetten op promotie, imagoverbetering en betrokkenheid tussen boer en burger.*

Programma-onderdeel: Grensoverschrijdende agro- innovatie

Door het stimuleren van kennisuitwisseling tussen landbouwers onderling en tussen kennisinstellingen en landbouwers / ondernemers wordt innovatie centraal gezet. Landsgrenzen, maar ook grenzen tussen sectoren, worden hierbij verlegd.

Actielijst

Innovatieve landbouw

- GV 3.1.5 ‘Diensten aan landbouwers’ – inzetten op vertalen van wetenschappelijke innovatie naar praktijk.*
Werken met drone-technologie, doorgedreven digitalisering, ... is al vaak in kennisinstellingen getest maar kent nog maar weinig ingang bij de actieve landbouwers zelf. Door de kennisinstellingen, landbouwers en loonwerkers samen te brengen en ondersteuning te bieden zorgen we ervoor dat de laatste technologische ontwikkelingen snel ingang vinden bij de landbouwers in de Zwinstreek.
- GV 3.1.6 Labo zilte teelten in Waterdunen.
In het labo Zilte teelten wordt innovatief omgegaan met zilte teelten, die een rendabele bedrijfsvoering mogelijk maken wanneer de verzilting een feit zou worden. In de verzilte gebieden worden landbouwers vanuit deze kennishub actief ondersteund op vrijwillige basis bij vragen rond omschakelingslandbouw.
- GV 3.1.8 Ondersteunen nieuwe verdienmodellen voor landbouwers die het aangepast beheer van graslanden valideren.
Ervaringen uit het buitenland, waar landbouwers een rendabel (bij)verdienmodel ontwikkelen in relatie tot beheer van historische graslanden wordt vertaald naar de situatie van landbouwers uit de Zwinstreek, die hier zelf werk van willen maken.
- GV 3.1.9 Verkenning van ‘communities of practice’
Opstart van uitwisselingsnetwerk in de eigen streek rond innovatieve thema’s zoals circulaire-grondstoffengebruik, duurzaam water- en bodembeheer, digitalisering, precisielandbouw, carbon farming, eiwittransitie, ziltresistente teelten, stikstofopslag, ...
- GV 3.1.10 Ontwikkelen en promoten van energiegemeenschappen en duurzame energieoplossingen bij land- en tuinbouwers.
Landbouwers kunnen een belangrijke rol spelen in de transitie naar duurzame energieoplossingen en energiegemeenschappen, zoals initiatieven als zonneboeren, kleine windmolens, pocketvergisters, ...

SD 3.2: Een aantrekkelijk aanbod van streekproducten uitwerken

De Zwinstreek staat bekend om haar gastronomie met meerdere Michelin-sterrenrestaurants. Het landschapspark wil de culinaire identiteit van de streek versterken door de link tussen de gerechten, de streekproducten en het landschap te benadrukken. Door samenwerking te bevorderen tussen lokale ondernemers en landbouwers kunnen innovatieve producten ontstaan als toeristische troef.

Programma-onderdeel: Voedselhubs

Om de teelt, het gebruik van streekproducten door restaurants en de consumptie van streekproducten verder te promoten willen we een netwerk van distributiepunten en onderlinge logistiek uitbouwen in de Zwinstreek.

- We verwijzen hier ook naar Focusgebied “Voedselhub Cadzand”

Actielijst

Vermarkten Zwinstreekproducten

- GV 3.2.1 Supralokale distributieketens verder ontwikkelen (cfr. Lekker van hier, Goeste in Meetjesland, Coöperatie Mmmmeetjesland...)
- GV 3.2.2 Grensoverschrijdende streekmarkten en boerenmarkten.
- GV 3.2.3 Zwinstreekhoekje in lokale supermarkten en buurtwinkels.
Door in te zetten op de vermarkting van lokale Zwinstreek-producten, wordt de “smaak van de Zwinstreek” actief aan de man en vrouw gebracht, en worden de typerende Zwinstreekproducten op meerdere plaatsen in de kijker gezet.
- GV 3.2.4 Chefs samenbrengen en laten innoveren op foodtour.
Door samenwerking tussen producten en lokale verwerkers/horeca-ondernemers wordt de Zwinstreek nog ruimer gepromoot en komen bewoners en bezoekers op verschillende locaties en evenementen in aanraking met de unieke smaken van het gebied.

SD 3.3: Grensknelpunten wegwerken door internationale samenwerking

De landsgrens tussen de Belgische en Nederlandse Zwinstreek kan uitdagingen met zich meebrengen voor de uitwisseling van producten en diensten. Een landschapspark kan hierbij grensoverschrijdend ondernemerschap stimuleren en co-existentie bevorderen. Het wegwerken van grensknelpunten en samenwerking tussen sectoren en streekactoren staat centraal.

Programma-onderdeel: Grensknelpunten

Administratieve grensknelpunten worden aangepakt om grensoverschrijdend ondernemerschap te bevorderen. Via intensieve samenwerking tussen centrale en regionale overheden worden oplossingen gezocht voor concrete knelpunten op het vlak van leefbaarheid, voorzieningen, stikstofaangepak, PFAS, bereikbaarheid, grensarbeid en economische streekontwikkeling.

Actielijst

Vermarkten Zwinstreekproducten

- GV 3.3.1 Uitkomsten grensknelpunten, bijvoorbeeld mesttransport en gewasbeschermingsmiddelen, uitdragen aan hogere overheden om wetgevingen beter af te stemmen. *

Grensoverschrijdend mesttransport tussen Vlaanderen en Nederland werd al onderzocht, en heeft geleid tot bestuurlijke aanbevelingen, maar nog niet tot oplossingen in de praktijk. Binnen de Zwinstreek nemen we de aanbevelingen op om ze daadwerkelijk in de praktijk om te zetten, eventueel door het creëren van een regelluwe (test)zone met opvolging. Zo ook voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, waarbij dit aan de ene kant van de landsgrens strenger is dan aan de andere.

Verhaallijn IV

Grenzeloos beleven en leven

SD 4.1 De troeven van de Zwinstreek in de verf zetten

Er wordt ingezet op het verbeteren en promoten van de troeven van de Zwinstreek. Met een overkoepelende communicatie- en promotiestrategie benadrukken we deze troeven. De gebiedsidentiteit werkt inspirerend om sterke recreatieve producten te ontwikkelen. De rijkdom aan verhalen en de unieke Zwinstreek-identiteit worden ingezet om langdurig verblijf of herhaalbezoek bij bezoekers te bevorderen.

Programma-onderdeel: Strategisch onthaalplan Zwinstreek

Een grensoverschrijdend onthaalplan is essentieel voor een optimale toeristische en recreatieve bezoekersbeleving. Het plan steunt op de draagkracht van het landschap, plekken en bewoners. Het plan streeft naar een duidelijke hiërarchie van toegangspoorten, onthaalpunten, instappunten en informatievoorzieningen. Het houdt maximaal rekening met bezoekersprofielen en draagkracht. Ook het netwerk van Zwinstreek-gastheren maken deel uit van het plan, door hun eerste en laagdrempelige rol in het onthaal van bezoekers.

- Zie ook de acties hieromtrent in de focusgebieden “Onthaalpoort ZNP”, “Toekomstverkenning OVL Krekengebied” en “Verbinding Breskens – Waterdunen - Groede”

Actielijst

Een Zwinstreek-onthaalplan structureert het netwerk van onthaalpoorten en onthaalpunten Verhalende musea verwijzen bezoekers naar het Zwinstreek erfgoed

● BL 4.1.2 De verschillende musea inzetten in de onthaalstrategie

Niet alleen de onthaalpoorten hebben een onthaalfunctie. Ook de musea staan mee in voor het onthaal en verwelkoming van de (internationale) bezoeker aan het Landschapspark Zwinstreek. Elk museum vertelt een deelverhaal van het gebied, maar is via een netwerk verbonden. Op deze manier kan de bezoeker geleid of zelfstandig het gebied echt leren kennen.

Kom op verhaal, door het Gastheerschap-onthaal

● BL 4.1.3 Het gastheerschapsprogramma in de gemeente Sluis met basiscursussen, vervolgcursussen en netwerkevenementen.

● BL 4.1.4 Netwerkmomenten organiseren om gastheren elkaar en het aanbod beter te laten kennen.

Gastheren en –vrouwen ontvangen de bezoeker. Ze zijn het eerste contactpunt en dragen de waarden van het gebied mee uit. De geschiedenis en identiteit van de Zwinstreek is hen goed gekend en ze boeien de bezoeker met hun verhalen over het gebied.

Vervolg actielijst

Grotere onthaalpunten nabij stedelijke kernen

- BL 4.1.5 Mobiliteitsknooppunten

De stations zijn dé plaatsen bij uitstek om van hieruit Landschapspark Zwinstreek te verkennen. Als eerste ontmoeting staat de onthaalfunctie – uniform, zowel bemand als onbemand – centraal en verwelkomend.

Station Brugge, Station Heist, Station Duinbergen, Station Knokke-Heist, Mobiliteitsknooppunt Veerplein Breskens (Westerschelde ferry), Sluis, Oostburg, Damme, ...

Onbemande onthaalpunten in dorpen

De verschillende kleinere kernen in het gebied hebben hun rol te spelen in het onthaal van bezoekers. De charmante dorpen bieden vanop een centrale plaats uitleg over het landschap en landschapspark, eventueel via een centrale infopaal, of ingewerkte info met QR code op beeldbepalende gebouwen, met respect voor het gebouw. Middelburg, Lapscheure, Aardenburg, ... zijn enkele voorbeelden van historische kernen met een verhaal dat het landschapspark Zwinstreek mee typeert.

Onbemande onthaalpunten en onthaalinfrastructuur in het landschap, voor natuur en groengebieden, erfgoedsites, ...

- BL 4.1.8 Grenspalen met informatieborden inzetten als onbemande onthaalpunten.

Grensverleggende of grenzeloze infoverstrekkings. De grenspalen bepalen de grens, maar kunnen ook meteen als onbemand onthaalpunt fungeren, door beknopte info of een QR-code.

- BL 4.1.9 Informatie voorzien voor de niet-georganiseerde bezoeker op unieke plaatsen voor gebruikers van de fiets- en wandelnetwerken

Het wordt voor de bezoeker duidelijk wanneer hij of zij het landschapspark binnenkomt. Info wordt verstrekt op een manier die geïntegreerd is in het landschap, zonder dat er een overaanbod aan bebording komt.

SD 4.2: Een performant onthaalnetwerk opzetten

Om het Landschapspark Zwinstreek verhalend te maken en het (verborgen) verleden goed te ontsluiten, is een goed verbindend recreatief netwerk noodzakelijk. Dit wordt gerealiseerd met vier grote onthaalpoorten en een performant netwerk van onthaalpunten, waarbij elke poort zich profileert met een eigen USP, gerelateerd aan het type landschap. Daarnaast spelen ook musea, het gastheerschapnetwerk en onbestafte onthaalpunten dorpen of bij groengebieden om bezoekers te onthalen en oriënteren op de streek.

Programma-onderdeel: Kwalitatieve en verbonden recreatieve netwerken

Het parkbureau analyseert het recreatief netwerk en ontwikkelt een visie op de toegankelijkheid, de selectieve uitbreiding en opwaardering van het recreatief netwerk. Er wordt grensoverschrijdend gewerkt aan betere verbindingen tussen de verschillende deelgebieden en onthaalpoorten, waarbij water een belangrijke structuur- en identiteitsdrager is.

Actielijst

- BL 4.2.2 Landinrichtingsplan Inrichting as Graaf Leon Lippensdreef tussen Bronlaan en bezoekerscentrum Zwin Natuurpark.

Recreatieve netwerken

Icoon Zwinstreek-wandelproduct

- BL 4.2.7 Meerdaagse Zwinstreek Trail.

Met de realisatie van een verruimd wandelnetwerk in de Zwinstreek, kunnen meerdaagse wandelproducten ontwikkeld worden. De wandel-trails loodsen je langs de mooiste geulen en krekens, de oudste dijken, beleavingsvolle forten, historische hoeves, enz. Daarbij kunnen arrangementen samengesteld worden met verschillende charmelogs. Voor de stappers worden naast maaltijden met streekproducten bv. ook een bagageservice aangeboden.

Fietsnetwerken

BL 4.2.8 Specifieke en gebiedsgerichte fietsverbindingen.

- BL 4.2.8.1: Algemene update van het fietsnetwerk (Fietsnetwerk 3.0) waarbij de 'missing links' geïdentificeerd worden*
- BL 4.2.8.5: Het recreatieve netwerk uitbreiden met de fietsverbinding Knokke-Heist-Westkapelle .
- BL 4.2.8.6: Het recreatieve netwerk uitbreiden van de groene as Heist West.

Icoonfietsroutes

- BL 4.2.10 Verdere uitwerking, upgrade en thematisch opladen van de (Vlaamse) Icoonfietsroutes.*

Thematische fietsroutes

BL 4.2.11. Thematische routes opstellen geënt op de fietsnetwerken, gebruikmakend van de bestaande bewegwijzering met knooppuntnummers:

- BL 4.2.11.1 Thematische route "Beaufort - kust aan zee" ontwikkelen en implementeren
- BL 4.2.11.2 Ontwikkeling van een Stilteroute in Maldegem
- BL 4.2.11.3 Ontwikkeling van een dijkenroute
- BL 4.2.11.4 Ontwikkeling van een krekensroute
- BL 4.2.11.5 Ontwikkeling van een receptenroute
- BL 4.2.11.6 Ontwikkeling van een landbouwrout
- BL 4.2.11.7 Ontwikkeling van een route rond vlas in Bentille
- BL 4.2.11.8 Ontwikkeling van een route rond smokkel
- BL 4.2.11.9 Ontwikkeling van een route rond wederopbouwarchitectuur
- BL 4.2.11.10 Ontwikkeling van een route gericht natuurbeleving van (recente) natuurontwikkelings- of natuurbeheerprojecten

Thematische routes dragen bij aan de uitbouw en accentuering van de troeven van de Zwinstreek.

SD 4.4: Het versterken van de lokale economie

We zetten in op de promotie van de Zwinstreek als een innovatieve en ondernemende regio, waarbij het landschapspark als aantrekkelijke factor wordt gebruikt, met focus op dorpsontwikkeling en aantrekkelijk wonen. Zo evolueert De Zwinstreek naar een hotspot voor ondernemerschap, waarbij ingezet wordt op een gezondheidseconomie, cultureel en agrarisch ondernemerschap, nieuwe technologieën, digitalisering en duurzame energieproductie, met grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden rond kennisdeling.

Programma-onderdeel: Kwalitatief werken en leven

De Zwinstreek richt zich op duurzaam en gezond ondernemerschap, met aandacht voor de kwaliteit van wonen en verblijfstoerisme. Er wordt gestreefd naar meer hooggeschoolden in de streek, door samenwerking tussen universiteiten, hogescholen, onderzoekscentra en de ondernemers. Het zilte lab bij Waterdunen biedt bv. kansen voor onderzoek en onderwijs rond teeltinnovatie, maritieme aquacultuur en omgaan met verzilting.

Actielijst

Coaching van Zwinstreek-ondernemerschap

- BL 4.4.1 Inspiratie en begeleiding rond belevingswaarde en toeristische businessmodellen voorzien voor ondernemers.
- BL 4.4.2 Stimuleren van jong en vernieuwend ondernemerschap door opzetten van een coachingtraject en/of peter-meterschap.
- BL 4.4.3 Overzicht van stimuleringsfondsen tot bij de ondernemers brengen, bijvoorbeeld via deelsite op website Landschapspark Zwinstreek.

Door in te zetten op actieve en fysieke coaching, waarbij startende ondernemers een peter of meter krijgen bij wie ze met hun vragen terecht kunnen en die hen ondersteund bij de opbouw van een netwerk, wordt ondernemerschap gestimuleerd. Vooral inzet op hiaten in aanbod (zoals gezondheidstoerisme, ecotoerisme, ...) wordt het landschapspark een centrum voor innovatief ondernemerschap. Handige overzichten rond stimulus-inventies helpen de ondernemer in de zoektocht naar bijkomende fondsen.

Actie(s) i.v.m. innovatie en kennisontwikkeling

- BL 4.4.4 Investeren in kennishub op de grens met aandacht voor startups als uitvalsbasis voor nieuwe ondernemers.

Een fysieke locatie waar ondernemers elkaar kunnen ontmoeten, en waar informatie rond ondernemerschap in het gebied verstrekt wordt.

Flankerend toeristisch arbeidsmarktbeleid – nabij wonen en leren

- BL 4.4.5 Inzetten van stagiairs in kuststreek via contact met middelbare scholen en hogescholen te zoeken, bijvoorbeeld in Brugge, Eeklo en Hogeschool Zeeland.

Het landschapspark stimuleert samenwerking tussen scholen, opleidings- en onderzoeksinstellingen en de bedrijfswereeld, waardoor innovatie in technologie, maar ook de beschikbare menskracht de bedrijven stimuleert tot verdere ontwikkeling. Stagiairs die de streek en haar ondernemers leren kennen, zullen ook in het gebied actief willen blijven.

- BL 4.4.6 (Aantrekkelijk) wonen voor seizoensarbeiders (cfr mitarbeiterhäuser).
- BL 4.4.7 Opleidingen voor tijdelijke werknemers (Nederlands op de werkvloer, omgaan met IT, internet, ...)

Tijdelijke arbeiders, maar ook bedienden spelen een belangrijke rol bij de uitbouw van het ondernemerschap. Aandacht voor hun huisvesting, begeleiding, taal- en IT-vaardigheden, toegang tot digitale tools, zijn belangrijk en dragen bij aan het welzijn en bijgevolg aan de productiviteit én het imago van de ondernemer in de Zwinstreek.

2

De Focusgebieden

Om de visie van het masterplan te verankeren in concrete acties, is er voor achttal deelgebieden in de Zwinstreek, een type-oefening gedaan.

Vanuit een streven naar een geïntegreerde aanpak werden de verschillende doelstellingen gebiedsgerichte toegepast en werd gezocht naar afstemming en gepaste functiecombinaties. Elk focusgebied kent zo een eigen insteek, met specifieke koppelkansen tussen de doelstellingen uit de verhaallijnen. Deze kansen zijn grafisch aangeduid op een kanskaart van elk gebied. De bijhorende principesneden en referenties zijn tijdens 2 workshops per focusgebied afgetoetst met de betrokken actoren. In dit hoofdstuk vind je alle acties voor elk van de 8 focusgebieden.

Disclaimer: het gebruikte kaartmateriaal bij de 8 focusgebieden is enkel bedoeld ter illustratie en doet geen uitspraak over een particuliere of private situatie. Het is ondersteunend, maar niet bepalend voor de verdere ontwikkelingen

Waterbuffering in ‘de Grenskreken’

Het Lapscheurse Gat is een oude kreek ten zuiden van Sluis die momenteel bestaat uit een aaneenschakeling van kleinere krekens (met o.a. de Papenkreek, de Molenkreek en de Meulekreek). Deze unieke kreekstructuur kan ingezet worden als waterbuffer voor de regio en tegelijkertijd een recreatieve verbinding tussen Sluis en Middelburg

(Maldegem) creëren. Zo wordt er niet alleen een verbinding met de omgeving gelegd maar ook één met het verleden (de kerktoren, kasteelrestauratie, sluizen, ...). Bovendien biedt het de kans om Vlaamse en Nederlandse natuurgebieden met elkaar te verbinden en zoetwater van goede kwaliteit voor de regio te verzekeren.

Actielijst

Zoetwaterzekerheid

- 1 Onderzoek kreekherstel i.h.k.v. waterbuffering
Krekens inzetten als bovenstroomse waterbuffer met ecologische oevers. Waterbufferingscapaciteit Papenkreek daarbij vergroten d.m.v. kreekherstel.
- 2 Compartimentering en afstemming waterbeheer
Watersysteem compartimenteren om gedifferentieerd grensoverschrijdend peilbeheer te realiseren met afspraken rond captatie, ...
- 3 Restauratie Blauwe Sluis
Blauwe Sluis restaureren en daarna inzetten om overschot aan Vlaams zoet water naar Zeeland te laten stromen.

Cultuurhistorie

- 4 Inrichting kerktoren Middelburg als uitkijkpunt*
Sint-Petrus- en Pauluskerk vertellen het verhaal over de cartografie vanuit de hoogte in de Zwinstreek.
- 5 Kasteel Middelburg beleefbaar maken
Historisch kasteel Middelburg restaureren en visualiseren i.c.m. het verhaal van de abdijen.
- 6 Herkenbaar maken van verdrongen dorp, oude kerkje en bunkerlinie
Verdrongen dorp Oud Lapscheure, het oude kerkje en de bunkers van de Hollandstelling beleefbaar maken in het landschap vanuit de historie van de oude krekens.

Bovenlokale missing links in het recreatief netwerk

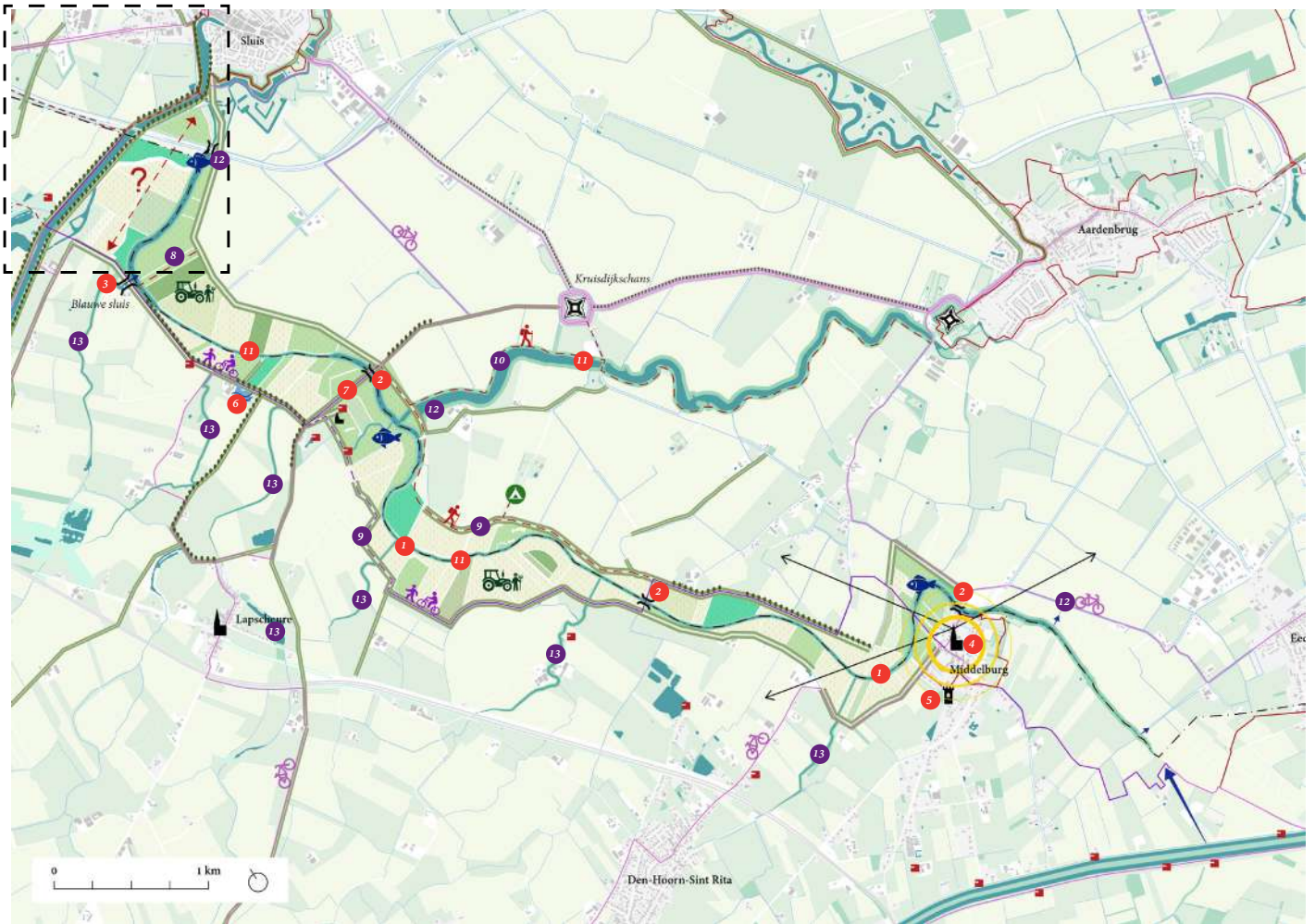
- 7 Verbinding Zeedijk - St-Pietersdijk*
Restauratie oude dijk voor recreatieve verbinding, zodat Damme, Sluis en Aardenburg beter verbonden zijn.
- 8 Verbinding Sluis en Blauwe sluis
Netwerk naast grenskrekens verknopen tot in Sluis opdat Middelburg deel wordt van het hoofdnetwerk.

Lokale missing links

- 9 Oude Krekens als trage verbinding
De niet begaanbare oude dijken inzetten over de volledige lengte, voortbouwend op het bestaande wandelnetwerk.
- 10 Wandelnetwerk uitbouwen naast de Stierskreek
Een seizoensgebonden wandelnetwerk (afhankelijk van drassigheid en broedseizoen) naast de Stierskreek.

Landschappelijke natuurlijke structuren

- 11 Creëren van natuurvriendelijke kreekoevers
Grensoverschrijdende natuurvriendelijke oevers realiseren voor de Stierskreek en het Lapscheurse Gat.
- 12 Vismigratie en onderwaternatuur verbeteren
Grensoverschrijdende vismigratie mogelijk maken op verschillende punten i.c.m. goede onderwaternatuur.
- 13 Geulrelicten ‘herstellen’
Geulrelicten behouden of opwaarderen in functie van waterretentie (bv. deel van verloren kreek).

*Projectfiche aanwezig in portfolio

● Lopende actie

● Kortetermijnactie

● Langetermijnactie

Natuurcluster Sluis - Cantelmolinie

Een belangrijke missinglink in zowel het recreatieve- als natuurnetwerk bevindt zich tussen Sluis en de Cantelmolinie. Dit gebiedje vormt een unieke locatie om natuurontwikkeling en erfgoed (met de verdwenen Zwinhaven, Zwingeul, fort Sint-

Donaas, Damse Vaart, ...) samen te brengen. Dit project biedt een kans om grensoverschrijdende recreatieve verbindingen te maken en het landschap een stukje meer beleefbaarder te maken vanuit natuutontwikkeling.

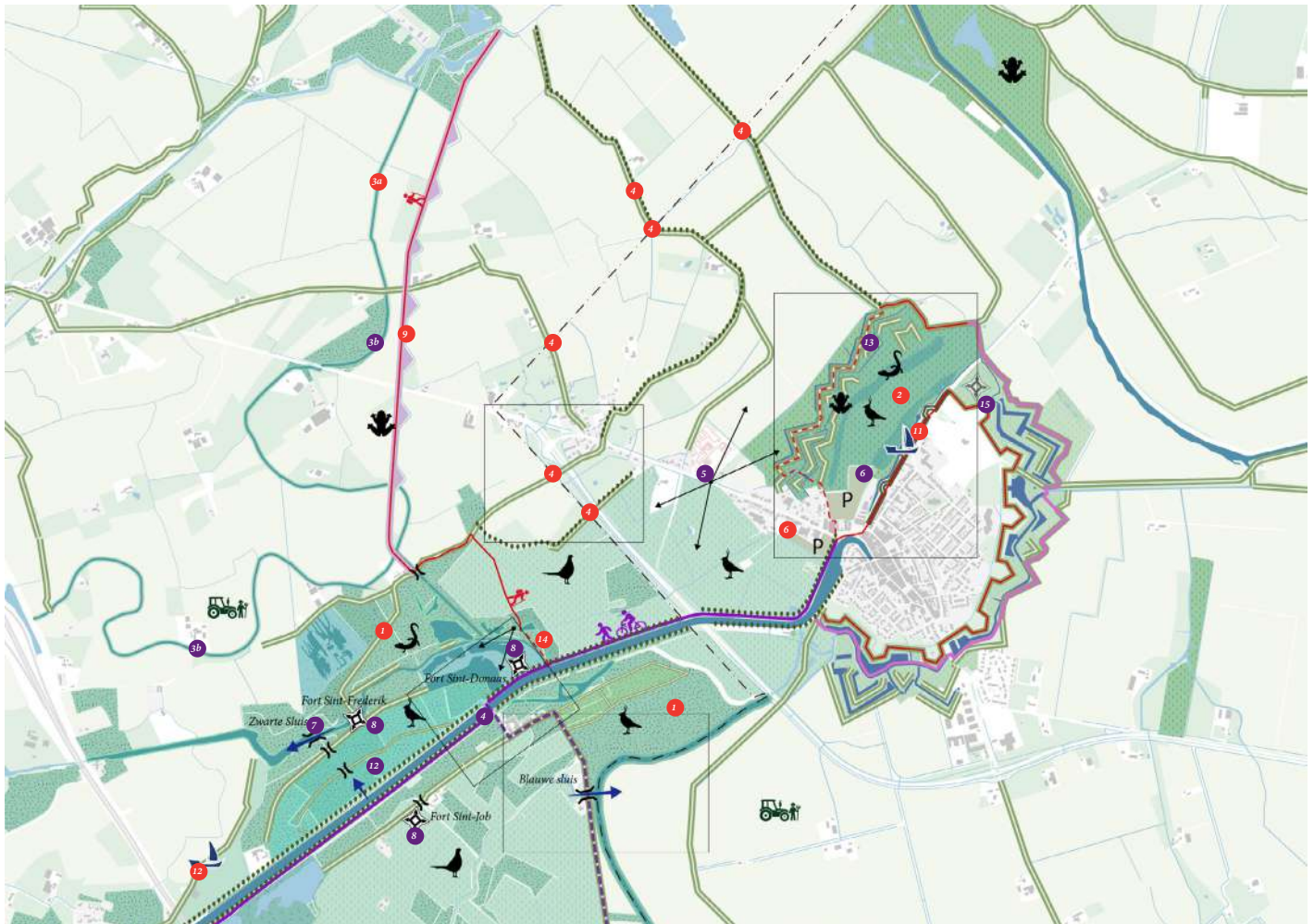
Actielijst

Natuurcluster en landschap

- 1** Uitbouwen natte graslanden en weidevogelhabitats waar mogelijk
Stapsgewijs inzetten op het vergroten van deze natuurcluster tot een grensoverschrijdend geheel van natte graslanden (o.a. op gronden van Natuurpunt of ANB).
- 2** Selectief vernatten oude Zwinhaven en vergroten zichtbaarheid
Het realiseren van extra gebieden NNN en daarbij de oude Zwinhaven/-geul selectief vernatten om zo de beleefbaarheid te vergroten.
- 3a** Herinrichting oostelijke oeverprofielen
De oostelijke oevers van de handgegraven oude waterafvoerkanalen ecologisch heraanleggen.
- 3b** Kreekherstel toepassen waar mogelijk
De oude inundatiegeul herstellen om de landschappelijke beleefbaarheid en het bufferend vermogen hiervan te vergroten.
- 4** Dijkecologie grensoverschrijdend afstemmen
De dijkecologie grensoverschrijdend afstemmen afhankelijk van de verschillende insteken (ecologie, landschappelijke beleefbaarheid, historie, beheer, ...).
- 5** Inzetten op het vrijwaren van de openheid van het landschap
De openheid van het landschap bewaren en verbeteren en daarbij de hinderlijke bebouwing bijsturen waar nodig en mogelijk.
- 6** Onderzoek landschappelijke parkings
Onderzoek naar de landschappelijke integratie van bestaande parkings.

Militair en waterbouwkundig erfgoed

- 7** Restauratie Zwarte Sluis i.c.m. compartimentering watersysteem onderzoeken
Door de Zwarte Sluis te restaureren kunnen we het watersysteem gaan compartimenteren opdat de natuurcluster een apart geheel wordt.
- 8** Forten beleefbaar maken*
Bekijken hoe de drie forten beleefbaar kunnen worden gemaakt en hun logica in het historische watersysteem kan worden verteld.
- 9** Cantelmolinie als ecologische verbinding uitbouwen
De Cantelmolinie is deel van het VEN, en door haar terug beleefbaar te maken, neemt ze de rol op van een droge ecologische verbinding.
- 10** Onderzoek naar mogelijkheden 'bovenstroomse' waterbuffer van de oude spuipolders en omliggende geulen
Onderzoeken of de geulen en spuipolders van de Natuurcluster een waterbergende en voedende functie kunnen opnemen voor stroomafwaartse landbouw en natuur.
- 11** Oude Zwinhaven beleefbaar maken
De oude havenkade reconstrueren als suggestie van het verleden.
- 11** Oude Zwinhaven Hoeke beleefbaar maken
Door selectieve vernatting waar mogelijk met landbouw en gedeeltelijke reconstructie (adhv onderzoek) de oude Zwinhaven van Hoeke verhalend in het landschapspark maken.

Vervolg actielijst

Missing links recreatieve knoop

- 12** Wandelverbinding vervollledigen Cantelmolinie - Damse Vaart
Het wandelnetwerk van de Cantelmolinie doorverbinden tot de Damse Vaart.
- 13** Wallen volledig bewandelbaar maken
De wallen aan de westzijde integreren in het wandelnetwerk van de wallen van Sluis opdat er een lus gecreëerd wordt.
- 14** Heropbouw Grote Kasteel Sluis
Het Grote Kasteel van Sluis heropbouwen en deze betrekken in het wandelnetwerk van de wallen van Sluis.

*Projectfiche aanwezig in portfolio

● Lopende actie

● Kortetermijnactie

● Langetermijnactie

Groene Gordel Brugge, Maleveld als waterpark

Maleveld is een open ruimtegebied nabij Brugge en voorzag vroeger Damme van zoetwater. Vandaag bevindt het zich op de grens tussen de snel afwaterende zandstreek en trage waterhoudende polders. Hier ligt een historisch interessant natuur- en waterverhaal met heel wat recreatieve mogelijkheden (zoals de bijentuin, weidevogels, ...) die aansluiten bij het waterlandschap van de Romboutswerpolder.

Actielijst

Zandrug als waterleverancier

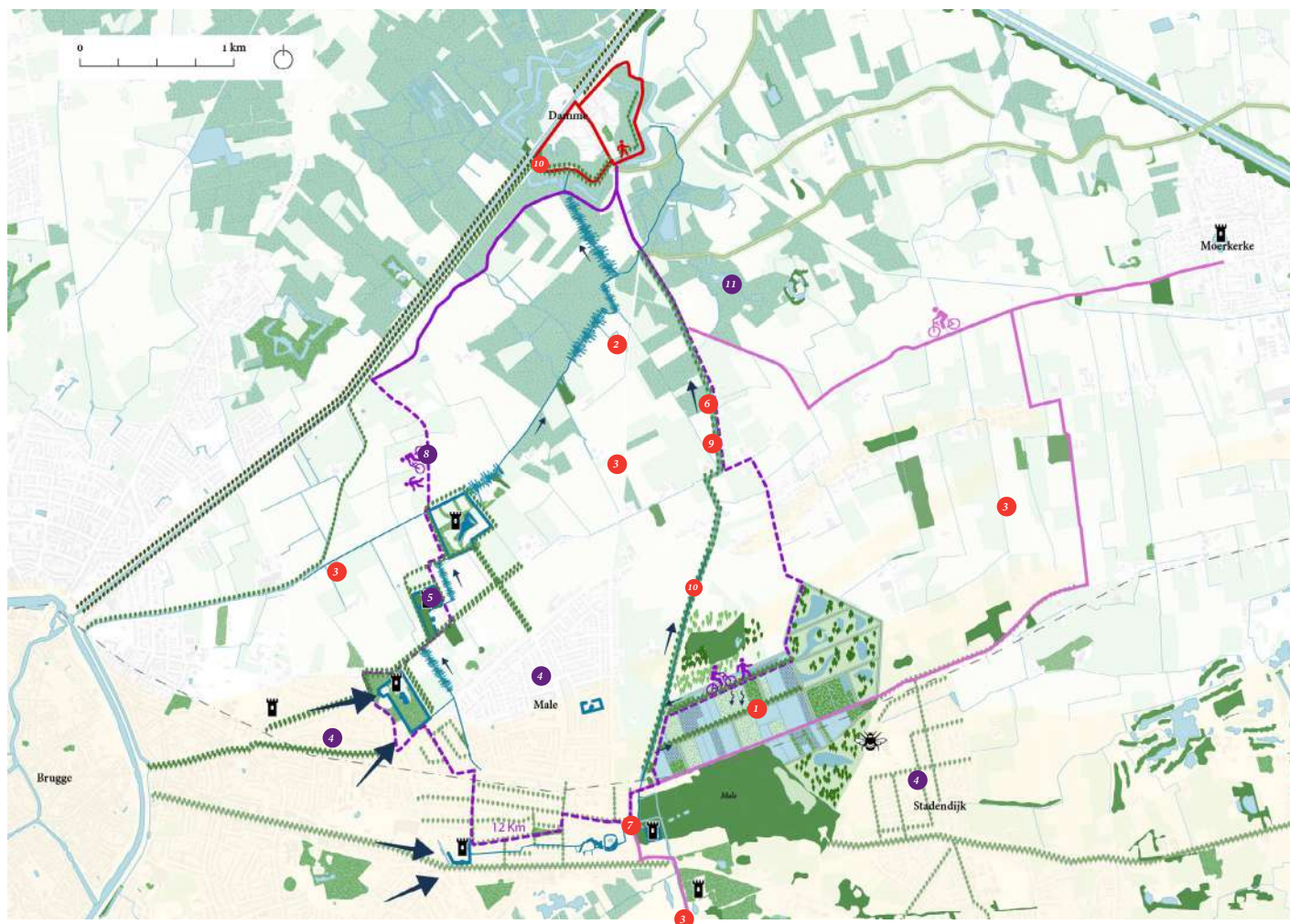
- 1 Opmaak integrale landschapvisie Maleveld als waterpark
Visie a.d.h.v. ontwerpend onderzoek hoe de sponswerking en zuiverend vermogen kan worden gemaximaliseerd i.c.m. natuur en landbouw.
- 2 Maleleie als voedingsbron inzetten voor natte graslanden en landbouw
Onderzoeken of het opportuun is om inlaat- en vloeiweges te voorzien opdat water uit Maleleie geïnfiltreerd/gebufferd kan worden.
- 3 Invloed woningen op waterkwaliteit wegwerken*
Niet-aangesloten woningen aansluiten of voorzien van een IBA waar mogelijk.
- 4 Scheiden van rioleringsstelsel
RWA en DWA scheiden opdat het regenwater kan geïnfiltreerd/gebufferd/hergebruikt worden.
- 5 Waterstructuur kastelen inzetten als buffer*
Waar mogelijk na onderzoek slotgrachten herstellen opdat ze een bufferend vermogen krijgen en de landschappelijke waarde heropgewaardeerd wordt.

Recreatief netwerk

- 6 Maleleie als recreatieve as inzetten
Bekijken of Maleleie met haar duidelijke profiel kan worden ingezet als een kwalitatieve en recreatieve as tussen polder en dekzandrug en als deel van de Groene Gordel.
- 7 Verbinden Maleveld en Ryckeveldbos*
Recreatieve verbinding onderzoeken voor fietsers, joggers en voetgangers tussen het Maleveld en het Ryckeveldbos.
- 8 Recreatieve route vervolledigen met kastelenroute
Bekijken of een recreatieve verbinding kan worden ingericht tussen Maleleie en langsheen de verschillende kasteeldomeinen.

Natuur en landschap

- 9 Maleleie als groen-blauwe as ontwikkelen
Nagaan of de Maleleie kan worden ingezet als een ecologische verbindingssas tussen het Maleveld en de natte graslanden.
- 10 Opmaak bomenplan Zwinstreek
Uitwerken van een bomenplan voor grote boomstructuren (vb. Zuidervaartje, Maleleie, dreven rondom kasteelsites,...) om een kwalitatief bomenbeleid en -beheer te garanderen.
- 11 Realiseren doelstellingen natte graslanden in overeenstemming met landbouw
Bekijken hoe de natte graslanden als habitat voor weidevogels verder kan worden uitgebouwd tot een robuust geheel volgens de beleidsdoelstellingen in overeenstemming met landbouwactiviteiten.

Referentie Het Lankheet (Strootman) als infiltratiepark waarbij de watertechnische infrastructuur beeldend is.

*Projectfiche aanwezig in portfolio

● Lopende actie

● Kortetermijnactie

● Langetermijnactie

Onthaalpoort naar het Zwin Natuur Park en de hele streek

Wanneer een onthaalpoort als uitvalsbasis voor de hele streek dient, dan moet ze goed bereikbaar zijn met de fiets, het openbaar vervoer en andere innovatieve en duurzame vervoersmodi. Dit vraagt een multidisciplinaire denkoefening die vandaag bekijkt hoe de verbinding Station Knokke - Oosthoek-Zwin kan geoptimaliseerd worden en in de

toekomst kan gekopieerd en herhaald worden voor de andere onthaalpoorten. Daarnaast ontvangt het bezoekerscentrum verschillende bezoekersstromen: Zwin Natuur Park, Landschapspark, Geopark, directe Zwinomgeving (Zwindijk, Zwinwandelroute, ...), Knokke,... . waarbij het optimaal geleiden en informeren van die bezoekersstromen centraal staat.

Actielijst

Hoofdwandel-/fietslus

- 1 Nieuwe wandelverbinding Cantelmolinie - Fort Sint-Donaas realiseren

Onderzoeken van nieuwe (seizoensgebonden) wandelverbinding tussen de Cantelmolinie en Fort Sint-Donaas omdat deze nieuwe verbinding de wandellus tot een duidelijk geheel verknoopt.

- 2 Fiets- en wandelvriendelijkheid Koningsbos verbeteren

Bekijken hoe een duidelijke hoofdwandelroute doorheen het bos kan worden gemaakt en hoe een fietsstraat kan worden gerealiseerd. Wandelroute in het Koningsbos en speelzones bestendigen.

- 3 Bewegwijzering wandel-/fietslus realiseren

In de huisstijl van het landschapspark de gehele wandel- en fietslus duidelijk maken.

Entreewandel-/fietsroute

- 4 Realiseren voorkeursscenario fietsvriendelijke verbinding station Knokke-Heist - Zwin bezoekerscentrum

Eén of meerdere duidelijke fietsroute(s) met een fietsvriendelijk straatprofiel van het station tot aan het Zwin Natuur Park (ZNP) realiseren.

- 5 Bewegwijzering wandelroute Station Knokke-Heist - het Zwin bezoekerscentrum

Een duidelijke bewijzerde/gemarkeerde wandelroute als trage verbinding tussen het station en het ZNP.

- 6 Nieuwe (tijdsgebonden) OV-verbinding station Knokke-Heist - Zwin Natuur Park

Onderzoeken en realiseren van een goede verbinding station Knokke-Heist – Zwin Natuur Park door uitbouw (seizoensgebonden) OV-verbinding en/of andere duurzame vervoersmodi.

- 7 Onderzoeken nieuwe parking Sluis- en Hazegrasstraat voor fietsers

Een extra randparking met duidelijke entree route bedoeld voor fietsers die de regio Knokke-Heist-Zwin-Sluis willen bezoeken, om het ZNP te ontlasten.

- 8 Onderzoek grensoverschrijdende fiets uitleen- en inleverpunten

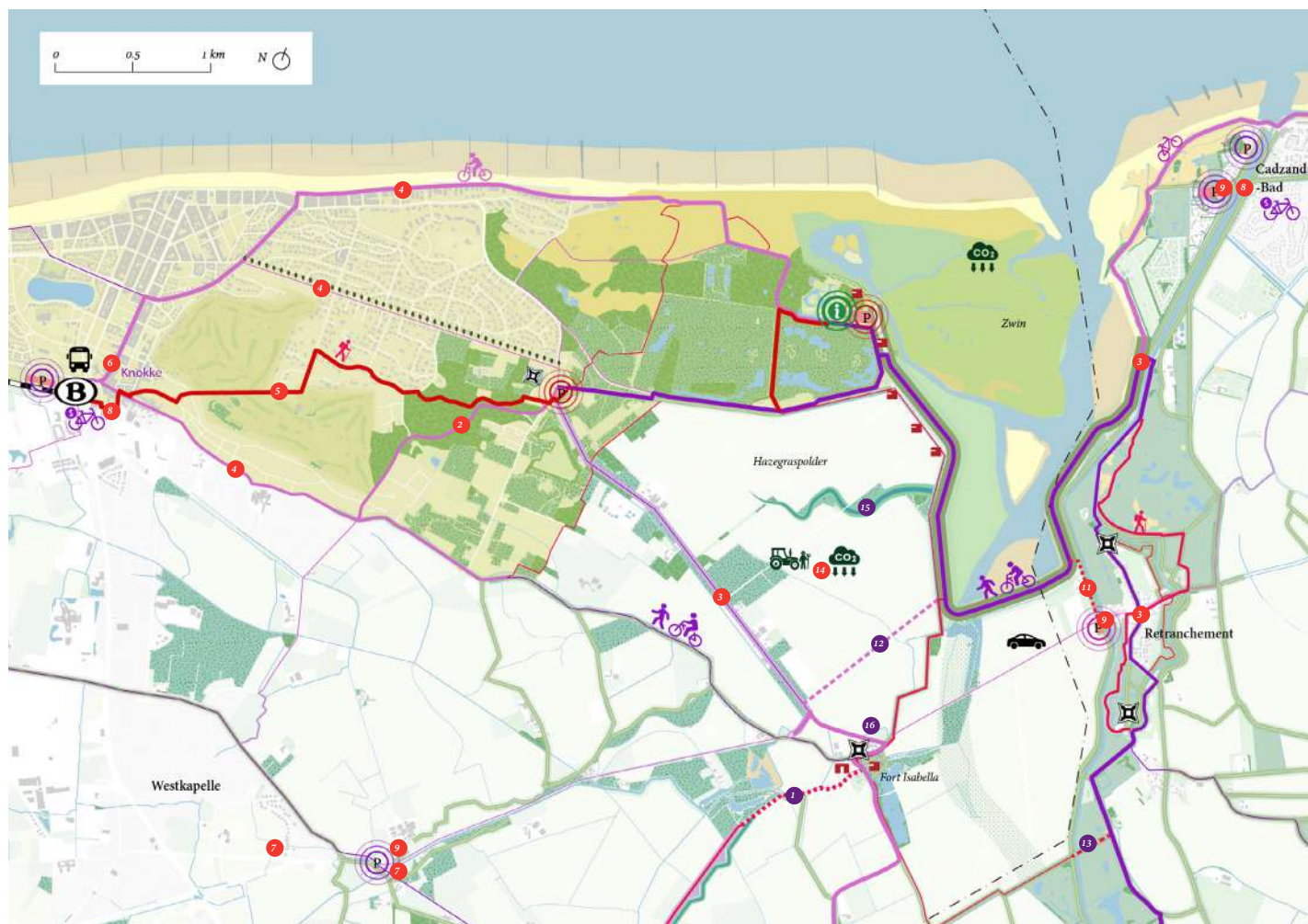
Onderzoeken naar mogelijkheden voor het opzetten van een grensoverschrijdend fietsuitleen- en inleverpunten.

- 9 Stimuleren gebruik randparkings

Stimuleren van het gebruik van randparkings door het opzetten van creatieve acties zoals trekkilometers, door het inrichten van de randparkings in uniforme huisstijl (vb Ooievaar, Stern, ...) en met de nodige voorzieningen zoals fietspompen, automaten met streekproducten, ... en door in te zetten op betere wayfinding voor de auto.

- 10 Onderzoek naar optimalisering van de zeedijk Knokke-Heist voor fietsers

Op de zeedijk komen veel verschillende stromen en gebruikers toe, waaronder ook de fietsers. Het onderzoek bekijkt hoe de fietsbaarheid kan geoptimaliseerd worden aangezien dit traject landschappelijk en ruimtelijk een sterke meerwaarde is voor het landschapspark.

Vervolg actielijst

Subwandel-/fietsroute

- 11** Realiseren nieuwe wandelverbinding parking Retranchement - Internationale dijk
Een vlottere toegang vanuit de parking Retranchement naar de Internationale Dijk om het ZNP vlotter te bereiken.
- 12** Onderzoeken kans voor nieuwe fietsverbinding tussen Internationale dijk - Hazegrasstraat
Een kortere fietsverbinding vanuit Westkapelle om het instappunt beter te verbinden met de Zwinlus.
- 13** Onderzoeken nieuwe wandelverbinding Zeedijk-Nieuwe Dijk met vlonder
Een kleine wandellus Retranchement-Fort Sint-Donaas wordt zo mogelijk via een oud dijktracé en een vlonder.

Landbouw, natuur en erfgoed

- 14** Proefproject Carbon Farming*
De landbouwidentiteit van de Zwinstreek in de verf zetten met een proefproject rond koolstof-boeren. (Project 'BERNARDO').
- 15** Versterken Kreekhabitat en beleefbaarheid
Bekijken hoe de oude zijgeul van het Zwin herkenbaar en beleefbaar kan worden gemaakt in overeenstemming met de landbouwactiviteiten.
- 16** Beleefbaarheid Forten en Bunkerwerken vergroten
Fort Isabella en Fort Hazegras vormen een belangrijk knooppunt. Dit kan versterkt worden door de beleefbaarheid van het erfgoed te vergroten.

*Projectfiche aanwezig in portfolio

● Lopende actie

● Kortetermijnactie

● Langetermijnactie

Verbinding tussen Breskens en Waterdunen

Tussen Breskens en Waterdunen is veel in beweging en ook hier bevindt zich een onthaalpoort naar de rest van de Zwinstreek. We onderzoeken hoe we met het fort Willem I en de Atlantikwall een spannende beleving kunnen uitwerken die een verbinding legt met de omliggende speelnatuur en de verdere streek.

Actielijst

Waterdunen en onthaalcentrum

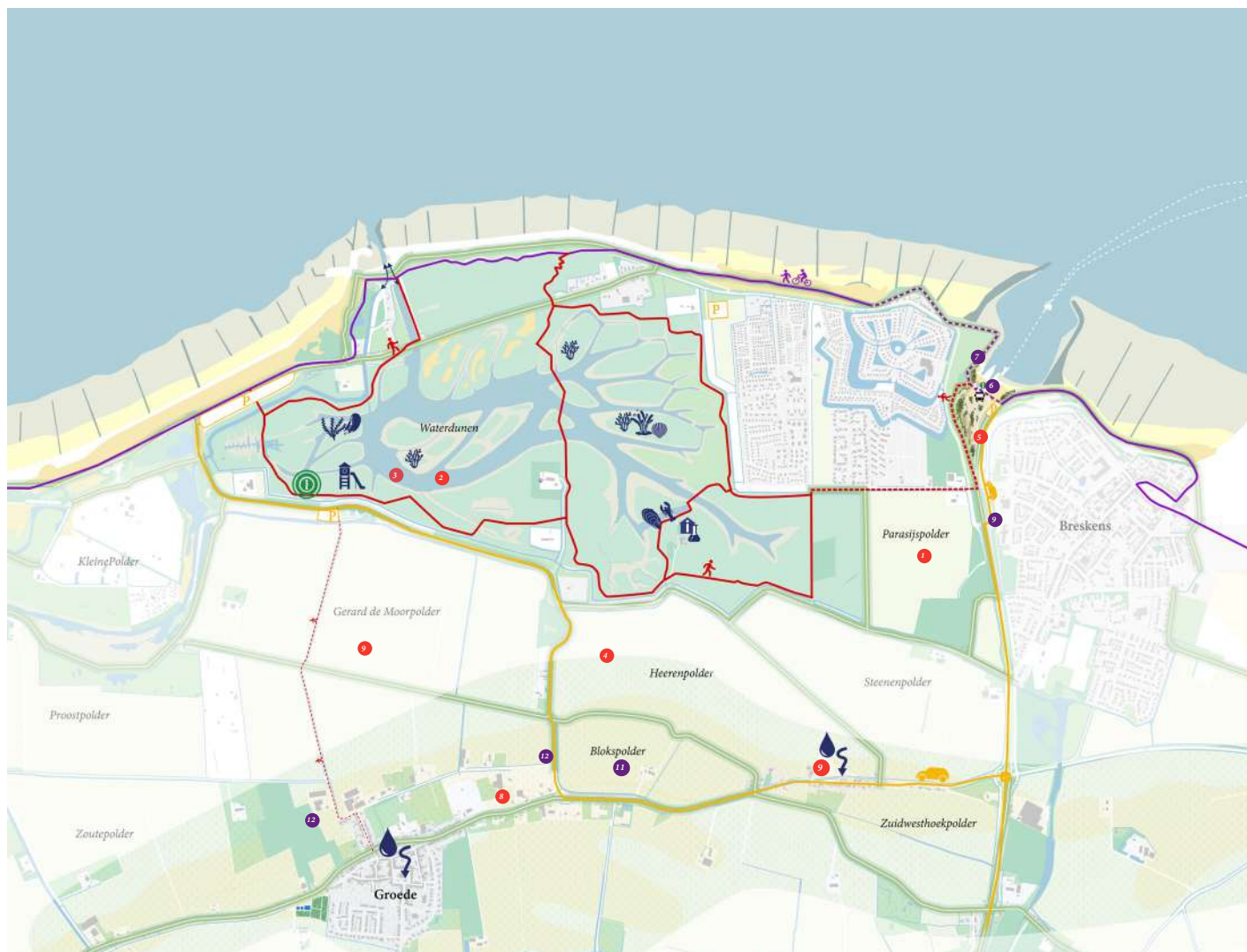
- 1 Zoekzone versterking visuele relatie en/of recreatieve verbinding Waterdunen - Veerplein
De Parasijspolder is een strategisch belangrijke locatie om de landschappelijke beleving van het Veerplein te versterken naar Waterdunen, bij uitbreiding achterland. Opdat de visuele en recreatieve relatie tussen onthaalpoort en toegangspoort wordt verbeterd.
- 2 Oprichten van bezoekerscentrum en realiseren speelnatuur Waterdunen
Bouwen van een onthaalcentrum in Waterdunen dat focust op onder meer zilte landbouw, getijdennatuur en vogelsoorten. Een bijhorende zachte verbinding voor fietsers en voetgangers naar Waterdunen en het Veerplein, een parking, ... zijn deelprojecten hiervan.
- 3
- 4 Duidelijke auto ontsluiting Waterdunen realiseren
Een duidelijke autoroute zorgt voor minimaal autoverkeer op de andere wegen die gebruikt worden door trage-weggebruikers.

Veerplein als toegangspoort

- 5 Veerplein als landschappelijke mobiliteitsknoop en verblijfsplek uitbouwen
Parkeerplaatsen compacteren obv een realistische capaciteit biedt kansen om het Veerplein landschappelijk te versterken als mobiliteitsknoop, toegangspoort en verblijfsplek.
- 6 Onderzoeken hoe een Westerscheldecentrum kan worden verwezenlijkt
Een plaats die focust op het verhaal van de Scheldedelta en meer specifiek de Westerschelde.
- 7 Mogelijke heraanleg primaire waterkering aangrijpen om fortstructuur te versterken
Bij een verandering aan de primaire waterkering kan de fortstructuur van Fort Frederik Hendrik terug prominent voelbaar gemaakt worden op het Veerplein.

Zoetwatervoorziening

- 8 Maximale regenwaterinfiltratie strandwal Groede
Door ontharding en infiltratie de zoetwaterlens maximaal heraanvullen.
- 9 Peilopzet polders Groede onderzoeken
Door het peil op te zetten in de polder kan de zoetwaterlens van de strandwal verder aangroeien
- 10 Onderzoeken van kansen voor kreekgruginundatie*
Onderzoeken naar mogelijkheden voor kreekgruginundatie met overtollig zoet water om verzilting in drogere periodes tegen te gaan en waterzekerheid te vergroten.
- 11 Waterharmonica Groede onderzoeken
Met een waterharmonica, die de strandwal landschappelijke vorm geeft, kan de zoetwaterlens ook aangevuld worden met het opgezuiverde water.
- 12 Overtollig zoet water aanvulling strandwal Groede
Overtollig zoet water van andere locaties kan de zoetwaterlens nog verder aanvullen.

Samenhang en beeldkwaliteit stadsrand van Oostburg

Centraal gelegen in de gemeente Sluis bevindt zich Oostburg, dat door zijn rijk verleden en diverse archeologische restanten nog een verborgen parel in de Zwinstreek is. Het hoge bevolkingscijfer geeft de kans om de stad niet alleen verder recreatief uit te bouwen voor toeristen maar ook een betere

ontsluiting en connectie met het landschap voor de bewoners tot stand te brengen. In dit project zou verder gewerkt kunnen worden op het masterplan en de verbinding met het erfgoed, landschap en recreatief netwerk versterkt kunnen worden.

Actielijst

Beeldkwaliteit stadsrand

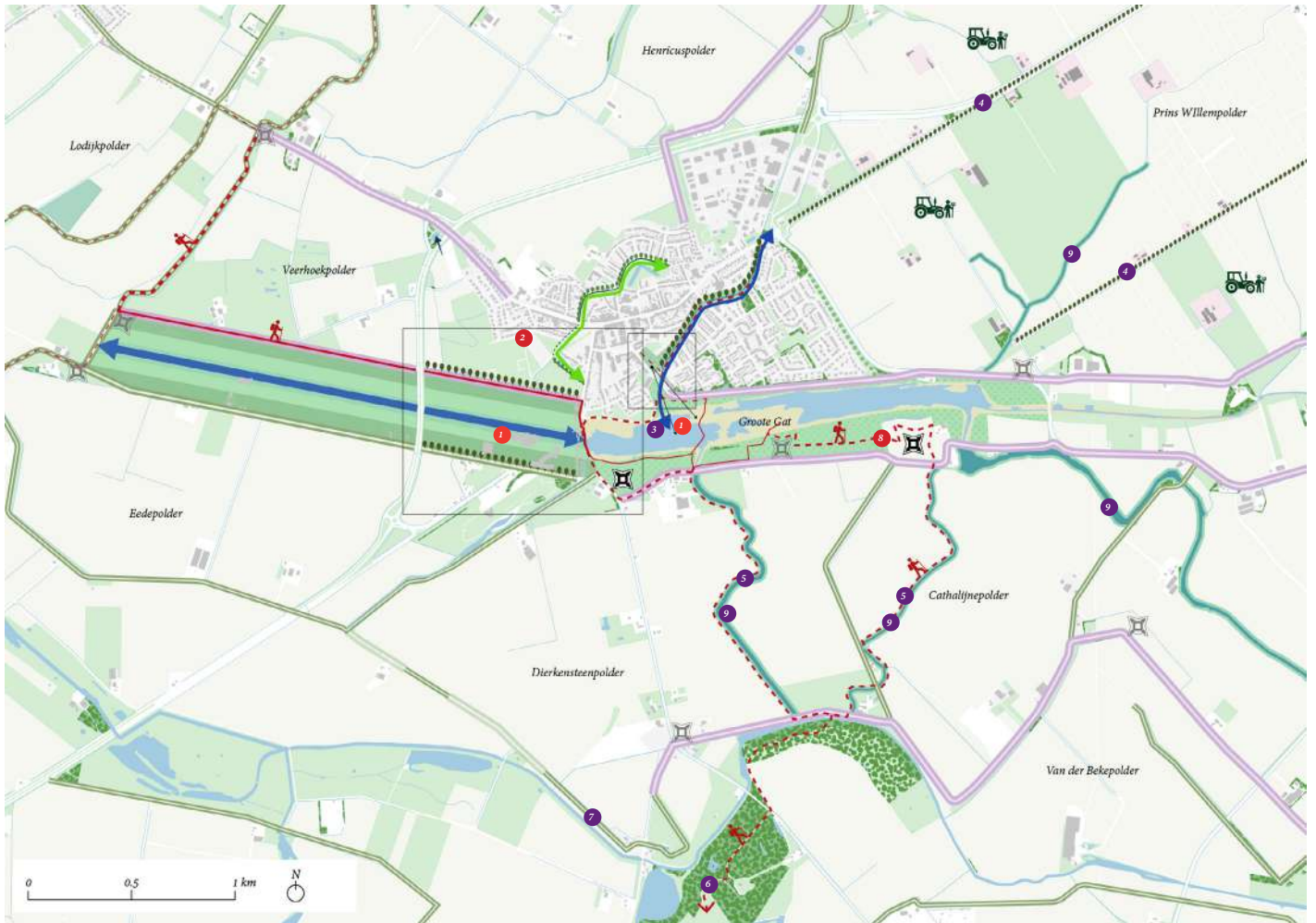
- 1** Doorontwikkelen van afgewogen landschappelijk raamwerk
Een integrale landschapvisie ontwikkelen als houvast voor identiteitsversterking en toekomstige ontwikkeling van Oostburg. Waarbij de oude kreekgeulen gevrijwaard en beleefbaar worden en de relatie stad - polder versterkt wordt.
- 2** Zoekzones versterken landschappelijk raamwerk met Zwinstreekverleden
Kansen om landschappelijke structuren, erfgoed en verhalen zichtbaar te maken in lopende of nieuwe projecten.
- 3** Kans om relatie tot oude kreekgeulen te verbeteren
Inzetten op het verbeteren van de relatie tussen de stadskern en het Grote Gat waarbij kansen liggen om de kreekstructuur zichtbaar en beleefbaar te maken
- 4** Grootschalige polderstructuur versterken met laanbomen
De rationele grootschalige polderstructuur accentueren met duidelijke bomenrijen opdat de beleefbaarheid vanuit stad - polder vergroot wordt.

Kwalitatief traag netwerk

- 5** Onderzoeken van het uitbouwen (seizoensgebonden) wandelpaden
Door wandelpaden naast de krekken in te richten wordt een traag netwerk gecreëerd vanuit Oostburg.
- 6** Trage verbinding Bakkersdam - Graaf Jansweg onderzoeken
Deze trage verbinding zorgt ervoor dat Oostburg verknoopt wordt met een breder wandelnetwerk doorheen de verschillende natuurgebieden.
- 7** Trage verbinding over dijk Bakkersdam - Maagdenbergweg
De oude bedijking inzetten als trage verbinding opdat er een wandellus ontstaat rondom Oostburg.

Verhalend landschap

- 8** Beleefbaar maken oude forten en linies*
- 8** *De Staats-Spaanse linies en bijhorende (verdwenen) forten beleefbaar maken en ontsluiting koppelen aan het wandelnetwerk.*
- 9** Kreekherstel realiseren waar mogelijk
Kreekherstel biedt kansen voor landbouw en natuur en bouwt verder aan het versterken van de landschappelijke identiteit.

Voedselhub Eiland Cadzand

Met de Foodregio, de boerenmarkten, Marcin Beaufort, de foodarcheoloog en een rijke geschiedenis van Zwinhavens heeft de streek alles om zijn streekproducten wereldberoemd te maken. Verdere samenwerking kan helpen om producten beter aan elkaar te distribueren en om met nog meer promotie en samenwerking een streekbreed klimaatrobuust landbouwverhaal op te zetten.

Actielijst

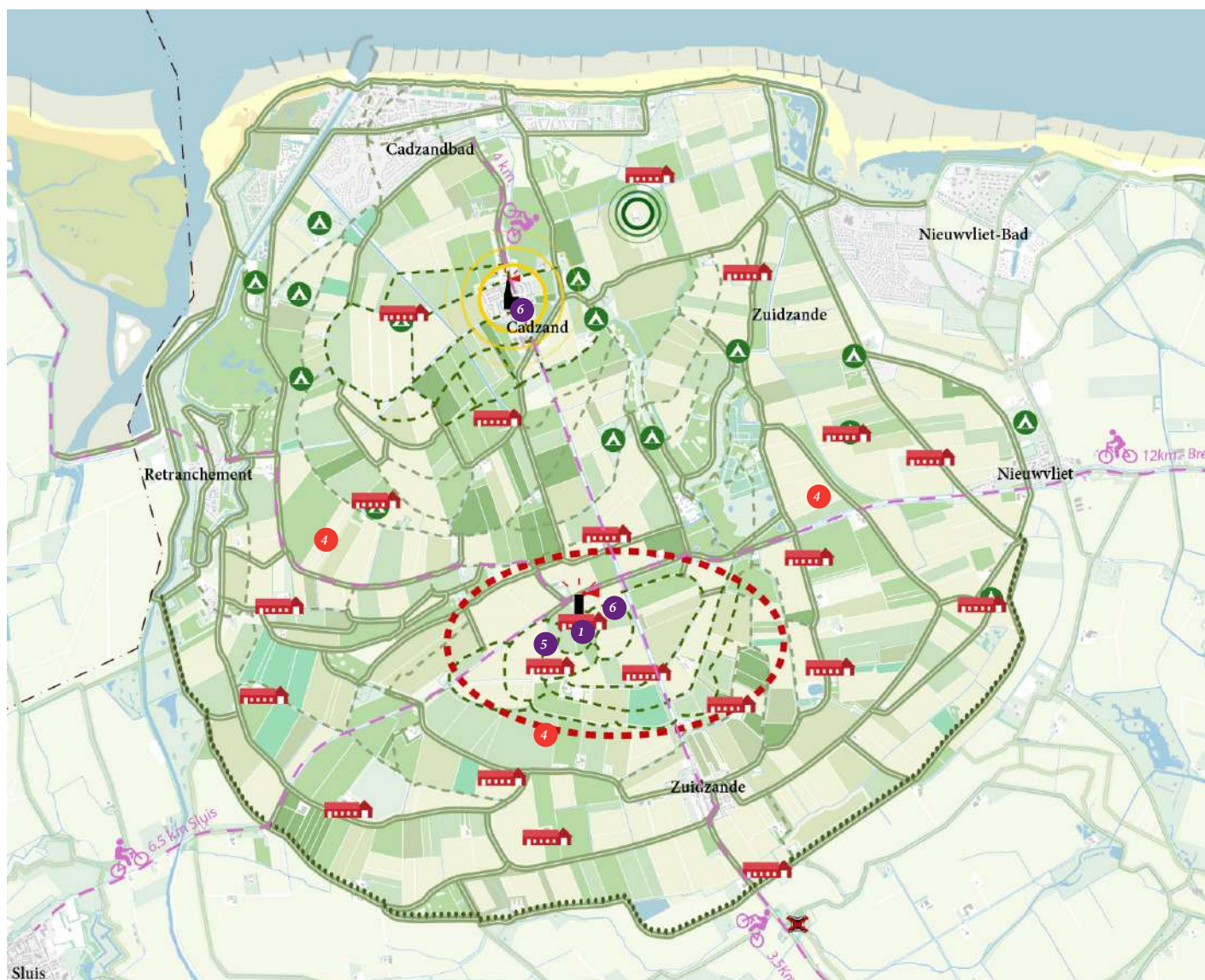

Voedselhub

- 1 Realisatie van één van de drie Foodhubs
Een eerste foodhub als pilootproject op het eiland van Cadzand.
- 2 Kennisdeling opzetten tussen actoren
Er is veel kennis in de Zwinstreek, maar er kan nog veel grensoverschrijdend gedeeld worden over landbouw en voedsel.
- 3 Ontwikkeling van streekproducten en korte ketens*
Door actoren van zowel productie, verwerking en consumptie grensoverschrijdend samen te brengen ontstaan nieuwe vragen/ aanbod/ideeën en distributiemogelijkheden.

Landbouw, landschap en recreatie

- 4 Waterberging voor de landbouw in de vorm van bassins*
Zoetwaterbuffers voor landbouwers met een goede landschappelijke inpassing.
- 5 Leesbaar maken typerende indijking en rand eiland Cadzand
De (verdwenen) ringdijken zijn moeilijk leesbaar. Door ze terug leesbaar te maken, bieden ze koppelkansen voor voedselproductie en recreatieve verbindingen.
- 6 Uitkijkpunten op oude kernen van het eiland van Cadzand realiseren
Het eiland kent twee kernen die het centrum vormen van de ringvormige dijken. Hier kunnen de ringvormige dijkstructuren het best zichtbaar worden.

*Projectfiche aanwezig in portfolio

● Lopende actie

● Kortetermijnactie

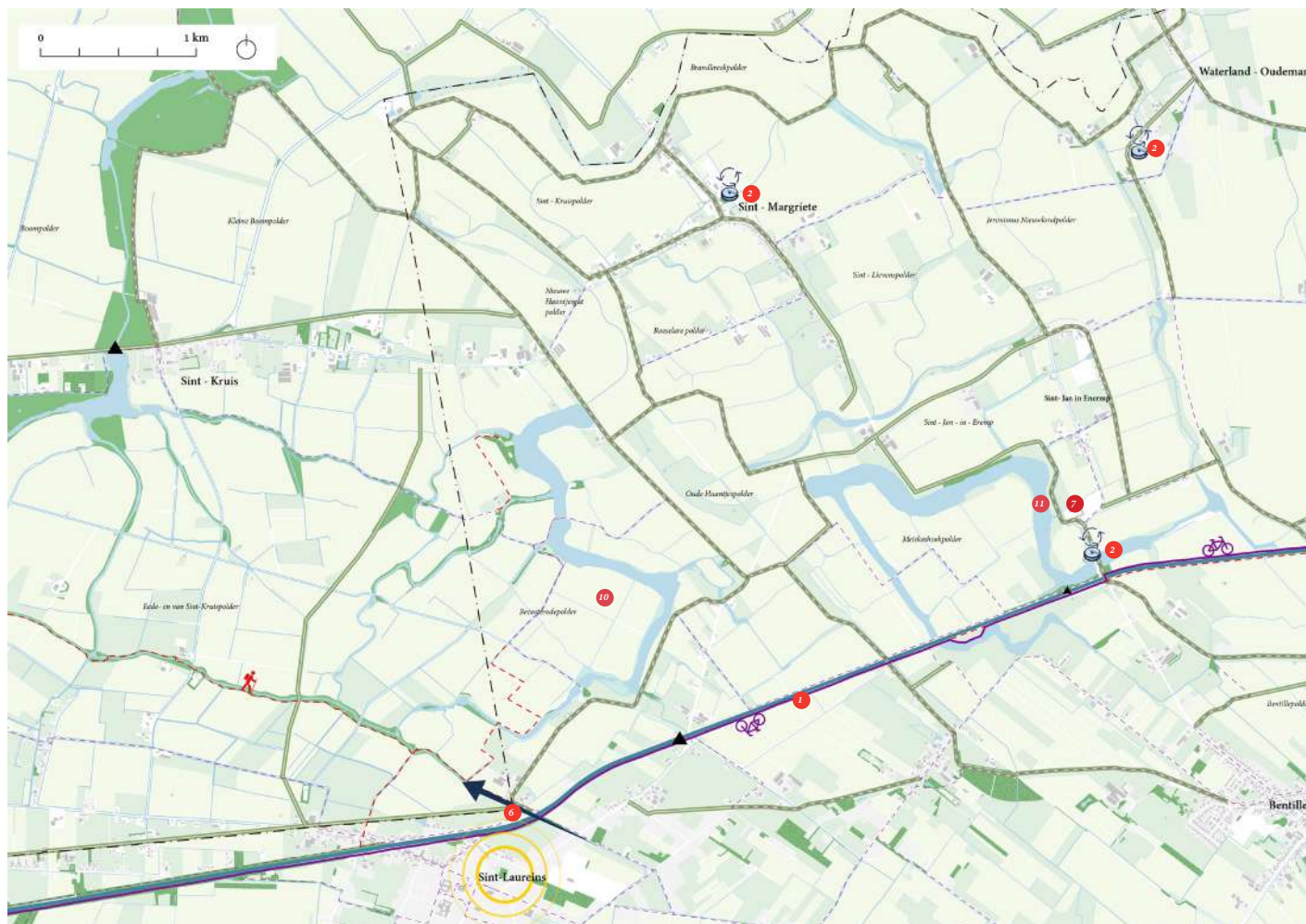
● Langetermijnactie

Toekomstverkenning Oost-Vlaams Krekengebied

Samen met het INBO en ILVO bekijken we welke eerste stappen er mogelijk zijn in de richting van een klimaatrobuust watersysteem. Hieraan hangen heel wat extra kansen vast zoals grensoverschrijdende ecologische en recreatieve verbindingen, nieuwe kansen en verdienmodellen voor de landbouwers en extra beleving door streekproducten, waterrecreatie, rustgebieden en meer. Het concept-rapport is beschikbaar en is als bijlage bij het masterplan gevoegd.

Actielijst

- 1** **Uitbouwen kwalitatieve fietsverbinding tussen de vijf dorpen en langsheen het kanaal zonder lichtvervuiling**
Het Leopoldkanaal voorzien van een fietspad opdat het een fiets-as wordt tussen de dorpen, waarbij maximaal rekening gehouden wordt met lichtvervuiling om de natuur te ontzien, en het donker te vrijwaren.
- 2** **Vervuilingproblematiek KWZI ('s) aanpakken***
De druk van de nieuwere KWZI's op de waterkwaliteit wegwerken door technische en landschappelijke oplossingen (bijv. waterharmonica) toe te passen.
- 3** **Uitbouwen trage wegen i.s.m. met landbouwers op vrijwillige basis**
Het wandelnetwerk versterken met trage wegen langs kreken en erfranden door vrijwillige samenwerking met landbouwers en andere grondeigenaars.
- 4** **Onderzoeken waterzekerheid, peilbeheer en compartimentering i.h.k.v. landbouw, natuur en recreatie met horizon van 2050***
Onderzoeken hoe het watersysteem klimaatrobuuster kan worden, door aangepast peilbeheer en compartimentering waarbij gekeken wordt naar droogte, wateroverlast en de zoetwaterknoden van landbouw, natuur en recreatie.
- 5** **Rechtszekerheid landbouw i.c.m. doelstellingen natuur: grondenbank opzetten**
Een grondenbank als instrument opzetten om duidelijke landbouwgebieden en natuurstructuren te realiseren en eventuele kavelruil mogelijk te maken.
- 6** **Onderzoek naar verbinding watersysteem Vlaanderen en Nederland (bijv. Eeklose watergang)**
Onderzoeken hoe er interactie kan ontstaan tussen het Vlaamse en Nederlandse watersysteem waarbij kansen liggen naar wateroverlast en zoetwaterzekerheid.
- 7** **Bezoekerscentrum Boerekreek kwaliteitsvoller maken**
Uitvoeren van het Masterplan de landschappelijke en programmatische invulling van de Boerekreek versterken.
- 8** **Behalen goede (zwem)waterkwaliteit**
Behalen van goede waterkwaliteit voor landbouw, natuur en (kleinschalige) waterrecreatie.
- 9** **Onderzoeken naar draagvlak en haalbaarheid kreekherstel i.h.k.v. zoetwaterbuffering en ecologische doelstellingen.**
Kreekherstel biedt kansen voor landbouw, natuur en landschap. Onderzoeken waar mogelijkheden zijn en draagvlak is voor de toepassing ervan.
- 10** **Ondersteuning landbouwers omtrent perceelsgebonden watervoorziening***
De landbouwers ondersteunen in kennisopbouw en begeleiding omtrent perceelsgebonden watervoorziening: peilgestuurde drainage, stuwtjes, koolstofopbouw in de bodem, actieve infiltratie van zoet water, druppelirrigatie,...
- 11** **Opmaak natuurbeheerplan Boerekreek***
Opmaken van een natuurbeheerplan voor de Boerekreek om natuur en biodiversiteit te bevorderen.

*Projectfiche aanwezig in portfolio

● Lopende actie

● Kortetermijnactie

● Langetermijnactie

Verdere visie- en planvorming voor de focusgebieden

Het masterplan voor de Zwinstreek is ontwikkeld vanuit een visie met 4 verhaallijnen en bijbehorende strategische doelstellingen, voor de hele streek. Om deze doelstellingen maximaal te integreren, zijn focusgebieden geselecteerd. Daarbij is ook gelet op de ruimtelijke spreiding van deze gebieden. Door in te zoomen op deze focusgebieden, is gezocht naar kansen om de landschappelijke identiteit van deze gebieden te versterken, vanuit de doelstellingen.

Deze methode van inzoomen op focusgebieden kan in de toekomst als voorbeeld dienen om andere deelgebieden in de Zwinstreek geïntegreerd te benaderen en te zoeken naar vergelijkbare kansen. Het doel is steeds om in dat gebiedsdeel van het landschapspark, een samenhangend en duurzamer landschap te creëren. Enkele van de groen-blauwe assen (zie beleven en leven) komen bv. in aanmerking voor een dergelijke aanpak.

Door de strategische doelstellingen te vertalen naar concrete acties en maatregelen, draagt het masterplan bij aan de gebiedsontwikkeling van de Zwinstreek. De samenwerking tussen de verschillende publieke en private partners is hierbij van groot belang, evenals de betrokkenheid van de lokale bevolking. Daar wordt in de toekomst extra aandacht aan besteed.

AARDAPPELAUTOMAAT
Streekproducten voor u!

Streekproducten voor u!

3

Overig Programma

Op de verschillende werkgroep-bijeenkomsten zijn heel wat acties ingezameld. In de veelheid werd structuur gebracht. Acties die deel uitmaken van een groter geheel werden gerubriceerd, en zo gebundeld tot programma-onderdelen (beschreven onder hoofdstuk 1) of opgepikt in een focusgebied (beschreven onder hoofdstuk 2).

Hoewel niet alle ideeën en acties aan grote gehele of gebieden konden verknoopt worden, kunnen ze wel bijdragen aan de realisatie van de ambities en de doelstellingen voor het Landschapspark Zwinstreek. Deze acties sommen we op in dit hoofdstuk van het operationeel plan.

We streven er naar om van alle acties op termijn een concrete actiefiche op te maken, zodat ze opgepikt kunnen worden, van zodra het moment rijp is, er draagvlak voor gevonden wordt of als er zich opportuniteiten voor doen.

De acties die aangestipt staan voor de “korte termijn”, zijn acties waar de komende 6 jaar verder uitvoering aangegeven kan worden. De acties met vermelding “lange termijn” zijn op te starten en komen mogelijk pas tot realisatie in een volgend operationeel plan.

Verhaallijn I: Op de grens van zoet en zout

SD 1.1: De zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur verzekeren

Er wordt ingezet op vasthouden en infiltratie van zoet water om te voorzien in de waterbehoefte met een veranderend klimaat. Het watersysteem dient robuuster en grensoverschrijdend meer verbonden te zijn. De waterkwaliteit wordt aangepakt met zowel generieke én innovatieve maatregelen. Gebiedsgerichte samenwerkingsverbanden van landbouwers, natuurbeheerders, waterbeheerders en kennispartners worden opgezet om een toekomstbestendig en klimaatrobuust waterbeheer te realiseren.

Actielijst

Waterbergend vermogen - fysische systeem

- ZZ I.1.11 Laaggelegen complexen van poldergraslanden herstellen en beheren voor waterretentie, conform de vigerende beleidsdoelstellingen *

Kanalen en watergangen

- ZZ I.1.14 Dijken bestemmen, herstellen, versterken en beheren zodat waterinlaat in de polders mogelijk wordt en het peil van het Schipdonkkanaal-Leopoldkanaal opnieuw verhoogd kan worden.*
De Vlaamse Waterweg gaat investeren in het herstel van de tussendijk tussen het Schipdonk- en het Leopoldkanaal om het peil van de kanalen te verhogen. Er wordt onderzocht hoe via de Eeklose watergang de zoetwaterdeling tussen Vlaanderen en Nederland geoptimaliseerd kan worden en via constructed wetlands wordt oppervlaktewater uit het Leopoldkanaal geschikt gemaakt voor irrigatie.
- ZZ I.1.15 Vertragen waterafvoer en opstuwen Paulusvaart om natte natuur te versterken en verzilting tegen te gaan.*
Het water van de Paulusvaart wordt opgestuwd, de waterafvoer te vertragen en een verhoogde infiltratie in de bodem mogelijk te maken. Het staat ook dat een watercaptatiepunt voor de landbouwers van voldoende water wordt voorzien. De Vlaamse Landmaatschappij coördineert de investeringen via het Landinrichtingsproject Zwinpolders. De Oostkustpolder voert uit.

Een gedifferentieerd polder-peilbeheer

- ZZ I.1.18 Waterpeil plasdrasgebieden optimaliseren bijvoorbeeld in Gruttoweide in Sint-Margriete.
Om het waterpeil in plasdrasgebieden te optimaliseren is het regelen van een specifiek peil of het aanleggen van een bevoeiingssysteem aan de orde. Een gediffundeerd waterpeilbeheer met de negatieve effecten van droge zomers voor de biodiversiteit ondervangen of verminderen.

Vervolg actielijst

Bodem en waterinfiltratie

- ZZ I.I.22 Doorgedreven onthardingsprojecten in de Zwinstreek realiseren.
Het ontharden van verharde oppervlaktes zoals niet langer openbaar gebruikte en onderhouden (hoofd)wegen of straten en pleinen in het openbaar domein. Dit maakt de Zwinstreek klimaatbestendiger door meer ruimte te geven aan groen en water. Dit kan bijvoorbeeld door het vervangen van beton en asfalt door waterdoorlatende materialen of in te vullen met vergroeningsmaatregelen (bv. vriendelijke bloemborders)

Waterkwaliteit – diverse bronnen

- ZZ I.I.25 Een nature-based onderzoeksproject opzetten rond het aanpakken van vervuiling langs grachten van wegen.
Wegen of snelwegen hebben een relatief groot oppervlakte waarvan bij neerslag ook vervuilende stoffen kunnen afstromen. Er wordt nagegaan of nature-based solutions kunnen helpen om deze verontreiniging te milderen (bv. via beheer oeverbegroeiing in de langsgrachten)

Waterkwaliteit Agro-milieumaatregelen

- ZZ I.I.26 Ecologisch akkerrandbeheer promoten ten behoeve van de waterkwaliteit.
Ecologisch akkerrandbeheer wordt gestimuleerd om de waterkwaliteit te verbeteren. Dit kan bijdragen aan de bescherming van waterlichamen en aan een verminderde belasting van het oppervlaktewater door nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.
- ZZ I.I.28 End-of-pipe oplossingen faciliteren.
Door actief in te zetten op nieuwe technologieën, zoals filters om nitraten en fosfaten actief uit oppervlaktewateren te zuiveren, wordt de waterkwaliteit substantieel verbeterd. Vlakwa is een partner die verregaand onderzoek mee helpt vertalen naar de praktijk, zowel voor landbouwgebieden als voor huishoudens.
- ZZ I.I.29 Ondersteuning bij de aanleg grensoverschrijdende collectieve aanzuigplaatsen en testcases over collectieve spoelplaatsen.
Lokale besturen worden ondersteund bij de aanleg van grensoverschrijdende collectieve wateraanzuigplaatsen voor landbouwers. Dergelijke plaatsen voorkomen calamiteiten met gewasbeschermingsmiddelen en helpen bij het verminderen van de verspreiding van schadelijke stoffen in het milieu.

SD 1.2: Het beschikbaar zoet water doordacht gebruiken

Spaarzamer omgaan met het beschikbaar zoet water wordt steeds belangrijker. Het “blauwe goud” vraagt een doordachte aanpak. Met de partners willen we actief circulariteit van zoet water stimuleren.

Actielijst

Hemelwateropvang

- ZZ 1.2.2 Aanleg collectief spaarbekken bijvoorbeeld aan Isabellavaart in Knokke-Heist-Heist.*
De gemeente Knokke-Heist-Heist heeft akkerlandpercelen opgekocht (3,2 ha) op de kruising van de Isabellavaart en de Heistlaan om een collectief waterbassin aan te leggen voor lokale landbouwers. Het waterbassin kan tussen de 25 en 50 miljoen kubieke meter water opslaan, afhankelijk van de haalbare diepte.

Circulair watergebruik

- ZZ 1.2.3 Verkennen van het benutten effluent RWZI's, bijvoorbeeld in Knokke-Heist-Heist, Retranchement of Breskens.
Het onderzoeken van de mogelijkheden om gezuiverd afvalwater (effluent) van RWZI's (rioolwaterzuiveringsinstallaties) te gebruiken, bijvoorbeeld in Knokke-Heist-Heist, Retranchement of Breskens. Dit water kan ingezet worden als een duurzame bron van irrigatiewater voor landbouw of andere doeleinden. Vandaag wordt het effluent RWZI Knokke wordt al gebruikt voor antiverziltingsmaatregelen bij de Zwinuitbreiding.

SD 1.3: Een robuust natuur- en waternetwerk realiseren en beheren

Natuurkernen worden landschappelijk verbonden, waarbij vooral ingezet wordt op de historische kreek en geulen (waternetwerk) om de verbindingen te realiseren. Dit gebeurt in nauw overleg en in goede verstandhouding tussen alle betrokken partijen.

Actielijst

Streek-eigen en autochtoon plantgoed gebruiken

- ZZ 1.3.10 Samenwerkingen opstarten voor het opkweken van plantgoed van autochtone afkomst.
Samenwerking voor het opkweken van plantgoed van autochtone afkomst draagt bij aan het behoud van de biodiversiteit en de versterking van de lokale flora. Autochtone planten zijn beter aangepast aan de lokale omstandigheden en spelen een belangrijke rol voor andere organismen (bv. insecten, vogels, ...). Inzet van dergelijk plantgoed in landschapsprojecten verhoogt de ecologische veerkracht van een gebied.

Soortbescherming en soortgerichte programma's

- ZZ 1.3.11 Soortenbeschermingsprogramma verder ondersteunen en uitvoeren voor boomkikker, rugstreeppad, meervleermuis, boomkikker, heivlinder, kamsalamander, bruine kiekendief, kleine zwaan, overwinterende ganzen, grutto, wulp, ooievaars, zeehond, ...
- ZZ 1.3.12 Versterken onderwaterfauna door bijvoorbeeld een project rond bittervoorn en zwanemossel in de Damse Vaart.
Verschillende overheden maakten de voorbije jaren soortbeschermingsplannen. Overheden, natuurverenigingen, landschapsorganisaties proberen ze te implementeren op hun terreinen of private gronden in samenwerking met eigenaars, gebruikers of landbouwers. Afhankelijk van het landschapstype of de potenties van het terrein kunnen, met de terreineigenaars of gebruikers, inrichtings- en beheermaatregelen afgesproken en uitgevoerd worden.
- ZZ 1.3.13 Operatie ooievaar
De ooievaar is een relatief grote vogel een symboolsoort van de Zwinstreek. De vogels hebben bijgevolg een grote behoefte aan voedsel, dat ze gaan zoeken in het landschappen. De Ooievaar is op die manier ook een publieksmascotte voor biodiverse landschappen met veel fauna leveren het voedsel voor een populatie ooievaars.

Exotenbestrijding

- ZZ 1.3.14 Herstel van duinen door het verwijderen van woekerplanten.*
- ZZ 1.3.15 Bestrijding schadelijke exoten (flora), zoals Mahonie, rimpelroos, Japanse Duizendknoop, enz.
- ZZ 1.3.16 Bestrijding van schadelijke exoten (fauna), bijvoorbeeld chinese wolhandkrab, nijlganzen en rivierkreeften.
Het bestrijden van invasieve exoten is belangrijk om de inheemse biodiversiteit te beschermen en te behouden. Exoten kunnen namelijk zorgen voor verdringing van inheemse soorten, het veranderen van habitats en het verminderen van de veerkracht van ecosystemen tegen klimaatverandering. In de Vlaamse duinen loopt zo een specifiek Life-project DUNIAS.

Verhaallijn II: Het verhalend landschapspark

SD 2.1: De cultuur, identiteit en historie van de Zwinstreek belevingsvol ontsluiten

De rijke en gelaagde geschiedenis van de Zwinstreek is op vele plaatsen nog aanwezig in het landschap, maar niet altijd zichtbaar of gekend. De ambitie is om dit beter te ontsluiten en zichtbaar te maken in het landschap, waarbij het landschap diverser en robuuster wordt, zonder de eigen draagkracht te overschrijden.

Actielijst

Visserij

- VL 2.1.13 De verdwenen maar rijke geschiedenis van de visserij vertellen aan bezoekers via informatieborden en rondleidingen.

Niet alleen in Heist of Breskens waren ooit levendige visserijgemeenschappen. Ook tal van steden en dorpen hadden kleine havens, die via geulen toegang gaven tot de Noordzee. Die boeiende verleden wordt tot leven geroepen via info en duiding, en waar mogelijk ook gelinkt aan zoet-zoute gastronomische proeverijen.

Industrieel erfgoed

- VL 2.1.14 Herbestemmen van kleiputten en steenbakkerij-sites, bijvoorbeeld langs de Damse Vaart.

De Zwinbedding en de huidige omgeving van de Damse Vaart, was sinds de Middeleeuwen een plaats voor de ontginning van klei voor het bakken van stenen. De steenbakkerij in Hoeke was de laatste (industriële) steenbakkerij van deze rijke traditie. De kleiputten die ontstonden herbergen belangrijke laagdynamische natuurwaarden. De gebouwen en de omliggende terreinen kunnen mogelijk herbestemd worden voor een nieuwe functie die past bij dat unieke kader.

Romeinen

- VL 2.1.15 Romeins verleden van de Zwinstreek valoriseren en tonen aan bezoekers, bijvoorbeeld in Aardenburg.

De Zwinstreek was lange tijd Romeins grondgebied. Op verschillende plaatsen zijn sporen van de Romeinen teruggevonden (bv. Heist), maar nergens zoveel als in Aardenburg. Dit was met een militaire versterking een belangrijk punt in de kustverdediging van het Romeinse rijk. Forum Aardenburg ontsluit deze geschiedenis.

WOI

- VL 2.1.16 Vertelpunten installeren in het landschap over de dodendraad uit WOI, bijvoorbeeld in Sluis of Lapscheure.

De dodendraad was een elektrische grensversperring die tijdens de Eerste Wereldoorlog langs de Belgisch-Nederlandse grens werd gebouwd door de Duitse bezetters om te voorkomen dat mensen de grens over zouden steken. Het was een dodelijke barrière waarbij duizenden mensen, waaronder veel vluchtelingen, werden geëlectrocuteerd of neergeschoten tijdens hun pogingen om te ontsnappen naar het neutrale Nederland. Belevingvolle plaatsen met bunkers worden eenvoudig ingericht voor excursies door Zwinstreek-gidsen.

SD 2.2: Historisch erfgoed beleefbaar maken, herbestemmen en opwaarderen

Historische gelaagdheid en de wisselwerking tussen restauratie en oude relictten als sporen van het verleden in het landschap worden centraal gezet, waarbij het erfgoed aanwezig blijft, maar dan vanuit een toekomstbestendig perspectief. De Zwinstreek heeft enkele typisch erfgoedthema's die extra aandacht verdienen. Er is een rijkdom aan landschappelijk-, waterstaatkundig-, visserij-, industrieel- en militair erfgoed. We verwijzen enkele acties ook naar de acties genoemd bij de focusgebieden.

Actielijst

Inventarisatie van erfgoedwaarden - Geo-portaal voor Erfgoeddata

- VL 2.2.14 Opmaken en aanvullen van een inventaris en atlas van bouwkundig erfgoed aan beide kanten van de grens .

Hierdoor worden de erfgoedwaarden beter beschermd en kunnen we leren van elkaars herbestemmingsprocessen

- VL 2.2.15 Kennis ontsluiten met grensoverschrijdend GIS-portaal.

In 2019 startten de Provincie West-Vlaanderen , de IOED Raakvlak en Erfgoed Zeeland met de opmaak van een grensoverschrijdende erfgoeddatabase. De online database dat beschikbaar via het geoloket wordt verder aangevuld met diverse erfgoedobjecten (sluizen en uitwateringspunten, hoeves, ... Op die manier worden de data van de Cultuurhistorische kaartlagen en de data van het Geoportaal stapsgewijs mee geïntegreerd tot een grensoverschrijdende tool voor inventarisatie en raadpleging.

- VL 2.2.16 Puntsgewijze bouwkundige landschapselementen zoals trambuisjes, molens, kapellen, dijkhuisjes, inundatiepoelen, bakketen, varkenscotten en houtig erfgoed inventariseren en inpassen in een breder netwerk.

Erfgoedsites en erfgoedobjecten krijgen een extra betekenis als ze in hun onderlinge verband worden bekeken. Inventarissen stoppen nu al te vaak aan de gemeente, provincie of landsgrenzen. De ambitie leeft om de elementen systematisch in kaart te brengen (vertrekkende vanuit de koppeling van bestaande datasets) om in een volgende stap met partners aan de belevingsvolle ontsluiting te werken (via publicaties, via nieuwe thematische routes, Zwinstreekgidsbeurten, enz ...)

Het molenaars-netwerk van de Zwinstreek

- VL 2.2.17 Overlegplatform West-Vlaamse molenaars en West-Vlaamse Zwinstreek.
- VL 2.2.18 Molenaars ondersteunen door grensoverschrijdend netwerk op te zetten om kennis en geschiedenis uit te wisselen.

De Provincie West-Vlaanderen organiseert een overlegplatform met de molenaars van de actieve Zwinstreek-molens. Dit netwerk wordt na samenspraak met de erfgoedorganisaties in de streek uitgebreid met molenaars uit de hele Zwinstreek. We streven bv. naar innovatieve en smakelijke acties met de molenaars, FAVV, streekproducenten en restaurateurs in de streek.

SD 2.4: Inzetten op streekeducatie

De Zwinstreek biedt al veel educatieve en toeristische activiteiten, maar deze kunnen beter op elkaar afgestemd en gepromoot worden. Door de vorming van streekgidsen en de ontwikkeling van vormen van slow tourism kunnen bezoekers op een meer beleevingsvolle manier de streek ontdekken.

Actielijst

Educatieve programmatie

- VL 2.4.6 Gezamenlijke educatieve Zwinstreek-programmatie, bijvoorbeeld expo's en excursies.

Grensoverschrijdende educatieve events

- VL 2.4.7 Een (Drie)jaarlijks 'Festival van de Zwinstreek',
- VL 2.4.8 Gezamenlijke fotografiewedstrijd in de Zwinstreek en reizende tentoonstelling,
- VL 2.4.9 Evenement rond erfgoed en geschiedenis in de Zwinstreek,...
Opleiding, bijscholing en inzetten van Zwinstreek-gidsen en begeleiders

Opleiding, bijscholing en inzetten van Zwinstreek-gidsen en begeleiders

- VL 2.4.10 Module-opleiding uitwerken voor gidsen: 'Welkom in het Landschapspark Zwinstreek'.
- VL 2.4.11 Gidsenplatform met een overzicht van bestaande gidsen en werkingen uitbouwen.

Doelgroepgerichte educatie

- VL 2.4.12 Kindvriendelijker maken van erfgoedsites om ook hen de geschiedenis van de streek te kunnen vertellen aan de hand van bv. stripboeken, kinderroutes, ...

Educatieve tools

- VL 2.4.13 Tijdlijn over gelaagdheid en geschiedenis van de bodem in de Zwinstreek opmaken.
- VL 2.4.14 Archeologische kennis van de 'Verdwenen Zwinhavens' bundelen in een educatief aanbod.

Publicaties

- VL 2.4.15 Boek over recente bevindingen in de Zwinstreek uitbrengen.

Verhaallijn III: Grensverleggend voedsellandschap

SD 3.1 Ondersteunen van innovatieve en streekeigen landbouw

De Zwinstreek is een cultuurlandschap waarbij de landbouwer constant zoekt naar balans tussen bodem en water. Innovatie en inpassing in het landschap worden gestimuleerd, onder andere door gespecialiseerde landbouw en actieve vertaling van wetenschappelijke kennis naar de landbouwpraktijk. Het landschapspark biedt de landbouwers de mogelijkheid om verdienmodellen te optimaliseren en uit te proberen in een veilige omgeving.

Actielijst

Landbouw binnen de milieugebruiksruimte

- GV 3.1.12 Samenwerking met beeodiversity en Inagro in kader van duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen opzetten.*

Bee-O-Diversity gebruikt stuifmeel dat door bijen wordt verzameld om analyses te maken van de omgeving: bodemkwaliteit, aanwezige biodiversiteit, maar ook aanwezigheid en concentratie van gewasbeschermingsmiddelen. Inagro start samen met de landbouwers sensibilisatiecampagnes op, indien nodig, op basis van de resultaten. Knokke-Heist-Heist heeft al 8 jaar ervaring met deze samenwerking. Dit kan verder in het gebied uitgerold worden.

Landschapsbouw

- GV 3.1.13 Begeleiding en advies bij de planvorming voor landbouwers voor streekeigen landschappelijke beplanting en kleine landschapselementen.*
- GV 3.1.14 Inrichtingsbudget voorzien voor landbouwers en andere ondernemers voor herstel typisch kleinschalig landbouwerfgoed

De regionale landschappen en het Zeeuws landschap ondersteunen landbouwers rond erfbeplanting, hekkens, bocages, omgrachtingen/walgrachten, streekeigen heggen,...

SD 3.2: Een aantrekkelijk aanbod van streekproducten uitwerken

De Zwinstreek staat bekend om haar gastronomie met meerdere Michelin-sterrenrestaurants. Het landschapspark wil de culinaire identiteit van de streek versterken door de link tussen de gerechten, de streekproducten en het landschap te benadrukken. Door samenwerking te bevorderen tussen lokale ondernemers en landbouwers kunnen innovatieve producten ontstaan als toeristische troef.

Actielijst

Communicatie kwalitatieve streekproducten

- GV 3.2.5 Regionale kwaliteitslabels uitrollen voor Zwinstreekproducten, inclusief promotie en vermarkting (cfr. 100% West-Vlaams, Zeker Zeeuws, ...)*
- GV 3.2.6 Grensoverschrijdende campagnes voor streekproducten (Middeleeuwen op je bord, ...) .
Zwinstreekproducten zijn ook kwaliteitsproducten. Een sterk merk helpt bij de vermarkting, en draagt bij aan het positieve imago van producent, maar ook van het gebied. We maken werk van een sterk Zwinstreek-merk.
- GV 3.2.7 Inventariseren van streekproducenten en horeca die met streekproducten werken.
Inventariseren is nodig om promotie te kunnen voeren, maar ook om te detecteren waar nog hiaten zijn, zodat hier actief kan worden op ingezet.

SD 3.3: Grensknelpunten wegwerken door internationale samenwerking

De landsgrens tussen de Belgische en Nederlandse Zwinstreek kan uitdagingen met zich meebrengen voor de uitwisseling van producten en diensten. Een landschapspark kan hierbij grensoverschrijdend ondernemerschap stimuleren en co-existentie bevorderen. Het wegwerken van grensknelpunten en samenwerking tussen sectoren en streekactoren staat centraal.

Actielijst

Kennisuitwisseling

- GV 3.3.2 Kennisuitwisseling tussen landbouwers in Vlaanderen en Nederland stimuleren door een ondernemerscafé te organiseren.*
In kader van de voorbereiding rond de opstart van de werking van het landschapspark Zwinstreek, kwamen landbouwers van over de grens met elkaar in contact, wat leidde tot constructieve en boeiende gesprekken. Om deze uitwisseling te stimuleren organiseren we 2 x per jaar een landbouw(lunch)café, waar landbouwers in een veilige omgeving rond enkele onderwerpen tot uitwisseling en samenwerking kunnen komen, en van waaruit ook onderwerpen gedetecteerd kunnen worden om grensoverschrijdend aan te pakken.

Administratie

- GV 3.3.3 Onderzoeken waar administratieve vereenvoudiging voor landbouwers mogelijk is.
De administratieve lasten voor de individuele landbouwers worden steeds complexer, los van grensoverschrijdende verschillen. De ontwikkeling van een app of programma om de administratieve verplichtingen te vereenvoudigen wordt onderzocht, zeker ook waar het grensverschillen betreft.

Verhaallijn IV: Grenzeloos beleven en leven

SD 4.2: Een performant onthaalnetwerk opzetten

Om het landschapspark Zwinstreek verhalend te maken en het (verborgen) verleden goed te ontsluiten, is een goed verbindend recreatief netwerk noodzakelijk. Dit wordt gerealiseerd met vier grote onthaalpoorten en een performant netwerk van onthaalpunten, waarbij elke poort zich profileert met een eigen USP, gerelateerd aan het type landschap. Daarnaast spelen ook musea, het gastheerschapnetwerk en onbestafte onthaalpunten dorpen of bij groengebieden om bezoekers te onthalen en oriënteren op de streek.

Actielijst

Netwerk groen-blaue hoofdassen

Groen-blaue landschappelijke structuren bieden veel potentieel voor het verbinden van de onthaalpoorten of de recreatieve onthaalpunten in de regio. Zo kan de Passageule linie fungeren als groen-blaue corridor tussen Ijzendijke en Oostburg, terwijl de Cantelmolinie en Vuile Vaart een verbinding vormen tussen het Zwin en de Damse Vaart. Ook de Damse Vaart fungeert als internationale groen-blaue as die onthaalpunten in Brugge, Damme en Sluis met elkaar verbindt. Het slim gebruik maken van deze landschappelijke elementen kan bijdragen aan de ontwikkeling van een aantrekkelijk recreatief netwerk in de Zwinstreek. – zie ook bij verdere landschapvisies bij hoofdstuk focusgebieden.

- BL 4.2.12 Damse Vaart verder ontwikkelen als ruggengraat voor verschillende onthaalpunten van de Zwinstreek.*

De Damse Vaart verbindt binnen de Zwinstreek Brugge met Sluis, en Vlaanderen met Zeeland. Ze vormt een blauwe as, een recreatieve verbinding en een groene poort voor de biodiversiteit. Gerichte acties versterken de uitbouw van de Damse Vaart als een ware spil binnen het landschapspark.

Belevingspunten

- BL 4.2.15 Realiseren van een aantal (top) picknickplekken, bijvoorbeeld in Knokke-Heist-Heist, Zeebrugge, Damme, Brugge Brieviersweg.*
- BL 4.2.16 Creëren van een belevingsvolle landmark, fietsheuvel in Knokke-Heist-Heist.*

Netwerk- en routekaarten

- BL 4.2.17 Grensoverschrijdende verkoop van netwerkkaarten.

Waterbeleving - Kwaliteitsvolle stranden en badplaatsen

- BL 4.2.18 Blauwe vlag Knokke-Heist-Heist ('t Zwin), Sluis, Cadzand, Breskens, Nieuwvliet-Bad, Groede Duintjes, 't Killetje.
  - *De badplaatsen streven naar het behalen van kwaliteitslabels. Dit komt niet alleen het toeristisch imago en de aantrekkingskracht ten goede, maar heeft eveneens een positief effect op de waterkwaliteit en bijgevolg op de biodiversiteit.*

Vervolg actielijst

Waterbeleving – Kust en hinterland

- BL 4.2.20 Kanoroutes of SUP-routes faciliteren, bijvoorbeeld op het Leopoldkanaal.
- BL 4.2.21 Waterspeelplaatsen bij kanalen en kreken creëren, bijvoorbeeld St-Laureins.
- BL 4.2.22 Schaatsvelden op ondiepe plassen aanleggen en faciliteren.

Water vormt mee de blauwe draad doorheen het landschapspark Zwinstreek. Ook het recreatieve wil hier mee op inspelen. Door het stimuleren van een watergebonden activiteiten aanbod versterken we de relatie van de bewoner en de bezoeker met het watersysteem van de Zwinstreek. De sterke watersportclubs aan de kust kunnen een rol spelen om aanbod voor het hinterland te ontwikkelen

Verblijfstoerisme en logies - visievorming

- BL 4.2.23 Visie en behoeftestudie uitwerken rond verblijfstoerisme aan de kust en hinterland en dit koppelen aan onthaalplan en bezoekersprofielen.

Verblijfstoerisme en logies – gerichte promotie

- BL 4.2.24 Legaal verblijfstoerisme stimuleren door logie-lijst te promoten.
- BL 4.2.25 Unieke en diverse verblijven en arrangementen het jaar rond promoten.

Het verblijfstoerisme is nu vooral geconcentreerd op de kust. Hoe dieper het binnenland in, hoe beperkter het aanbod. We werken een behoeftestudie uit met een impactanalyse. Op basis van de resultaten promoten we actief het verblijfstoerisme in het gebied, en de verschillende mogelijkheden die het landschapspark te bieden heeft – vanuit een grensoverschrijdend perspectief, de relatie met de kust en de relatie met de wereldstad Brugge.

Duurzame en belevingsvolle vervoersvormen

Om de recreatieve mobiliteit te bevorderen, zetten we in op de ontwikkeling van duurzame en belevingsvolle vervoersvormen. Vanuit de grote en kleine onthaalpunten. Hierbij houden we nauwlettend de agenda van de Vervoersregio's Brugge en Gent, en ook de mobiliteitsplannen die in Zeeland uitgerold worden, in de gaten en kijken we waar afstemming nodig is. Op deze manier streven we naar een naadloze en duurzame mobiliteit in de regio.

We willen zoveel mogelijk mensen stimuleren om te genieten van het prachtige landschap van de Zwinstreek, zonder hierbij het streven naar duurzaamheid uit het oog te verliezen. Door een breed scala aan vervoersmogelijkheden aan te bieden, hopen we meer mensen te overtuigen om te kiezen voor een meer duurzame vorm van mobiliteit.

- BL 4.2.26 Faciliteren en promoten van alternatieve vervoerswijzen om de Zwinstreek te verkennen zoals deelfietsen, e-steps, e-bikes, e-... en de bijhorende (e)infrastructuur.

Elektrificatie van de vervoersmodi vormen een uitdaging om hier actief op in te spelen, zonder tot een verrommeling van het landschap en haar kernen te komen. Opladinfrastructuur wordt doordacht aangeboden, op voldoende locaties, zonder dat ze hinderlijk worden. Hierdoor wordt de elektrificatie van het transport gestimuleerd.

- BL 4.2.27 Toeristisch OV-netwerk uitbouwen, bijvoorbeeld kustbus tussen Knokke-Heist en Breskens, Zwin tourbus tussen Knokke-Heist-Heist en Cadzand of A-B-C-locaties van Bulskampveld, hop-on-off bus langs hoeves.
- BL 4.2.28 Watertaxi's tussen Zwinstreek en andere badplaatsen laten varen.

SD 4.3 Beeldkwaliteit

De Zwinstreek hecht veel belang aan het behoud en integratie van landschappelijke structuren. Het landschapspark neemt een trekkende rol op om de beeldkwaliteit van te versterken van o.m. landbouwbedrijven, recreatieparken en dorpsranden. De visuele en esthetische waarde spelen immers een belangrijke rol voor de landschappelijke beleving van inwoners en bezoekers. Een grensoverschrijdend bomenbeheerplan kan zo bv. bijdragen aan het behoud en beheer van deze beeldbepalende structuren.

Actielijst

Beeldkwaliteit

- BL 4.3.1. Beeldkwaliteitsplannen opmaken.

Een beeldkwaliteitsplan beschrijft de gewenste kwaliteit en uitstraling van de bebouwde omgeving of van een bepaald gebied. Het plan doet aanbevelingen voor bijvoorbeeld de inrichting van openbare ruimte, het gebruik van materialen en kleuren, de vormgeving van gebouwen. Een beeldkwaliteitsplan draagt zo bij aan de samenhang en kwaliteit van de bebouwde omgeving of de open ruimte te waarborgen en te verbeteren, waardoor het gebied aantrekkelijker wordt voor bewoners, bezoekers en investeerders. Het kan ook helpen om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen en een bepaalde identiteit of sfeer te creëren die past bij de lokale omstandigheden. Een beeldkwaliteitsplan legt op zich geen verplichtingen op of werkt niet verordenend.

Lichtplannen

Een lichtplan kan helpen om op een doordachte en verantwoorde manier verlichting toe te passen in gebouwen en de omgeving. Het kan bijdragen aan het creëren van een sfeervolle en veilige omgeving, waarbij de verlichting aangepast is aan de functie en het karakter van de locatie. Daarnaast kan een lichtplan ook bijdragen aan het verminderen van lichthinder en energieverstopping. Door bewust om te gaan met de keuze van lichtbronnen, armaturen en de plaatsing ervan, kan het lichtplan zorgen voor een efficiëntere en duurzamere verlichting.

- Zie ook de actie hieromtrent in het focusgebied “Toekomstverkenning Oost-Vlaamse Kreekegebied”

- BL 4.3.2 Een lichtplan opmaken voor de streek met als doel het label Dark Sky Network te behalen.

Bomenbeheerplannen

- BL 4.3.3 Opmaak bomenbeheerplan voor de Zwinstreek.

4

Bestuur en financiering

In het masterplan is de structuur van het parkbureau uitgewerkt en toegelicht (juridisch kader, bevoegdheden, rollen). In het operationeel plan geven we aan hoe de concrete samenstelling van de organen kan gebeuren en hoe andere stakeholders betrokken kunnen worden.

Na de erkenning als Landschapspark, is op basis van de voorstellen nog verdere onderhandeling nodig - om bv. via afgesproken vertegenwoordiging - tot een evenwichtig en werkbaar grensoverschrijdend bestuur te komen.

Naast enkele specifieke governance-activiteiten m.b.t. overleg en afstemming tussen Zwinstreek-partners, zijn in dit hoofdstuk ook de structurele financiering van het parkbureau en enkele voorziene communicatie-acties opgenomen.

4.1 Governance

1. HET PARKBUREAU

In het masterplan is beschreven dat de BGTS wordt voorgesteld als rechtsvorm voor het Landschapspark Zwinstreek. Dit biedt voldoende garanties voor de nodige handelingsbekwaamheid voor het management van het grensoverschrijdende park. Via de statuten worden alle noodzakelijke formaliteiten geregeld en worden de bevoegdheden van de organen bepaald (de algemene vergadering, het bestuursorgaan, het secretariaat, ...)

De voorgestelde structuur voor het parkbureau beantwoordt aan de voorwaarden van het ontwerpdecreet over de Vlaamse parken, voor wat betreft het onderdeel “de organen”. Het daarop volgende gedeelte van ‘de functionele structuur’ is een eerste voorstel voor de mogelijke samenwerking met participatie van diverse stakeholders, maar dat in de praktijk nog kan wijzigingen, en vanuit een pragmatische aanpak een concrete invulling zal kennen, in overeenstemming met de partners.

In de huidige stand van het dossier is nog geen voorstel uitgewerkt voor de concrete invulling van het secretariaat. Nadere afspraken kunnen gemaakt worden door het bestuursorgaan van het op te richten parkbureau, eens de Zwinstreek erkend wordt als Landschapspark. Het secretariaat en het personeel van het parkbureau dat uitvoering geeft aan de doelstellingen van het Landschapspark Zwinstreek zal evenredig ingezet worden op het grensoverschrijdende gebied, met een toegewijde inzet die de relaties met de partners, inclusief Zeeland en Sluis, actief onderhoudt.

1.1. DE SAMENSTELLING VAN DE ORGANEN

De Vlaamse regelgeving bepaalt wie minstens deelneemt aan het parkbureau. Deze deelname is vrijwillig en in een grensoverschrijdend park kunnen instanties van buiten het Vlaams Gewest ook deelnemen.

In het masterplan werd toegelicht dat een BGTS open staat voor deelname van de lidstaten van de Benelux, alle overheden van deze lidstaten, alle publieke instellingen met zetel op het grondgebied van deze lidstaten, en samenwerkingsverbanden tussen deze partijen.

De statuten van de BGTS verankeren een getrapt systeem met voordrachten vanuit de Zwinstreek-Partners en andere stakeholders voor de samenstelling van de algemene vergadering en het bestuursorgaan. De formele organen kunnen werken met een rotatiesysteem om mandaten tussen Vlaamse en Nederlandse deelnemers gelijkwaardig te verdelen.

De functionele organisatiestructuur garandeert de noodzakelijke betrokkenheid van alle publieke en private belanghebbenden.

De aanduiding van de leden van het bestuursorgaan werkt met een getrapt systeem van voordrachten en gebeurt in de volgende stappen:

Stap I

- de gemeenten op wiens grondgebied het park gelegen is, dragen (individueel of gezamenlijk) hun kandidaat-leden (gemeenteraadsleden) voor aan de deelnemers van de BGTS. De deelnemende provincies dragen hun kandidaat-leden voor aan de deelnemers van de BGTS.
- de publieke of particuliere beheerders met een terrein gelegen in het Vlaams Park dragen (individueel of gezamenlijk) hun kandidaat-leden voor aan de deelnemers van de BGTS.

Stap 2

- de deelnemers van de BGTS dragen leden van de raad van bestuur voor uit de categorie kandidaat-leden die in stap I zijn voorgedragen EN uit de categorie actoren wiens medewerking nuttig is voor de realisatie van de doelstelling van het Vlaams Park.

De leden van de raad van bestuur (bestuursorgaan van het parkbureau) worden benoemd door de algemene vergadering.

De statuten van de BGTS bepalen de concrete wijze van aanstelling van de leden van de bestuurs- en controleorganen.

1.1.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering van de BGTS bestaat uit stemgerechtigde vertegenwoordigers van de deelnemers. Alle Zwinstreek-partners worden bij erkenning deelnemers van de BGTS en hebben stemgerechtigde vertegenwoordigers in de algemene vergadering. Om betrokkenheid en expertise te vergroten wordt de vergadering uitgebreid met niet-stemgerechtigde vertegenwoordigers van de niet-deelnemers. Wie stemgerechtigd is in de algemene vergadering en wie niet, wordt door de algemene vergadering zelf vastgelegd.

Hieronder is nader uitgewerkt welke samenstelling van de algemene vergadering nagestreefd wordt.

Samenstelling

Om de algemene vergadering van de BGTS samen te stellen, is er een voorstel uitgewerkt. Hierbij is het belangrijk om een orgaan te hebben dat groot genoeg is om alle belanghebbenden te vertegenwoordigen, en om voldoende expertise en diversiteit te hebben voor zinvolle discussies en gedragen besluitvorming. Een té groot orgaan kan dan weer inefficiëntie tot gevolg hebben, of het moeilijk bereiken van consensus.

Door middel van een stakeholder-analyse is er een selectie gemaakt voor een mogelijke algemene vergadering voor het parkbureau, waarbij ook rekening wordt gehouden met de gewenste samenstelling van het bestuursorgaan (zie de fracties vermeld in artikel 12 van het ontwerpdecreet) en een werkbaar aantal deelnemers.

In het voorstel hieronder gaat het om 22 deelnemers, waarvoor tevens de toetsing is gebeurd of ze behoren tot de 4 categorieën die het Benelux-verdrag² toelaat. Een aantal middenveld- of vakorganisaties behoren niet tot één van de categorieën, voor andere is dit nog niet uitgeklaard. Deze zijn in de oplijsting hieronder gemarkeerd met asterisk (*).

Behoudens een decreetwijziging of nadere regels over de samenstelling van de organen, zijn er momenteel twee opties:

- (1) Ofwel worden deze organisaties in de algemene vergadering opgenomen als adviserende leden, dus zonder stemrecht. Zo wordt minstens de betrokkenheid bij de bijeenkomsten van algemene vergadering gegarandeerd.
- (2) Ofwel laten deze organisaties zich vertegenwoordigen via een stemgerechtigde deelnemer.

Lokale besturen – steden en gemeenten:

- 1 Stad Brugge
- 2 Stad Damme
- 3 Gemeente Knokke-Heist-Heist
- 4 Gemeente Maldegem
- 5 Gemeente Sint-Laureins
- 6 Gemeente Sluis

Publieke beheerders – provincie:

- 7 Provincie West-Vlaanderen
- 8 Provincie Oost-Vlaanderen
- 9 Provincie Zeeland

Het is aan te raden om naast de formele vereisten voor grensoverschrijdende samenwerking, twee zetels te voorzien in de algemene vergadering voor de publieke en private beheerders. Hierbij zou er voor elke sector of categorie één Vlaamse en één Zeeuwse vertegenwoordiger moeten zijn. Dit betekent dat diverse organisaties samen afspraken maken om gezamenlijk een vertegenwoordiger aan te duiden.

Publieke en particuliere beheerders – landbouw:

- 10 Provinciale landbouwkamer W-VL + Provinciale landbouwkamer O-VL
- 11 Een Zeeuwse tegenhanger (*)

Optie 1 – landbouworganisaties als niet-stemgerechtigde of adviserende leden van de algemene vergadering
Er wordt in dit geval voorzien in een zetel – met een rotatiesysteem – voor het Algemeen Boerensyndicaat, de Boerenbond (West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen). Een tweede zetel is bestemd voor de Zeeuwse vakorganisatie, namelijk de Zeeuws Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), of haar West-Zeeuws-Vlaamse afdeling.

Aangezien deze organisaties niet vallen onder 1 van de 4 categorieën die kunnen optreden als deelnemers van een BGTS (zie Hoofdstuk 1 artikel 2 van het Benelux-Verdrag inzake grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking) nemen ze deel als niet-stemgerechtigde of adviserende leden.

Optie 2 - landbouworganisaties laten zich vertegenwoordigen door een (orgaan van een) publieke instelling. In deze optie worden de belangen van landbouw-stakeholders in de algemene vergadering behartigd door de provinciale landbouwkamer, die derhalve als hun vertegenwoordiger wordt beschouwd. Zo'n kamer vertegenwoordigt verschillende organisaties, zoals bijvoorbeeld het Algemeen Boerensyndicaat en de Boerenbond in West-Vlaanderen. Elke Vlaamse provincie heeft zo'n kamer, dus de West- en Oost-Vlaamse kamers zouden zo - in een rotatiesysteem - kunnen optreden als vertegenwoordiger voor de landbouworganisaties.

Voor de Zeeuwse agrariërs kan er gezocht worden naar een Zeeuwse tegenhanger van de provinciale landbouwkamers, of -minder evident – zou de ZLTO hun belangenvertegenwoordiging laten doen door de Vlaamse provinciale landbouwkamers.

Publieke en particuliere beheerders – natuur:

12 Agentschap Natuur en Bos (ANB) (vertegenwoordigt ook Natuurpunt (*))

13 Staatsbosbeheer (vertegenwoordigt ook Het Zeeuwse Landschap (*))

Het is onduidelijk of Natuurpunt en het Zeeuwse Landschap onder een van de vier categorieën vallen, die vermeld zijn als mogelijke deelnemers in het Benelux-Verdrag inzake grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking.

Optie 1 – de natuurorganisaties kunnen aanzien worden als publieke instellingen. In dit geval kan een beurtroolsysteem worden afgesproken met het ANB en Staatsbosbeheer voor vertegenwoordiging in de algemene vergadering.

Optie 2 – de natuurorganisaties kunnen niet aanzien worden als publieke instellingen. In deze optie moeten de beheerders van de natuurterreinen zich laten vertegenwoordigen via een publieke natuurbeherende instelling. In dat geval lijken het ANB en Staatsbosbeheer geschikte kandidaten.

Publieke en particuliere beheerders – water

14 Een vertegenwoordiger namens 1 van de 4 Vlaamse polderbesturen

15 Waterschap Scheldestromen

Publieke en particuliere beheerders en meewerkende actoren – erfgoed

16 Erfgoed Zeeland

17 IOED Raakvlak + IOED Meetjesland

Andere meewerkende actoren – toerisme

18 Westtoer + Toerisme Oost-Vlaanderen

19 Stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen (vertegenwoordigt ook gastheerschap)

Andere meewerkende actoren – doelgroepenbeleid landschap

20 Landschapsbeheer Zeeland

21 Regionaal Landschap Houtland en Polders afwisselen met RL Meetjesland en Leievallei

Andere meewerkende actoren – kennispartners

22 Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) als vertegenwoordiger van de wetenschapskamer

Agenda-leden en of adviserende partners

De onderstaande organisaties zijn aangemerkt als agendaleden voor de algemene vergadering. Hoewel er van hen wordt verwacht dat zij de activiteiten van het parkbureau opvolgen, hebben zij zelf geen direct belang bij deelname aan de algemene vergadering. Als agendalid hebben deze partners de mogelijkheid om de activiteiten van het landschapspark bij te houden en indien nodig hun (tijdelijke) belang bij samenwerking voor specifieke activiteiten of projecten aan te geven.

- 1 Vlaamse Milieumaatschappij Afd. Operationeel Waterbeheer
- 2 De Vlaamse Waterweg
- 3 Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK)
- 4 Rijkswaterstaat
- 5 Landelijk Vlaanderen
- 6 Particuliere eigenaars Zeeland
- 7 Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN)
- 8 Natuurpunt academie
- 9 Agentschap Onroerend Erfgoed
- 10 Impuls Zeeland
- 11 POM West-Vlaanderen
- 12 POM Oost-Vlaanderen
- 13 Namens ondernemers (bijvoorbeeld Unizo of Voka of ...)
- 14 Departement Omgeving
- 15 Departement Landbouw en Visserij
- 16 Agentschap Toerisme Vlaanderen
- 17 Vlaamse Landmaatschappij
- 18 Adviesgroep Zoet en Zout
- 19 Adviesgroep Verhalend Landschapspark
- 20 Adviesgroep Grensverleggend Voedsellandschap
- 21 Adviesgroep Beleven en Leven

Werking en besluitvorming

De statuten van de BGTS geven een gedetailleerde opsomming van de bevoegdheden van de algemene vergadering, en beschrijven haar werking (frequentie, agendavorming) en de wijze van besluitvorming (stemmen met gekwalificeerde meerderheid).

Naast de statuten zullen ook alle huishoudelijke spelregels van de rechtspersoon verder uitgewerkt worden. Hieronder werden alvast enkele voorstellen uitgewerkt (voor verdere bespreking met de partners, wanneer het regelgevend kader er definitief is), o.m. op basis van statuten van bestaande BGTS'en. De partners maken nadere afspraken na de erkenning van de Zwinstreek als grensoverschrijdend landschapspark.

M.b.t. de werking

De Algemene Vergadering vergadert minstens 2 maal per jaar. Eén vergadering vindt plaats in het eerste semester van het jaar. Tijdens deze AV wordt minstens de jaarrekening van het afgelopen jaar vastgesteld. Tijdens de tweede vergadering wordt minstens de begroting voor het volgende jaar vastgesteld. Ten slotte zijn de vergaderingen van de AV openbaar, tenzij de algemene vergadering besluit dat dit niet het geval is.

M.b.t. de besluitvorming

Er wordt gestreefd naar consensus in de AV. Indien dit niet mogelijk is dan wordt er overgegaan naar een stemming. Minstens de helft van de leden van de AV moet aanwezig zijn om geldig te kunnen stemmen. Een beslissing wordt goedgekeurd indien de helft +1 van de aanwezige leden akkoord is.

Indien er op een AV minder dan de helft van de leden aanwezig zijn op een AV en er bijgevolg niet gestemd kan worden dan moet er binnen een bepaalde termijn een nieuwe AV georganiseerd worden waarbij het aanwezigheidsquotum niet langer van toepassing is. Zodoende kan een stemming niet oneindig worden uitgesteld. Ook bij het gedeelte besluitvorming moet er benadrukt worden dat dit slechts een eerste voorstel is.

1.1.2 Het bestuursorgaan

De raad van bestuur wordt benoemd door de algemene vergadering op voordracht van de deelnemers. De deelnemers dragen eveneens de niet-deelnemers voor (experten of adviserende organisaties of instellingen). De voorzitter en ondervoorzitter van de raad van bestuur worden aangeduid onder de vertegenwoordigers van deelnemers van de BGTS.

De vertegenwoordigers van de private beheerders zijn afhankelijk van de optie voor de samenstelling van de algemene vergadering (zie bij de algemene vergadering).

Voorstel samenstelling

Lokale besturen – steden en gemeenten

- 1 Stad Brugge
- 2 Stad Damme
- 3 Gemeente Knokke-Heist-Heist
- 4 Gemeente Maldegem
- 5 Gemeente Sint-Laureins
- 6 Gemeente Sluis

Publieke en private beheerders

- 7 Provincie West-Vlaanderen
- 8 Provincie Oost-Vlaanderen
- 9 Provincie Zeeland
- 10 Provinciale landbouwkamer W-VL + Provinciale landbouwkamer O-VL (+ Zeeuwse tegenhanger?)
- 11 Agentschap Natuur en Bos (ANB) + Staatsbosbeheer (+ Natuurpunt + Het Zeeuwse Landschap)
- 12 Erfgoed Zeeland + IOED Raakvlak + IOED Meetjesland

Agendalid

I Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Werking en besluitvorming

De raad van bestuur is bevoegd voor alle aangelegenheden die niet - overeenkomstig de statuten – uitdrukkelijk zijn opgedragen aan de algemene vergadering. De raad van bestuur bereidt de vergaderingen voor van de algemene vergadering, voert de besluiten van de algemene vergadering uit en is belast met de afhandeling van alle dagelijkse zaken.

De statuten van de BGTS beschrijven de werking van de raad van bestuur (frequentie, agendavorming) en de wijze van besluitvorming (stemmen met gekwalificeerde meerderheid).

Hieronder werden opnieuw enkele voorstellen uitgewerkt (voor verdere bespreking met de partners, en wanneer het regelgevend kader er is), o.m. op basis van statuten van andere BGTS'en. De partners maken nadere afspraken na de erkenning van de Zwinsteek als grensoverschrijdend Landschapspark.

M.b.t. samenstelling werking

Rotatiesystemen binnen het bestuursorgaan

Door het beperkte aantal leden is het van belang dat er rotatie is binnen het bestuursorgaan. In Vlaanderen vinden om de 6 jaar gemeente- en provincieraadsverkiezingen plaats. Om de 6 jaar moet derhalve een nieuwe beslissing worden genomen over de aanduiding van de vertegenwoordigers van de Vlaamse gemeenten en provincies.

Daarentegen werken de gemeenteraads- en provinciale statenverkiezingen in Nederland in cycli van 4 jaar, wat betekent dat om de 4 jaar een nieuwe beslissing moet worden genomen over de aanduiding van de vertegenwoordigers van de Nederlandse gemeenten en provincies.

De overige 3 leden, de landbouw-, natuur- en erfgoedverenigingen zullen telkens een afgevaardigde hebben voor 3 jaar. Na 3 jaar moet de afgevaardigde wisselen, zodat om beurt een Vlaamse of een Zeeuwse vertegenwoordiger kan zetelen .

Plaatsvervangers

Indien de afgevaardigde organisatie van één van de thematische verenigingen niet aanwezig kan zijn op een bijeenkomst van het bestuursorgaan, dan kan deze vertegenwoordigd worden door de plaatsvervanger. De Boerenbond en de ZLTO zijn plaatsvervangers van elkaar. Evenals het ANB en het Zeeuwse Landschap. Bij de erfgoedverenigingen kan een andere erfgoedvereniging de afgevaardigde vervangen.

M.b.t. de besluitvorming

Er wordt gestreefd naar consensus in het bestuursorgaan. Indien dit niet mogelijk is dan wordt er overgegaan naar een stemming. Minstens de helft van de leden van het bestuursorgaan moet aanwezig zijn om geldig te kunnen stemmen. Een beslissing wordt goedgekeurd indien de helft +1 van de aanwezige leden akkoord is.

M.b.t. het voorzitterschap

De voorzitter en ondervoorzitter worden verkozen voor een periode van 3 jaar door de Algemene vergadering. De voorzitter en ondervoorzitter kunnen enkel worden aangeduid onder de vertegenwoordigers van de deelnemers. De voorzitter en ondervoorzitter kunnen niet dezelfde nationaliteit hebben.

1.1.3 Het secretariaat

Het secretariaat bestaat een team van 3 à 4 personen op basis van een voltijdse tewerkstelling. Dit team wordt ingezet voor realisatie van de gezamenlijk bepaalde doelstellingen van het masterplan en op de realisatie van de deelprogramma's, de projecten en acties die nodig zijn om tot doelstellingenrealisatie te komen. Het team kan eventuele verruimd worden met de tijdelijke, extra personeelsleden die met de eigen middelen of via externe financiering door de deelnemers of de partners worden ingezet. Naast een coördinator / directeur kan dit team bestaan uit deskundige inhoudelijke en ondersteunende medewerkers. De concrete functieomschrijving van deze professionele krachten is op vandaag nog niet gedefinieerd.

In de huidige stand van het dossier is nog geen voorstel uitgewerkt voor de concrete invulling van het secretariaat. Nadere afspraken kunnen gemaakt worden door het bestuursorgaan van het op te richten parkbureau, eens de Zwinstreek erkend wordt als Landschapspark. Het secretariaat en het personeel van het parkbureau dat uitvoering geeft aan de doelstellingen van het Landschapspark Zwinstreek zal evenredig ingezet worden op het grensoverschrijdende gebied, met een toegewijde inzet die de relaties met de partners, inclusief Zeeland en Sluis, actief onderhoudt.

Zie m.b.t. personeel ook hieronder, bij punt 2.7

1.1.4 Het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is een door het bestuursorgaan aangewezen persoon of personen, die in de plaats van dat bestuur beslissingen kan nemen, die geen of weinig uitstel verdragen.

Het dagelijks bestuur wordt waargenomen door de directeur van het parkbureau.

1.2. DE SAMENSTELLING VAN DE FUNCTIONELE STRUCTUREN

De functionele structuur zoals hieronder beschreven, is een eerste voorstel voor de mogelijke samenwerking met participatie van diverse stakeholders, maar dat in de praktijk nog kan wijzigingen en vanuit een pragmatische aanpak een concrete invulling zal kennen, in overeenstemming met de partners.

1.2.1 De adviesgroepen

De adviesgroepen worden samengesteld op basis van de krachtlijnen of opdrachten uit het inhoudelijke programma van parkbureau. Ze adviseren het secretariaat, het bestuursorgaan en de algemene vergadering op de inhoud van het programma of de opdrachten van het parkbureau.

In het eerste masterplan en operationeel plan zijn 4 verhaallijnen bepaald, met bijhorende doelstellingen. Voor de advisering van de activiteiten die bijdragen aan de realisaties van deze doelstellingen, wordt per verhaallijn een adviesgroep opgericht.

Naast de relevante agentschappen, middenveldorganisaties en verenigingen wordt geopteerd om ook kennispartners te betrekken, die met wetenschappelijke kennis en met prognoses mee onderbouw en richting kunnen geven, zowel aan het parkbureau als aan de projectwerking.

De adviesgroep wordt ingezet om projecten in de voorbereiding en de uitvoering te adviseren of inhoudelijk te versterken, en kan in functie van de projecten wisselen. De projectpartners of de projectleider van de projecten die bijdragen aan de doelstellingen van deze verhaallijn kunnen deelnemen.

De werkbare samenstelling van de adviesgroepen met deskundigen uit de genoemde organisaties, wordt bepaald door het secretariaat.

Naast de adviesgroepen per verhaallijn, kunnen ook adviesgroepen gevormd worden om de algemene activiteiten en de werking van parkbureau te ondersteunen. Deze kunnen ondersteunend werken voor de activiteiten op het vlak van bv. educatie, communicatie en promotie.

Samenstelling (indicatief)

Adviesgroep - Verhaallijn Tussen Zoet en Zout

De zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur verzekeren. Met het programma voor de verhaallijn 'Tussen Zoet en zout' wordt ingezet op het verzekeren van de zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur, op het doordacht gebruiken van het beschikbare zoet water en de op de realisatie en het beheer van een robuust natuur- en waternetwerk.

De adviesgroep wordt daarom samengesteld uit relevante deskundigen van de waterbeheerders, landbouworganisaties, natuurverenigingen en relevante kennisinstellingen.

Waterbeheerders: waterschap, polderbesturen, technische diensten en de agentschappen die instaan voor het beheer van de grotere kanaal of waterlopen.

Landbouworganisaties: de Zeeuwse Land- en Tuinbouworganisatie en de verschillende vakorganisaties in Vlaanderen (Boerenbond, ABS, ...), landbouwdiensten, departementen of agentschappen).

Natuurorganisaties: natuur- of milieuorganisaties, agentschappen, groendiensten

Kennisinstellingen: publieke wetenschappelijke instellingen, universiteiten, hogescholen, instellen voor praktijkonderzoek met betrekking tot natuur, landbouw, waterbeheer of klimaatverandering.

Adviesgroep - Verhaallijn Verhalend Landschapspark

Met het programma voor de verhaallijn 'Verhalend Landschapspark' wordt ingezet op de herwaardering van historisch erfgoed, op de beleavingsvolle ontsluiting van het Zwinstreek-erfgoed, op de revalorisatie van erfgoed door herontwikkeling en op de ontwikkeling van een educatief aanbod.

De adviesgroep wordt daarom samengesteld uit relevante deskundigen van de erfgoedorganisaties, verenigingen, musea, ondernemers, beheerders van erfgoedstructuren of erfgoedsites, (inter)gemeentelijke toerisme- en erfgoeddiensten, toerisme- en erfgoedagentschappen, en relevante kennisinstellingen.

Adviesgroep – Verhaallijn Grenzeloos Voedsellandschap

Met het programma voor de verhaallijn 'Grenzeloos Voedsellandschap' wordt ingezet op het ondersteunen van een innovatieve en streekeigen landbouw, op de uitwerking van een aantrekkelijk aanbod van streekproducten en er worden knelpunten voor grensoverschrijdende samenwerking weggewerkt.

De adviesgroep wordt daarom samengesteld uit relevante deskundigen van de landbouworganisaties, toerismediendiensten, streekproducten, hoeveproducten, ondernemers, coöperaties, horeca, enz.

Adviesgroep – Verhaallijn Beleven en Leven

Het programma voor de verhaallijn 'Verhaallijn Beleven en Leven' wordt ingezet op het uitspelen van de troeven van de Zwinstreek, op de realisatie van een performant onthaal- en recreatief netwerk en het versterken van de lokale economie.

De adviesgroep wordt daarom samengesteld uit relevante deskundigen van de toerismediendiensten en agentschappen, organisaties van toerismeondernemers, recreatieve verenigingen, musea, natuurbezoekerscentra, enz.

1.2.2 Diverse projectgroepen en werkgroepen

Projectgroepen zijn taakgerichte groepen die gevormd worden voor de uitvoering van concrete projecten en acties. Een projectgroep bestaat uit de specifieke partners die nodig zijn om het project uit te voeren en een projecttrekker die de coördinatie van het project opneemt. De samenstelling van de projectgroepen verschilt naargelang het project.

Werkgroepen dienen dan eerder om specifieke activiteiten te ontplooiën die horen tot de algemene werking van het parkbureau (bv. een werkgroep communicatie waarin partners en medewerkers van het secretariaat afspreken en samenwerken voor het samenstellen van bv. de Zwinstreek-website of de periodieke nieuwsbrief). Werkgroepen kunnen ook gevormd worden om overleg of afstemming tussen partners te faciliteren (zoals bv.

de coördinatie van landschapsbeheer of terreinbeheer af te stemmen).

1.2.3 De wetenschapskamer

De wetenschapskamer ondersteunt het parkbureau door bv. het opmaken van een onderzoeksagenda, te fungeren als interdisciplinair klankbord of het wetenschappelijk adviseren van het communicatie- en educatiebeleid.

Het voorstel is om de coördinatie van deze groep toe te vertrouwen door het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ).

Samenstelling (indicatief)

Er wordt onder meer gedacht aan volgende kennispartners: Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), Stichting Duurzaam Groede, het Geopark Schelde Delta, de Hogeschool Zeeland, waaronder ook het Kenniscentrum Kusttoerisme, ILVO, Inagro vzw, INBO, New Babylon 3, UAntwerpen, UGent, Universiteit Leuven, Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Wageningen University & Research, West-Vlaamse Intercommunale (WVI), IPSOS, Proximus/Mastercard, VITO, Vlerick.

1.2.4 Het Zwinstreekforum

Via het Zwinstreekforum worden periodiek bijeenkomsten georganiseerd voor een grote groep stakeholders, waaronder organisaties, verenigingen, ondernemers en burgers.

Het Zwinstreekforum wordt minstens 1 maal per jaar georganiseerd.

2. ACTIES M.B.T. GOVERNANCE

Onderstaande acties zijn gericht op samenwerking en het faciliteren van samenwerkingsverbanden over de grenzen heen. De acties werden door de stakeholders zelf als een positieve evolutie naar voor geschoven, en vragen op zich geen inzet van budget, maar wel van tijd.

De onderstaande acties dragen bij aan de doelstellingen van de functionele governance-structuur, vanuit noden en vragen die op het terrein aanwezig zijn.

2.1. VOOR DE VERHAALLIJN TUSSEN ZOET EN ZOUT

Natuurbeheer

- GOV 1.1. Samenwerkingsverband opzetten tussen natuurbeherende organisaties.

In de schoot van het parkbureau wordt een werkgroep gevormd met terreinbeherende instanties om de acties m.b.t. de uitbouw grensoverschrijdende natuurnetwerken te begeleiden. De werkgroep kan zich richten op de afstemming of samenwerking voor inrichting en beheer op publieke en private terreinen.

Waterbeheer

- GOV 1.2. Overleg en samenwerking opzetten tussen waterbeheerders.

In het grensgebied is reeds meerdere jaren een grensoverschrijdend overleg Krieken en Polders. Dit overleg is opgericht in de schoot van het bekkensecretariaat voor de Brugse Polders, en organiseert de beleidsafstemming tussen waterbeheerder van alle bestuursniveaus. Het forum faciliteert ook uitvoeringsgerichte project in de grensstreek. Er wordt een pragmatische synergie gezocht tussen het parkbureau, de waterbeheerders in de Zwinstreek en het forum 'Krieken en Polders'.

2.2. VOOR DE VERHAALLIJN VERHALEND LANDSCHAP

Dijkenplannen

- GOV 2.1. Bovengemeentelijk berm- en dijkbeheerplannen opstellen en regierol bepalen.

Dijken en wegbermen kunnen belangrijke verbindingen vormen voor de natuur in het landschap. Om de verbindende functie te optimaliseren kan er een bovengemeentelijke en grensoverschrijdende afstemming gebeuren van de beheerplannen. Het parkbureau kan daar samen met de landschapsorganisaties een regierol in opnemen. Zo kan er efficiënter gewerkt worden aan beheer en aan de effectiviteit van deze natuurverbindingen.

Erfgoedverenigingen

- GOV 2.2. Samenwerkingen en netwerk organiseren tussen heemkundige kringen.

De heemkundige verenigingen leveren reeds vele jaren baanbrekend werk op vlak van erfgoedonderzoek of landschapsstudie. Het parkbureau probeert het overleg tussen de heemkundige kringen aan te zwengelen, op basis van concrete projectmatige samenwerking (zie bv. de inventarisatie van erfgoed, gezamenlijke publicaties, ...)

Beleefbaar landschap

- GOV 2.3. Samenwerking opzetten tussen natuurbeheerders, groendiensten en erfgoeddiensten en verenigingen om de landschappelijke deelgebieden en groenstructuren leesbaar maken.

De Zwinstreek heeft veel plaatsen waar het landschap bezaaid ligt met relictten uit verschillende tijdsperiodes. Voor de bezoekers is niet steeds duidelijk wat er schuilgaat achter de relictten die ze zien. Via het beheer van de terreinen kunnen minder herkenbare landschapssporen meer leesbaar gemaakt worden. Inspireer het Zwinstreek-beheer.

2.3. VOOR DE VERHAALLIJN GRENsverleggend voedellandschap

Plattelandstoerisme

- GOV 3.1. Overlegplatform opzetten tussen landbouw en toerisme rond bijvoorbeeld afspraken en promotie van verdienmodellen, verblijfsactiviteiten, agrotourisme en toegankelijkheid van het landschap.

De verbanden tussen landbouw en toerisme zijn talrijk, zeker in een openruimtegebied als de Zwinstreek. Door een overlegplatform op te richten willen we de contacten tussen de landbouwers en toeristische ondernemers versterken en verder faciliteren om tot innovatieve samenwerkingsprojecten in het gebied te komen.

Streekproducten

- GOV 3.2. Netwerken creëren rond verbinden en versterken van duurzame voeding (cfr. Brugs Food Lab)

Binnen het projectgebied zijn al enkele lokale initiatieven bezig met het creëren van een netwerk rond duurzame voeding en de ontwikkeling van een lokale voedselstrategie. We brengen binnen het landschapspark deze netwerken samen om ervaringen en kennis uit te wisselen, en om nieuwe netwerken te creëren.

2.4. VOOR DE VERHAALLIJN BELEVEN EN LEVEN

Recreatieve netwerken - wandelnetwerk

- GOV 4.1. Coördinatie tussen provincies om wandelnetwerken opeen te leggen en af te stemmen.

Voor de uitbouw en de aaneenschakeling van de wandelnetwerken steken de toerismeagentschappen, het routebureau Zeeland en de Stichting Landschapsbeheer Zeeland de koppen bijeen. Op die manier worden niet alleen de wandelnetwerk Zeeuws-Vlaanderen, de Meetjeslandse Kreeken en het Zwin aan elkaar geschakeld. Ook afspraken over het wegwerken van missing links worden zo gezamenlijk gepland.

Waterbeleving – Kust-Hinterland

- GOV 4.2. Samenwerkingsverband opzetten tussen het Landschapspark, gemeenten en - watersportverenigingen.

Aan de kust en in Brugge zitten enkele sterke watersportclubs. Deze kunnen met hun materiaal en know-how nuttig werk leveren in samenwerking met de Zwinstreek-gemeenten om een waterbeleving voor bezoekers aan te bieden in het hinterland. – zie o.m. de acties voor SUP, Kajak, zwemmen in open water.

Digitale tools voor bezoekersmanagement

- GOV 4.3. Samenwerking tussen de verschillende (digitale) toeristische informatievoorzieningen.

Digitale tools ontpoppen zich razendsnel. Om de impact van digitalisering in de toeristische sector te kunnen volgen, brengen we toeristische diensten, ondernemers en ontwikkelaars samen om de vlucht vooruit te nemen.

Bevorderen van duurzame vervoersmodi

- GOV 4.4. De agenda van de Vervoersregio Brugge mee opvolgen en kijken waar afstemming nodig is.

In functie van de ontwikkeling van een duurzaam en beleevingsvol vervoeraanbod voor recreanten, volgen we de agenda en de planning van de vervoersregio's Brugge en Gent nauwlettend op. Kansen voor projecten met ondernemers of dienstverleners worden verkend.

Innovatie en kennisontwikkeling

- GOV 4.5. Ondernemersplatform voor netwerking en kennisdeling opzetten in samenwerking met o.a. VOKA, Unizo, VNO Zeeland, NCW en TOZ.

- GOV 4.6. Uitbouwen van samenwerkingsverband tussen universiteiten en hogescholen gekoppeld aan ondernemerschap in de Zwinstreek.*

De Zwinstreek draagt innovatie hoog in het vaandel. Om de ondernemers te ondersteunen, faciliteren we de ondernemersorganisaties en kennisinstellingen zodat grensoverschrijdende samenwerkingen tot een echte groeipool voor innovatie kan leiden.

2.5. ALTERNATIEVE FINANCIERING

- GOV 5 - I Onderzoek naar mogelijkheden voor alternatieve financiering van recreatieve investeringen of van beheer van natuur en landschap: zoals het creëren van een bosfonds of een landschapsfonds, opzetten van crowd funding, een bestemmingstaks en via testament.be.

4.2 Financieel plan

1. DE STRUCTURELE FINANCIERING VAN HET PARKBUREAU

Voor de financiering bij erkenning, wordt voortgegaan op een voorlopig schema van de Vlaamse Landmaatschappij. In dat schema voorziet de Vlaamse overheid in de financiering van kosten voor personeel, voor werking en voor investeringen.

Er wordt voor de financiering onderscheid gemaakt tussen jaarlijkse kosten voor personeel en werking enerzijds (411.000 EUR), en jaarlijkse kosten voor investeringen anderzijds (200.000 EUR). De investeringen kunnen enkel gefinancierd worden op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Voor de personeelsinzet is uitgegaan van de standaard tewerkstelling van 3 VTE's voor het parkbureau. Er wordt voorzien in een variabele VTE, naarmate er met het actieplan invulling wordt gegeven aan Vlaams beleid in het landschapspark.

Op basis van deze info is een voorstel uitgewerkt voor de financiering door de Zwinstreek-coalitie (provincies, steden en gemeenten). Daarbij wordt de 20% voor de gebiedscoalitie verdeeld in 10% voor de provinciebesturen en 10% voor de lokale besturen, of de steden en gemeenten.

Voor de verdeelsleutel tussen de provincies wordt voorgesteld om voor West-Vlaanderen en Zeeland telkens 4% te rekenen, en voor Oost-Vlaanderen 2%.

De verdeelsleutel voor de steden en gemeenten is bepaald door de oppervlakte van het park in elke gemeente, te vermenigvuldigen met de bevolkingsdichtheid van die gemeente. Zo is niet louter de oppervlakte of het inwonersaantal bepalend, maar financieren gemeenten met een meer stedelijk karakter en een grotere bevolkingsdichtheid relatief meer, dan landelijke gemeenten met een lagere bevolkingsdichtheid.

Deze methodiek impliceert noodzakelijkerwijze een bevestiging, dan wel herberekening, van de verdeelsleutel in functie van een aanpassing van de gebiedsomschrijving van het landschapspark.

In het huidige dossier is een voorstel opgenomen van de kosten- en financieringsschema voor het personeel en de werking, waarvoor de Vlaamse overheid een financiering van 80% voorziet. Voor de partijen die de samenwerkingsovereenkomst ondertekenen is een verdeelsleutel opgenomen voor de resterende 20%.

Over de investeringskosten of over projectkosten is nog niets geregeld. Investeringsen gebeuren doorgaans op een bepaalde plek. We kunnen ervan uit gaan dat voor de investeringen in een bepaalde gemeente, de desbetreffende gemeente instaat voor de (co)financiering, en dat andere gemeenten daar niet structureel in bijdragen. Bovendien is de financiering van investeringsprojecten vaak afhankelijk van specifieke subsidieregels of na onderhandeling. Dit maakt dat daar geen standaard-verdeelsleutel voor af te spreken valt.

In het financieringsschema is rekening gehouden met een financiering tot 2025, rekening houdend met de looptijd huidige meerjarenplannen 2020-2025 van de lokale overheden in de Vlaanderen.

2. KOSTEN- EN FINANCIERINGSSCHEMA PARKBUREAU

Voorstel financiering Landschapspark Zwinstreek

	Vlaams		Provinciaal			
			WVL		OVL	
Financiering fase 'opmaak masterplan en operationeel plan'						
2022	70.000,00 €	100,00%				
2023	30.000,00 €	100,00%				
2022-2023			10.000,00 €	40,00%	5.000,00 €	20,00%

	Vlaams		Provinciaal			
			WVL		OVL	
Financiering 'werking' bij erkenning						
2024	329.000,00 €	80,00%	16.450,00 €	4,00%	8.225,00 €	2,00%
2025	329.000,00 €	80,00%	16.450,00 €	4,00%	8.225,00 €	2,00%

Financiering 'investerings' bij erkenning						
2024	160.000,00 €	80,00%	13.333,33 €	6,67%	6.666,67 €	3,33%
2025	160.000,00 €	80,00%	13.333,33 €	6,67%	6.666,67 €	3,33%

Aandeel lokaal (jaarlijks) 'werking' bij erkenning

Berekening	Verdeelsleutel op basis van oppervlakte in het landschapspark (criterium: opp. van stad/gemeente)					
	Damme		Knokke-Heist		Maldegem	
	ha	%	ha	%	ha	%
	7.284	16%	6.192	14%	1.756	4%

bij erkenning	6.611,08 €		5.619,96 €		1.593,77 €	

Voorstel	Verdeelsleutel op basis van 'gecorrigeerde oppervlakte' in het landschapspark (criterium: opp. van stad/gemeente)					
	Damme		Knokke-Heist		Maldegem	
	ha*dichth	%	ha*dichth	%	ha*dichth	%
	8.903	10%	32.875	36%	4.482	5%

bij erkenning	4.020,30 €		14.845,24 €		2.023,87 €	

			Lokaal		Controle
	Zeeland		Verdeelsleutel		
					70.000,00 €
					30.000,00 €
%	10.000,00 €	40,00%	- €	0,00%	25.000,00 €
		Som:	125.000,00 €		125.000,00 €

			Lokaal		Controle
	Zeeland		Verdeelsleutel		
%	16.450,00 €	4,00%	41.125,00 €	10,00%	411.250,00 €
%	16.450,00 €	4,00%	41.125,00 €	10,00%	411.250,00 €
		Som:	411.250,00 €		

%	- €	0,00%	20.000,00 €	10,00%	200.000,00 €
%	- €	0,00%	20.000,00 €	10,00%	200.000,00 €
		Som:	200.000,00 €		

te in gebiedscontour)

	Sint-Laureins		Sluis		Brugge		Totaal
%	ha	%	ha	%	ha	%	ha
%	3.773	8%	23.500	52%	2.806	6%	45.311

	3.424,44 €		21.328,98 €		2.546,77 €		41.125,00 €

n stad/gemeente in gebiedscontour * bevolkingsdichtheid stad/gemeente)

	Sint-Laureins		Sluis		Brugge		Totaal
%	ha*dichth	%	ha*dichth	%	ha*dichth	%	ha*dichth
%	3.513	4%	17.713	19%	23.586	26%	91.072

	1.586,35 €		7.998,69 €		10.650,55 €		41.125,00 €

Financiering Vlaanderen / Lokaal (zie memorie van toelichting bij ontwerpdecreet p.7 + Intern schema VLM)*Regeerakkoord 2 mio extra**Restfinanciering 1,899 mio (ANB, VLM, TV, Dep. Omg, OE met onderlinge (gewogen) verdeelsleutel)**Twee budgetlijnen te creëren in 2024 (natuurparken - landschapsparken)*

Intern schema VLM			
Financiering structureel (o.b.v. schema VLM)	Vlaanderen	Coalitie	Totaal
Vaste Financiering Personeel en Werking	268.000,00 €	67.000,00 €	335.000,00 €
Variabele Financiering Personeel en Werking	61.000,00 €	15.250,00 €	76.250,00 €
Investerings (in Vlaanderen)	160.000,00 €	40.000,00 €	200.000,00 €
	489.000,00 €	122.250,00 €	611.250,00 €

Rekenblad erkenning - parameters	Vlaanderen	Coalitie	Totaal
Vaste Financiering Personeel en Werking	268.000,00 €	67.000,00 €	335.000,00 €
Variabele Financiering Personeel en Werking	61.000,00 €	15.250,00 €	76.250,00 €
	329.000,00 €	82.250,00 €	411.250,00 €
	80%	20,00%	100%

	Vlaanderen	Coalitie VL	Totaal
Investerings (in Vlaanderen)	160.000,00 €	40.000,00 €	200.000,00 €
	80%	20,00%	100%

Rekenblad - parameters verhoudingen			
	Vlaanderen	Provincies	Lokaal
Bij erkenning	80%	10%	10%

Rekenblad - parameters				
Personeel		Overhead 15%	Aantal	Niveau
77.420,14 €	Niv A - 6 jaar	10.838,82 €	1,00	Niv A - Master
57.845,06 €	Niv B - 6 jaar	8.098,31 €	1,00	Niv B - Bachelor
49.420,60 €	Niv C - 6 jaar	6.918,88 €	1,00	Niv C - Medew.

Totaal kosten			
Personeel	Overhead 15%	Werking	Totaal
184.685,80 €	25.856,01 €	124.458,19 €	335.000,00 €
57.845,06 €	8.098,31 €	10.306,63 €	76.250,00 €

3. PROJECTFINANCIERING

Het parkbureau streeft ernaar om met de structureel beschikbare middelen een multiplier-effect te bereiken, door in te zetten of projectoproepen of financieringsprogramma's allerhande. Een deel van de structurele financiering kan in sommige van de projectoproepen of van die programma's immers ingezet worden als cofinanciering.

Het programma bestaat (op termijn) uit het totale pakket van activiteiten en projecten en acties van de deelnemers en de partners in het parkbureau, die bijdragen aan de doelstellingenrealisatie van het masterplan. De coördinatie van het globale programma en het operationele management van alle eigen activiteiten en projecten, gebeurt door het secretariaat van het parkbureau.

Vanwege de complexiteit, de omvang van de regio en het grote aantal beleidsniveaus (twee landen, drie provincies, 6 steden en gemeenten en diverse dynamische sectoren) is het planproces met een looptijd van tien maanden te kort gebleken om over alle programma-onderdelen, projecten en acties voor het operationeel plan een consensus te vinden met alle streekactoren en om een volledig politiek afgetoetst en gefinancierd operationeel plan te bekomen.

De lijsten met projecten en acties hieronder zijn dan ook niet compleet qua raming, timing, partners, edm. Ze zijn wel een gedragen vertrekpunt waarmee het Landschapspark Zwinstreek van start kan gaan.

In het financieel plan wordt alvast een overzicht gemaakt van enkele geplande projecten en acties, waarvoor de partnerschappen, de raming van de kosten of de voorziene financiering gekend zijn.

4. PERSONEEL

Het parkbureau streeft ernaar om met de structureel beschikbare middelen een multiplier-effect te bereiken. De partners maken nadere afspraken over de tewerkstelling van de personeelsleden die ingezet worden in het secretariaat van het parkbureau, en in het kader van de erkenning gefinancierd worden door de Vlaamse overheid.

Een parkbureau kan de rechtshandelingen stellen die rechtstreeks bijdragen tot de vervulling van zijn opdrachten, waaronder ook het in dienst nemen van personeel.

Aangezien het over een grensoverschrijdend park gaat, is het wenselijk om het team samen te stellen met medewerkers uit beide landen. De samenstelling van het secretariaat gebeurt door het bestuursorgaan van het parkbureau. Het secretariaat en het personeel van het parkbureau dat uitvoering geeft aan de doelstellingen van het Landschapspark Zwinstreek, zal naar grondgebied evenredig ingezet worden op het grensoverschrijdende gebied en de projectontwikkeling daarbinnen. Medewerkers van het parkbureau worden als accounthouder voor deelgebieden, conform de evenredige verdeling ingezet, met een toegewijde inzet die de relaties met de partners, inclusief Zeeland en Sluis, actief onderhoudt.

Het parkbureau kan een arbeidsovereenkomst van bepaalde of onbepaalde duur sluiten met de medewerkers die het in dienst neemt.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid voor de deelnemers om personeel ter beschikking te stellen van het parkbureau. De modaliteiten van de terbeschikkingstelling, in het bijzonder de eventuele verrekening van het door de oorspronkelijke werkgever betaalde loon met de door hem verschuldigde financiële bijdrage aan het parkbureau, maken het voorwerp uit van een specifieke overeenkomst tussen de deelnemer/werkgever en het parkbureau.

5. PARTICIPATIE

5.1 PARTICIPATIE IN DE STRUCTUUR VAN HET PROJECTBUREAU

De organisatiestructuur voor het parkbureau zorgt voor diverse vormen van participatie en betrokkenheid van overheden (politici en ambtenaren), organisaties, verenigingen, ondernemers en burgers.

Vooreerst zijn overheden, organisaties en verenigingen vertegenwoordigd in de formele organen van het parkbureau, zoals de algemene vergadering en het bestuursorgaan. Daarnaast biedt de functionele structuur en de projectwerking verschillende kansen om alle geledingen van de bevolking te betrekken. Zo hebben ze elk mogelijkheden om bij te dragen aan de besluitvorming en de activiteiten van het parkbureau.

5.2 PARTICIPATIE IN DE STRUCTUUR HET PROJECTBUREAU

Afhankelijk van het gewenste niveau van participatie (informerende, raadplegende, adviserende, coproductie of meebeslissende) verschillen ook de methodes die kunnen ingezet worden zoals bv. publieksvoorstellen, surveys of enquêtes, publieke consultaties, de organisatie van focusgroepen, vormen van participatieve planning, deelname in een werkgroep of projectstuurgroep.

Ter voorbereiding van projecten worden de relevante partners geselecteerd en worden de rollen van de andere belanghebbenden bepaald met een gepaste stakeholder-analyse.

De stakeholders verschillen ook afhankelijk van de schaal van het project. Een project om de beleving van de Staats-Spaanse Linies te verhogen is quasi gebiedsdekkend aan te pakken met vertegenwoordigers van organisaties en verenigingen die sites beheren, die instaan voor de toeristische promotie of die expertise hebben voor erfgoedontsluiting. Een concreet herinrichtingsproject van een natuurgebied nabij een dorpskern of de aanleg van een natuur-speelplek in een woonwijk heeft uiteraard ook belang om buurtbewoners voldoende te informeren over de doelstellingen en de verwachte impact op hun leef- en woonomgeving. Dit vergt dus ook andere aanpak.

De partners van het Landschapspark Zwinstreek hebben met allerlei projectwerk ervaring opgebouwd met diverse vormen van participatie. Zowel het parkbureau als de deelnemende partners zien erop toe dat er in de activiteiten en projecten van het parkbureau waarin ze participeren, voldoende gewerkt wordt aan draagvlakversterking of aan voldoende betrokkenheid van alle relevante stakeholders.

4.3 Communicatie

De algemene communicatie en promotiestrategie voor de Zwinstreek en het Landschapspark is uitgewerkt in het masterplan. Hieronder is een eerste lijst van prioritaire acties opgesomd.

Actielijst

---

1. Een overkoepelende communicatie - en promotiestrategie

Zwinstreek-huisstijl

- COM 1.1 Visuele identiteit versterken aan de hand van promotiestrategie, herkenbare huisstijl *
De huisstijl wordt uitgewerkt op basis van afspraken en gesprekken met partners en stakeholders in het gebied. Voor de Zwinstreek ontwikkelen we een huisstijl, een huisstijlgids en bijhorende elementen waar alle partners zich in kunnen vinden én waarmee ze aan de slag kunnen gaan. Zo is gestart met de opfrissing van de Zwinstreek-huisstijl, die ook kan dienen voor het Landschapspark.

Online Communicatie

- COM 1.2 Online gedeelte met website, nieuwsbrief en sociale media uitwerken.
Online vertalen we de positionering naar een attractieve en goed toegankelijke website in de gekozen huisstijl. Via een contentkalender worden nieuwsberichten verspreid over het landschapspark Zwinstreek. Deze communicatie wordt gealigneerd met de gekozen positionering en wordt steeds gelinkt met de website.
- COM 1.3 Internetplatform B2B met gedeelde Zwinstreek-agenda, communicatietool-box met o.m. rechtvrij beeldmateriaal, kaartmateriaal, voorbeeldteksten, enz.
Een ondersteunende digitale toolbox voor Zwinstreek-partners en stakeholders zorgt voor een eenduidige en consequente communicatie naar externen over het gebied. Gebruikers vinden op deze toolbox onder meer bruikbare fotografie en audiovisuele elementen (video), kaart- en tekstmateriaal en de verschillende huisstijlelementen.

Pers en media

- COM 1.4 Tv-programma 'Elke Dag in de Zwinstreek'*
Binnen de beschikbare budgetten wordt 'out-of-the-box' gedacht, met bijvoorbeeld een romanopdracht, een (documentaire) tv-serie of een 'take-over' door een passende influencer.

Jaarlijkse Zwinstreek-aandachtsweek

- COM 1.5 Week van de Zwinstreek.*
Seizoensverlengend, op einde van september, toonmoment voor het gastheerschapnetwerk, met diverse proeverijen voor streek- en hoeveproducenten, met natuurwandelingen, begeleide historische fietsroutes, boeiende verhalen van de palingtrek, nagenieten van het toeristisch seizoen met een Zwinstreek-biertje, ...

2. Bezoekers beter wegwijs maken

Bezoekersmanagement

- BL 4.2.10 Tips opstellen en verspreiden naar recreanten ‘Hoe kom je naar het Landschapspark’.

Spreading van bezoekers wordt actief ondersteund met communicatie die de bezoekers bij vertrek naar de Zwinstreek duidelijk maakt waar bv. de best geschikte startplaats is voor hun verkenning van de streek. Op die manier wordt bv. ook overlast door parkeer-zoekverkeer vermeden nabij attracties. De Zwinstreekpartners houden ook vinger aan de pols voor de mogelijkheden van de nieuwe technologie op dat vlak.

Fysieke touch-points - onthaalnetwerk

- BL 4.2.11 Toerismebalies, informatiedragers gelijkvormig maken, bijvoorbeeld producten voorzien, opleidingen, tools aanreiken, ...*

Ook fysieke touch-points spelen een rol in de communicatie over het Landschapspark Zwinstreek. Naast de bestaande toeristische onthaalcentra, denken we daarbij ook aan lokale musea en attracties. Het kunnen goede plekken zijn om verhaallijnen en acties van het Landschapspark onder de aandacht te brengen. Ze verleiden de bezoeker tot een verdere verkenning.

Print

- BL 4.1.12 Grensoverschrijdende publicaties maken, bijvoorbeeld een ontdekkingskaart, met aanduiding onthaalpunten, infopunten, rustpunten, ...
- BL 4.1.13 Jaarlijkse publicatie van een gratis grensoverschrijdende Zwinstreek-belevingskaart – Stichting Beleef Zeeuws-Vlaanderen*

Alle logies en toerismeondernemers krijgen jaarlijks een gratis overzichtskaart van de Zwinstreek om uit te delen aan hun klanten. Dit is nog steeds een erg belangrijk instrument voor de oriëntatie van bezoekers op de streek.

Digitale tools

- **BL 4.1.14. Uitwerken van een digitale strategie voor de Zwinstreek om het toeristische aanbod te promoten en te verbeteren.** Dit omvat bv.
- BL 4.1.14.1: Ontwikkelen van een Zwinstreek-app met relevante toeristische informatie, zoals bezienswaardigheden, evenementen, accommodaties en eetgelegenheden.
- BL 4.1.14.2: Online beschikbaar stellen van digitale bezoekerskaarten van de Zwinstreek, waarbij bezoekers gemakkelijk toegang krijgen tot informatie over de regio en kunnen navigeren.
- BL 4.1.14.3: Creëren van digitale poorten (zoals informatiezuilen) op belangrijke locaties in de Zwinstreek om bezoekers te verwelkomen en te informeren over lokale attracties en evenementen.
- BL 4.1.14.4: Ontwikkelen van een gedeelde Zwinstreek-agenda die gastheren en gastvrouwen of toerisme-medewerkers helpt of toeristen informeert over geplande evenementen, tentoonstellingen en andere activiteiten.

4.4 Instrumenten

In de diverse werkgroep-vergaderingen kwamen er vragen over de uitvoering van het beleid van de hogere overheden. Er werd gevraagd naar de mogelijkheden voor externe financiering voor projecten en acties. In relatie tot de ruimtelijke en grondgebonden materies rezen heel wat vragen over de hardere instrumenten zoals ruimtelijke bestemmingen, uitvoeringsinstrumenten, enz. Dit zijn vragen die niet onmiddellijk in de schoot van de landschapsparkwerking beantwoord kunnen worden.

De vraag is dan ook aan de Vlaamse overheid en haar agentschap om mee aan sluiten bij de processen, de projecten en de initiatieven binnen het Landschapspark, om zo mee antwoorden of oplossingen aan te reiken, binnen de bevoegdheden of de budgettaire ruimte van de Vlaamse Overheid.

De vaststelling is dat er verschillende Vlaamse planprocessen of projecten lopen in het gebied met impact op het Zwinstreek-landschap (zoals o.m. Kustvisie, RUP Schipdonkkanaal, omvorming N49 tot A11, ...). Hier kan ons inziens nog verdere afstemming georganiseerd worden of kunnen afspraken gemaakt worden over de gebiedsgerichte of flankerende inzet in de Zwinstreek.

Om de inrichtingsprojecten te faciliteren is het wenselijk om bv. de lopende landinrichtingsprojecten zoals Zwinpolders, de Brugse Rand, de Mobiliteitsas - A11, ... niet af te sluiten, maar actief te houden of met een nieuwe, gedragen gebiedsagenda herop te laden.

Naar het model van de Zwinverruiming of de Oudlandpolder kunnen ook instrumenten zoals raamakkoorden of protocollen, een kader scheppen waarbij gedragen gebiedsverkenningen met diverse partners of stakeholders in het landschapspark, finaal resulteren in een (grensoverschrijdende) afsprakenkader met Vlaamse agentschappen over een traject van verdere planvorming of van uitvoeringsgerichte gebiedsontwikkeling.

5

Samenvattende tabel

Op de grens van zoet en zout

SD 1.1	De zoetwaterbevoorrading voor mens, landbouw en natuur verzekeren
ZZ 1.1.1	Onderzoek kreekherstel i.h.k.v. waterbuffering
ZZ 1.1.2	De huidige waterkwaliteit monitoren over de grenzen heen
ZZ 1.1.3	Uniformiseren van de interpretatie van de verziltingskaarten over het hele Landschapspark in functie van monitoring van verzilting.
ZZ 1.1.4	Monitoring van alle door MDK en ANB beheerde zwinduin- en kustduingebieden.
ZZ 1.1.5.1	Onderzoeken van kansen voor kreekruuginfiltratie
ZZ 1.1.5.2	Kennisuitwisseling tussen Nederland en Vlaanderen over kreekruuginfiltratie organiseren, door ervaringen uit verschillende type-experimenten te delen en zo sneller over de noodzakelijke beleidsonderbouwende info te beschikken.
ZZ 1.1.6	Proefproject naar veenpakketten, met mogelijkheden tot veenopbouw. Lessen uit NBRACERproject en Buffer+project in verband met veenherstel en het verbeteren van zoetwaterbeschikbaarheid doorvertalen naar de rest van de Zwinstreek*
ZZ 1.1.7	Pilootprojecten binnen Water+Land+Schap en Interreg Buffer + met betrekking tot peilgestuurde drainage, subirrigatie en opvangbekken in de Romboutswerpolder*
ZZ 1.1.8	Inzetten op actieve zoetwaterdeling over de grens (Eeklose watergang)
ZZ 1.1.9	Restauratie van de Blauwe Sluis
ZZ 1.1.10	Actie grensknelpunten B-Solutions
ZZ 1.1.11	Laaggelegen complexen van poldergraslanden herstellen en beheren voor waterretentie, conform de vigerende beleidsdoelstellingen *
ZZ 1.1.12	Geulrelicten herstellen ifv waterretentie
ZZ 1.1.13	Onderzoek kreekherstel ikv waterbuffering
ZZ 1.1.14	Dijken bestemmen, herstellen, versterken en beheren zodat waterinlaat in de poldersmogelijk wordt en het peil van het Schipdonkkanaal-Leopoldkanaal opnieuw verhoogd kan worden.*
ZZ 1.1.14	Geulrelicten herstellen ifv waterretentie
ZZ 1.1.15	Vertragen waterafvoer en opstuwen Paulusvaart om natte natuur te versterken en verzilting tegen te gaan.*
ZZ 1.1.16	Waterstructuur kastelen inzetten als waterbuffer
ZZ 1.1.17	Grensoverschrijdende afspraken maken over optimale peilstelling.
ZZ 1.1.18	Waterpeil plasdrasgebieden optimaliseren bijvoorbeeld in Gruttoweide in Sint Margriete.
ZZ 1.1.19	Compartimentering en afstemming waterbeheer
ZZ 1.1.20	Watersysteem compartimenteren om gedifferentieerd grensoverschrijdend peilbeheer te realiseren met afspraken rond captatie, ...
ZZ 1.1.21	Maximale regenwaterinfiltratie strandwal Groede / overtollig zoetwater aanvullen
ZZ 1.1.22	Doorgedreven onthardingsprojecten in de Zwinstreek realiseren.
ZZ 1.1.23	Aanpak lozingspunten van huishoudelijk afvalwater in Damme en andere gemeenten (IBA en KWZI)
ZZ 1.1.24	Waterharmonica Groede
ZZ 1.1.25	Een nature-based onderzoeksproject opzetten rond het aanpakken van vervuiling langs grachten van wegen.

ZZ I.1.26	Ecologisch akkerrandbeheer promoten ten behoeve van de waterkwaliteit.
ZZ I.1.27	Natuurvriendelijke kreekoevers realiseren
ZZ I.1.28	End-of-pipe oplossingen faciliteren.
ZZ I.1.29	Ondersteuning bij de aanleg grensoverschrijdende collectieve aanzuigplaatsen en testcases over collectieve spoelplaatsen.
SD I.2	Het beschikbare zoet water doordacht gebruiken
ZZ I.2.1	Ondersteuning landbouwers omtrent perceelsgebonden watervoorziening.
ZZ I.2.2	Aanleg collectief spaarbekken bijvoorbeeld aan Isabellavaart in Knokke-Heist-Heist.*
ZZ I.2.3	Verkennen van het benutten effluent RWZI's, bijvoorbeeld in Knokke-Heist-Heist, Retranchement of Breskens.
SD I.3	Een robuust natuur- en waternetwerk realiseren en beheren
ZZ I.3.1	Project en plan opzetten rond het kwaliteitsvol beheren en opwaarderen van zilte graslanden.
ZZ I.3.2	Opmaak natuurbeheerplan Boerekreek.
ZZ I.3.3	Uitvoering natuurbeheerplan Binnenduinen.
ZZ I.3.4	Groene stranden realiseren langs een kuststrook, bijvoorbeeld in de Baai van Heist
ZZ I.3.5	Landinrichtingsplan Natuurverbinding tussen Reigaartsvliet Kreek en Geul van Greveninge.
ZZ I.3.6	Creëren natuurvriendelijke kreekoevers
ZZ I.3.7	Kreken en kanalen toegankelijk maken voor paling.
ZZ I.3.8	Opmaak van grensoverschrijdend en integraal visie- en actieplan over ecologische verbindingen en knelpunten tussen de deelgebieden, bijvoorbeeld voor paling.
ZZ I.3.9	Vismigratie en onderwaternatuur verbeteren
ZZ I.3.10	Samenwerkingen opstarten voor het opkweken van plantgoed van autochtone afkomst.
ZZ I.3.11	Soortenbeschermingsprogramma verder ondersteunen en uitvoeren voor boomkikker, rugstreeppad, meervleermuis, boomkikker, heivlinder, kamsalamander, bruine kiekendief, kleine zwaan, overwinterende ganzen, grutto, wulp, ooievaars, zeehond, ...
ZZ I.3.12	Versterken onderwaterfauna door bijvoorbeeld een project rond bittervoorn en zwanemossel in de Damse Vaart.
ZZ I.3.13	Operatie ooievaar
ZZ I.3.14	Herstel van duinen door het verwijderen van woekerplanten.*
ZZ I.3.15	Bestrijding schadelijke exoten (flora), zoals Mahonie, rimpelroos, Japanse Duizendknoop, enz.
ZZ I.3.16	Bestrijding van schadelijke exoten (fauna), bijvoorbeeld chinese wolhandkrab, nijlganzen en rivierkreeften.

Het verhalend landschapspark

SD 2.1 De cultuur, identiteit en historiek van de Zwinstreek beleavingsvol ontsluiten	
VL 2.1.1	Herwaarderen van de walgracht Fort van Beieren door ontslibbing.
VL 2.1.2	Actie landinrichting 'Inrichting omgeving Hazegrasfort'
VL 2.1.3	Landinrichtingsplan Natuurverbinding Cantelmolinie.
VL 2.1.4	Ontsluiting, beleefbaar en toegankelijk maken van sites van de Staats-Spaanse linies, zoals bv. in Fort van Beieren, Stadswallen van Damme, Fort Sint-Donaas, de Cantelmolinie, Oud Fort Isabella of Wal- len van Sluis
VL 2.1.5	Expositie over het ontstaan en betekenis van de Staats-Spaanse linies: handel en conflict rond water.
VL 2.1.6	Continueren van de huidige VR-beleving langs de Verdwenen Zwinhavens-fietsroute.*
VL 2.1.7	Uitbreiden van Verdwenen Zwinhaven-traject naar andere sites op basis van verder wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld uitbreiding met de Zeeuwse verdronken dorpen.
VL 2.1.8	Herkenbaar maken van verdronken dorp, oud kerkje Oud Lapscheure
VL 2.1.9	Herkenbaar maken Oude Zwinhaven door vernatting
VL 2.1.10	Opmaken en aanvullen van een inventaris en atlas van bouwkundig erfgoed aan beidekanten van de grens
VL 2.1.11	Ontsluiting en herwaardering van het waterstaatkundige erfgoed, bijvoorbeeld in Blauwe Sluis, Zwar- te Sluis, de Hazegrassluis, Sas van de Lieve, Kazemat van de Lieve, Zuid-Over-de-Lieve, Konduitput of Eede.
VL 2.1.12	Restauratie van de Blauwe Sluis
VL 2.1.13	De verdwenen maar rijke geschiedenis van de visserij vertellen aan bezoekers via informatieborden en rondleidingen.
VL 2.1.14	Herbestemmen van kleiputten en steenbakkerij-sites, bijvoorbeeld langs de Damse Vaart.
VL 2.1.15	Romeins verleden van de Zwinstreek valoriseren en tonen aan bezoekers, bijvoorbeeld in Aarden- burg.
VL 2.1.16	Vertelpunten installeren in het landschap over de dodendraad uit WOI, bijvoorbeeld in Sluis of Lapscheure.
VL 2.1.17	Herkenbaar maken van Bunkerlinie Oude Zeedijk Lapscheure en rondom geuldijken
SD 2.2 Historisch erfgoed beleefbaar maken, herbestemmen en opwaarderen	
VL 2.2.1	Toren van Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk in Damme uitbouwen tot uitkijkpunt.*
VL 2.2.2	Inrichting kerktoren Middelburg als uitkijkpunt
VL 2.2.3	Inrichting kerktoren Watervliet als uitkijkpunt.
VL 2.2.4	Kerktoren van Sint-Anna-ter-Muiden als uitkijkpunt.
VL 2.2.5	Uitkijpunten op historische kernen realiseren, bijvoorbeeld eiland van Cadzand
VL 2.2.6	Militaire Uitkijktoren in Eede als uitkijkpunt
VL 2.2.7	Opvolgen acties uit visievorming Meerlaagse veiligheid – Dept. Omgeving.
VL 2.2.8	Beheer van grensoverschrijdende dijkstructuren afstemmen op bv. Burkeldijk, Polderpolderdijk, Graaf-Jansdijk, Sint- Pietersdijk, Kanaaldijken Damse Vaart, Geuldijken Lapscheurse Gat of Meetjeslandse Kreken gebied
VL 2.2.9	Oude kreekdijken inzetten voor beleavingsvolle trage verbindingen
VL 2.2.10	Leesbaar maken van typerende bedijking en rand van Eiland Cadzand

VL 2.2.11	Duurzame kleine landschapselementen inzetten op dijklichamen.*
VL 2.2.12	Landinrichtingsplan Inrichting Hazegraspolderdijk tussen Zwart Huis en Retranchementstraat.
VL 2.2.13	Het levend erfgoed, schapen van een oud ras met streekherder, opnieuw inzetten voor begrazing van dijken en bermen in de Zwinstreek.
VL 2.2.14	Opmaken en aanvullen van een inventaris en atlas van bouwkundig erfgoed aan beide kanten van de grens .
VL 2.2.15	Kennis ontsluiten met grensoverschrijdend GIS-portaal.
VL 2.2.16	Puntsgewijze bouwkundige landschapselementen zoals tramhuisjes, molens, kapellen, dijkhuisjes, inundatiepoelen, bakketen, varkenscotten en houtig erfgoed inventariseren en inpassen in een breder netwerk.
VL 2.2.17	Overlegplatform West-Vlaamse molenaars en West-Vlaamse Zwinstreek.
VL 2.2.18	Molenaars ondersteunen door grensoverschrijdend netwerk op te zetten om kennis en geschiedenis uit te wisselen.*
VL 2.2.19	Heropbouw Groot Kasteel Sluis
SD 2.3	Erfgoed valoriseren voor de (lokale) economie en betekenisvol toerisme
VL 2.3.1	Herbestemmen en hierdoor in stand houden van historische hoeves.
VL 2.3.2	Herbestemmingsplannen opmaken in samenwerking met gemeente en ondernemers, bijvoorbeeld het zoeken naar een nieuw exploitatiemodel voor het Godshuis in Sint-Laureins of de Hospitaalsite in Damme.
SD 2.4	Inzetten op streekeducatie
VL 2.4.1	Uitbouw kenniscentrum over het ontstaan van de Staat-Spaanse linies, bijvoorbeeld in Ijzendijke.
VL 2.4.2	Interessante particuliere collecties in kaart brengen om deze te beschermen, en open te stellen voor publiek
VL 2.4.3	Lespakketten voor scholen over en in de Zwinstreek.
VL 2.4.4	'Community service learning' in samenwerking met scholen.
VL 2.4.5	Werven van vrijwilligers voor de werking van de musea.
VL 2.4.6	Gezamenlijke educatieve Zwinstreek-programmatie, bijvoorbeeld expo's en excursies.
VL 2.4.7	Een (Drie)jaarlijks 'Festival van de Zwinstreek',
VL 2.4.8	Gezamenlijke fotografiewedstrijd in de Zwinstreek en reizende tentoonstelling,
VL 2.4.9	Evenement rond erfgoed en geschiedenis in de Zwinstreek,...
VL 2.4.10	Module-opleiding uitwerken voor gidsen: 'Welkom in het Landschapspark Zwinstreek'.
VL 2.4.11	Gidsenplatform met een overzicht van bestaande gidsen en werkingen uitbouwen.
VL 2.4.12	Kindvriendelijker maken van erfgoedsites om ook hen de geschiedenis van de streek te kunnen vertellen aan de hand van bv. stripboeken, kinderroutes, ...
VL 2.4.13	Tijdelijk over gelaagdheid en geschiedenis van de bodem in de Zwinstreek opmaken.
VL 2.4.14	Archeologische kennis van de 'Verdwenen Zwinhavens' bundelen in een educatief aanbod.
VL 2.4.15	Boek over recente bevindingen in de Zwinstreek uitbrengen.

Grensverleggend voedsellandschap

SD 3.1 Ondersteunen van innovatieve en streekelijke landbouw	
GV 3.1.1	Pilootproject Romboutswerpolder 'landbouwer als ambassadeur'*
GV 3.1.2	'Boeren in de streek' om vrouwen in de verf zetten als sterke ondernemers op platteland.
GV 3.1.3	Campagne opzetten om boeren in de streek meer een gezicht te geven en te verbinden met de burger (cfr. Boer zoekt bank)
GV 3.1.4	Connectie van burger en bezoeker met agrarische sector vergroten door bezoekboerderijen en landbouwsafari's te organiseren.
GV 3.1.5	'Diensten aan landbouwers' – inzetten op vertalen van wetenschappelijke innovatie naar praktijk.*
GV 3.1.6	Labo zilte teelten in Waterdunen.
GV 3.1.7	Individuele begeleiding van landbouwers op vrijwillige basis rond het verkennen van nieuwe producten en businessmodellen.
GV 3.1.8	Ondersteunen nieuwe verdienmodellen voor landbouwers die het aangepast beheer van graslanden valideren.
GV 3.1.9	Verkenning van 'communities of practice'
GV 3.1.10	Ontwikkelen en promoten van energiegemeenschappen en duurzame energieoplossingen bij land- en tuinbouwers.
GV 3.1.11	Project 'BERNARDO' rond koolstofopslag in het Zwin
GV 3.1.12	Samenwerking met beeodiversity en Inagro in kader van duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen opzetten.*
GV 3.1.13	Begeleiding en advies bij de planvorming voor landbouwers voor streekelijke landschappelijke beplanting en kleine landschapselementen.*
GV 3.1.14	Inrichtingsbudget voorzien voor landbouwers en andere ondernemers voor herstel typisch kleinschalig landbouwerfgoed
GV 3.1.15	Opzet grondenbank voor grondenruil op vrijwillige basis
SD 3.2 Een aantrekkelijk aanbod van streekproducten uitwerken	
GV 3.2.1	Supralokale distributieketens verder ontwikkelen (cfr. Lekker van hier, Goeste in Meetjesland, Coöperatie Mmmmeetjesland...)
GV 3.2.2	Grensoverschrijdende streekmarkten en boerenmarkten.
GV 3.2.3	Zwinstreekhoekje in lokale supermarkten en buurwinkels.
GV 3.2.4	Chefs samenbrengen en laten innoveren op foodtour.
GV 3.2.5	Regionale kwaliteitslabels uitrollen voor Zwinstreekproducten, inclusief promotie en vermarkting (cfr. 100% West-Vlaams, Zeker Zeeuws, ...) .*
GV 3.2.6	Grensoverschrijdende campagnes voor streekproducten (Middeleeuwen op je bord, ...) .*
GV 3.2.7	Inventariseren van streekproducenten en horeca die met streekproducten werken.
SD 3.3 Grensknelpunten wegwerken door internationale samenwerking	
GV 3.3.1	Uitkomsten grensknelpunten, bijvoorbeeld mesttransport en gewasbeschermingsmiddelen, uitdragen aan hogere overheden om wetgevingen beter af te stemmen.*
GV 3.3.2	Kennisuitwisseling tussen landbouwers in Vlaanderen en Nederland stimuleren door een ondernemerscafé te organiseren.*
GV 3.3.3	Onderzoeken waar administratieve vereenvoudiging voor landbouwers mogelijk is.

Verhalend landschapspark

SD 4.1 De troeven van de Zwinstreek in de verf zetten	
BL 4.1.1	Uitwerken van de 4 grote onthaalpoorten: Zwin Natuur Park, Waterdunen, Boerekreek, De Pulse.
BL 4.1.2	De verschillende musea inzetten in de onthaalstrategie
BL 4.1.3	Het gastheerschapprogramma in de gemeente Sluis met basiscursussen, vervolgcursussen en netwerkevenementen.
BL 4.1.4	Netwerkmomenten organiseren om gastheren elkaar en het aanbod beter te laten kennen.
BL 4.1.5	Mobiliteitsknooppunten
BL 4.1.6	Inzetten op mobiliteitsknooppunt (veerplein Waterdunen)
BL 4.1.7	Versterken visuele relatie Waterdunen – Veerplein – LT (om de zichtbaarheid van Waterdunen te verbeteren voor bezoekers die hun bezoekstarten in het onthaalpunt en mobiliteitsknooppunt Veerhaven Breskens)
BL 4.1.8	Grenspalen met informatieborden inzetten als onbemande onthaalpunten.
BL 4.1.9	Informatie voorzien voor de niet-georganiseerde bezoeker op unieke plaatsen voor gebruikers van de fiets- en wandelnetwerken
BL 4.1.10	Tips opstellen en verspreiden naar recreanten 'Hoe kom je naar het Landschapspark'.
BL 4.1.11	Toerismebalies, informatiedragers gelijkvormig maken, bijvoorbeeld producten voorzien, opleidingen, tools aanreiken, ...
BL 4.1.12	Grensoverschrijdende publicaties maken, bijvoorbeeld een ontdekkingskaart, met aanduiding onthaalpunten, infopunten, rustpunten, ...
BL 4.1.13	Jaarlijkse publicatie van een gratis grensoverschrijdende Zwinstreek-belevingskaart – Stichting Beleef Zeeuws-Vlaanderen
BL 4.1.14.	Uitwerken van een digitale strategie voor de Zwinstreek om het toeristische aanbod te promoten en te verbeteren.
BL 4.1.14.1	Ontwikkelen van een Zwinstreek-app met relevante toeristische informatie, zoals bezienswaardigheden, evenementen, accommodaties en eetgelegenheden.
BL 4.1.14.2	Online beschikbaar stellen van digitale bezoekerskaarten van de Zwinstreek, waarbij bezoekers gemakkelijk toegang krijgen tot informatie over de regio en kunnen navigeren.
BL 4.1.14.3	Creëren van digitale poorten (zoals informatiezuilen) op belangrijke locaties in de Zwinstreek om bezoekers te verwelkomen en te informeren over lokale attracties en evenementen.
BL 4.1.14.4	Ontwikkelen van een gedeelde Zwinstreek-agenda die gastheren en gastvrouwen of toerismemedewerkers helpt of toeristen informeert over geplande evenementen, tentoonstellingen en andere activiteiten.
SD 4.2 Een performant onthaalnetwerk opzetten	
BL 4.2.1	De groene rand Brugge verbinden van Maleveld met de Kastelenroute
BL 4.2.2	Landinrichtingsplan Inrichting as Graaf Leon Lippensdreef tussen Bronlaan en bezoekerscentrum Zwin Natuurpark.
BL 4.2.3	Gerichte en specifieke verbindingsmogelijkheden
BL 4.2.3.1	Realisatie van verbinding tussen de Zeedijk en de Sint-Pieterdijk om Lapscheure en Aardenburg beter te verbinden
BL 4.2.3.2	Verknoping van trage wegen langs grenskreeken zoals tussen Sluis en Blauwe Sluis
BL 4.2.3.3	Uitbouwen van wandelnetwerk langs Stierskreek (seizoensgebonden in functie van broedseizoen)
BL 4.2.3.4	Inzetten van oude kreekdijken als trage verbinding
BL 4.2.3.5	Verbinding van Maleveld en Ryckeveldbos
BL 4.2.3.6	Verbinding van Bakkersdam – Graaf Jansweg (Oostburg); dijk Bakkersdam – Maagdenbergweg

BL 4.2.3.7	Verbinden van Cantelmolinie met Damse Vaart
BL 4.2.4	Verbinding Sluis en Blauwe Sluis
BL 4.2.5	Oude kreekdijken als trage verbinding
BL 4.2.6	Wandelnetwerk uitbouwen naast de Stierskreek
BL 4.2.6	Inzetten op mobiliteitsknooppunt (veerplein Waterdunen)
BL 4.2.7	Meerdaagse Zwinstreek Trail.
BL 4.2.8	Specifieke en gebiedsgerichte fietsverbindingen.
BL 4.2.8.1	Algemene update van het fietsnetwerk (Fietsnetwerk 3.0) waarbij de 'missing links' geïdentificeerd worden*
BL 4.2.8.2	Organiseren van nieuwe fietsverbindingen naar het achterland tot Middelburg en Maldegem
BL 4.2.8.3	Bouwen van een oeververbinding over het Lapscheurse gat ter hoogte van de Sint-Pietersdijk
BL 4.2.8.4	Aanpassen van de zeedijk van Knokke - Heist om deze geschikt te maken voor fietsers
BL 4.2.8.5	Het recreatieve netwerk uitbreiden met de fietsverbinding Knokke-Heist-Westkapelle .
BL 4.2.8.6	Het recreatieve netwerk uitbreiden van de groene as Heist West.
BL 4.2.9	Bewegwijzering van het fietsnetwerk.
BL 4.2.10	Verdere uitwerking, upgrade en thematisch opladen van de (Vlaamse) Icoonfietsroutes.*
BL 4.2.11	Thematische routes opstellen geënt op de fietsnetwerken, gebruikmakend van de bestaande bewegwijzering met knooppuntnummers:
BL 4.2.11.1	Thematische route "Beaufort - kust aan zee" ontwikkelen en implementeren
BL 4.2.11.2	Ontwikkeling van een Stilteroute in Maldegem
BL 4.2.11.3	Ontwikkeling van een dijkenroute
BL 4.2.11.4	Ontwikkeling van een krekennroute
BL 4.2.11.5	Ontwikkeling van een receptenroute
BL 4.2.11.6	Ontwikkeling van een landbouwroute
BL 4.2.11.7	Ontwikkeling van een route rond vlas in Bentille
BL 4.2.11.8	Ontwikkeling van een route rond smokkel
BL 4.2.11.9	Ontwikkeling van een route rond wederopbouwarchitectuur
BL 4.2.12	Damse Vaart verder ontwikkelen als ruggengraat voor verschillende onthaalpunten van de Zwinstreek. *
BL 4.2.13	Andere Groen-blauwe assen accentueren en verder ontwikkelen: Maleleie
BL 4.2.14	Leopoldkanaal als groen-blauwe as inzetten tussen Bentille en de Kust
BL 4.2.15	Realiseren van een aantal (top) picknickplekken, bijvoorbeeld in Knokke-Heist-Heist, Zeebrugge, Damme, Brugge Brieveweg.*
BL 4.2.16	Creëren van een belevingsvolle landmark, fietsheuvel in Knokke-Heist-Heist.*
BL 4.2.17	Grensoverschrijdende verkoop van netwerkkaarten.
BL 4.2.18	Blauwe vlag Knokke-Heist-Heist ('t Zwin), Sluis, Cadzand, Breskens, Nieuwvliet-Bad, Groede Duintjes, 't Killeetje.
BL 4.2.19	Realiseren speelnatuur Waterdunen
BL 4.2.20	Kanoroutes of SUP-routes faciliteren, bijvoorbeeld op het Leopoldkanaal.
BL 4.2.21	Waterspeelplaatsen bij kanalen en krekenn creëren, bijvoorbeeld St-Laureins.
BL 4.2.22	Schaatsvelden op ondiepe plassen aanleggen en faciliteren.

BL 4.2.23	Visie en behoeftestudie uitwerken rond verblijfstoerisme aan de kust en hinterland en dit koppelen aan onthaalplan en bezoekersprofielen.
BL 4.2.24	Legaal verblijfstoerisme stimuleren door logie-lijst te promoten.
BL 4.2.25	Unieke en diverse verblijven en arrangementen het jaar rond promoten.
BL 4.2.26	Faciliteren en promoten van alternatieve vervoerswijzen om de Zwinstreek te verkennen zoals deelfietsen, e-steps, e-bikes, e-... en de bijhorende (e)infrastructuur.
BL 4.2.27	Toeristisch OV-netwerk uitbouwen, bijvoorbeeld kustbus tussen Knokke-Heist en Breskens, Zwin tourbus tussen Knokke-Heist-Heist en Cadzand of A-B-C-locaties van Bulskampveld, hop-on-off bus langs hoeves.
BL 4.2.28	Watertaxi's tussen Zwinstreek en andere badplaatsen laten varen.
BL 4.2.29	Verbeteren / vernieuwen (rand)parkings, zoals parking Sluis-Hazegrasstraat
SD 4.3	Beeldkwaliteit
BL 4.3.1.	Beeldkwaliteitsplannen opmaken.
BL 4.3.2	Een lichtplan opmaken voor de streek met als doel het label Dark Sky Network te behalen.
BL 4.3.3	Opmaak bomenbeheerplan voor de Zwinstreek.
SD 4.4	Het versterken van de lokale economie
BL 4.4.1	Inspiratie en begeleiding rond belevingswaarde en toeristische businessmodellen voorzien voor ondernemers.
BL 4.4.2	Stimuleren van jong en vernieuwend ondernemerschap door opzetten van een coachingtraject en/of peter-meterschap.
BL 4.4.3	Overzicht van stimuleringsfondsen tot bij de ondernemers brengen, bijvoorbeeld via deelsite op website Landschapspark Zwinstreek
BL 4.4.4	Investeren in kennishub op de grens met aandacht voor startups als uitvalsbasis voor nieuwe ondernemers.
BL 4.4.5	Inzetten van stagiairs in kuststreek via contact met middelbare en hoge scholen te zoeken, bijvoorbeeld scholen in Brugge, Eeklo en Hogeschool Zeeland
BL 4.4.6	(Aantrekkelijk) wonen voor seizoensarbeiders (cfr mitarbeiterhäuse)
BL 4.4.7	Opleidingen voor tijdelijke werknemers (Nederlands op de werkvloer, omgaan met IT, internet, ...)

Bijlage 1

Projectenportfolio

Het projectenportfolio bundelt de actiefiches van verschillende kortetermijnacties. Elke actie in het operationeel plan is voorzien van een eigen uniek nummer waarmee het desbetreffende actiefiche kan worden terug gevonden in het portfolio. Nog niet alle kortetermijnacties van het operationeel plan werden in detail uitgewerkt. Het projectenportfolio fungeert daarom ook als een levend instrument, dat voortdurend wordt aangevuld door de partners.

Een actiefiche bevat een uitgebreide omschrijving, een trekker alsook de bijhorende partners, een locatie, een financieringsindicatie en een benoeming van het Vlaamse beleid dat het daarbij helpt realiseren.

BRUGGE

DAMME

KNOKKE-HEIST

maldegem

Colofon

Deze publicatie kadert in een ruimere reeks over landschappen en gebieden in de Zwinstreek. Ze werd opgemaakt naar aanleiding van de kandidatuur van de streek voor een erkenning als grensoverschrijdend landschapspark. Ze werd opgemaakt in samenwerking met het Zwinstreek-partnernetwerk dat wordt gevormd door de steden en gemeenten Brugge, Damme, Knokke-Heist, Maldegem, Sint-Laureins, Sluis en de Provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Zeeland.

De kandidatuur tot erkenning als Landschapspark wordt gesteund door o.m. het Regionaal Landschap Houtland & Polders, het Regionaal Landschap Meetjesland, Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Meetjesland, Westtoer, Natuurpunt Beheer, de IOED Raakvlak, Boerennatuur, Landschappen Sint-Laureins vzw, UGent en de Euregio Scheldemond, en wordt gesubsidieerd in het kader van de projectoproep Landschapsparken, in opdracht van de Vlaamse Overheid.

Het Operationeel Plan 2024 – 2029 voor het Landschapspark Zwinstreek werd opgemaakt door LAMA Landscape Architects uit Lier en Endeavour uit Antwerpen, in opdracht van de Provincie West-Vlaanderen, die voor het Zwinstreek-partnerschap optrad als opdrachtgevende en aanbestedende overheid.

De publicatie wordt gesubsidieerd in het kader van de projectoproep Landschapsparken, in opdracht van de Vlaamse Overheid.

Depotnr D/2023/0248/15

Deze publicatie werd uitgegeven voor de dienst Economie, Europese en Internationale Samenwerking in opdracht van de deputatie van de Provincie West-Vlaanderen: Carl Decaluwé (provinciegouverneur), Bart Naeyaert, Jean de Béthune, Sabien Lahaye-Battheu, Jorgen Vanlerberghe (gedeputeerden) en Stijn Lombaert (provinciegriffier).

V.U. Ann Tavernier, Koning Leopold III-laan 41, 8200 BRUGGE (Sint-Andries)

Redactie: Pauline Borremans, Jorrit Braaksma, Thomas Hawer, Ine Soenen, Jakob Vandevoorde, Klara Vanstraelen, Tom Vermeersch.

Grafische vormgeving: LAMA Landschapsarchitecten

www.zwin.be

www.zwinstreek.eu

www.west-vlaanderen.be/landschapspark-zwinstreek

PROJECTENPORTFOLIO

Landschapspark Zwinstreek

Introductie

Beste lezer,

Het projectenportfolio bundelt de actiefiches van verschillende kortetermijnacties. Elke actie in het operationeel plan is voorzien van een eigen uniek nummer waarmee het desbetreffende actiefiche kan worden terug gevonden in het portfolio. Nog niet alle kortetermijnacties van het operationeel plan werden in detail uitgewerkt. Het projectenportfolio moet fungeren als een levend instrument, dat voortdurend wordt aangevuld door de partners.

Dit document geeft louter een indicatie van hoe de Zwinstreek-partners de verdere uitwerking van de projectfiches zien.

Het gehele portfolio van projectfiches moet is voor de Zwinstreek-partners ook een instrument zijn voor planning en opvolging van lopende en geplande projecten.

De actiefiches hierna bevatten telkens een omschrijving, een projecttrekker alsook de bijhorende partners, een locatie, een financieringsindicatie en een benoeming van het Vlaamse beleid dat het daarbij helpt realiseren.

Op de grens van zoet en zout

ZZ 1.1.11 Laaggelegen complexen van poldergraslanden herstellen en beheren voor waterretentie, conform de vigerende beleidsdoelstellingen.

Omschrijving: Het project waterlandschap Romboutswerpolder, op grondgebied Damme en Koolkerke (Brugge) beoogt een integrale optimalisatie van het waterbeheer in de Romboutswerpolder met aandacht voor divers landgebruik, droogte- en overstromingsrisico's, waterkwaliteit, biodiversiteit, cultuur-historisch landschap en waterbeleving. Binnen dit project worden de permanente historische graslanden inzet voor waterretentie, met aandacht voor hun natuurwaarden. Hiertoe worden de laantjes (kleine ondiepe greppels) – die oorspronkelijk werden aangelegd vanuit een drainerend effect – herprofileerd tot waterhoudende in plaats van waterafvoerende greppels. Hiervoor wordt water langer vastgehouden en wordt de opkomende verziltingsdruk tegen gegaan. Dit heeft een positief effect op de retentie van water, het behoud van de natuurwaarden en het optimaliseren van de bodemvochtigheid. Via het pilootproject binnen Water+Land+Schap Romboutswerpolder worden de geleerde lessen op korte termijn ook verder uitgerold op andere locaties binnen het Landschapspark Zwinstreek.

Trekker: Natuurpunt vzw

Partners: Regionaal Landschap Houtland en Polders, Polderbestuur van de Oostkustpolder, Stad Damme en Provincie West-Vlaanderen

Locatie: Romboutswerpolder, Damme

Aansluiten bij Vlaams beleid: Blue Deal project, Water+Land+Schap 2.0 pad 2

Financiering: 134 911 euro

ZZ 1.1.5.2 Kennisuitwisseling tussen Nederland en Vlaanderen over kreekruuginfiltratie organiseren, door ervaringen uit verschillende type-experimenten te delen en zo sneller over de noodzakelijke beleidsonderbouwende info te beschikken.

Omschrijving: In het kader van een goedgekeurd Interreg project Vlaanderen-Nederland wordt in 2024 een proefproject opgezet rond infiltratie van zoetwater, opgevangen regenwater, in de zandige ondergronden van kreekruigen. Langer aanhoudende droogte in het voorjaar en in de zomer zorgen voor meer en meer druk op het watersysteem.

Een reeds gedane haalbaarheidsstudie heeft de potentie aangetoond voor deze kreekruuginfiltratie.

Het demonstratieproject omvat

- Afronden technisch ontwerp kreekruuginfiltratiesysteem. Het infiltratiesysteem zal ca. 8.5 hectare van de kreekrug beslaan en een jaarlijkse infiltratiecapaciteit van ruim 40.000 m³. Het systeem wordt gevoed met overtollig drainagewater (herfst en winter) dat wordt opgevangen met een peilgestuurd drainagesysteem dat wordt aangelegd op een kleine 50 hectaren van omliggende percelen.
- Monitoringsplan met operationele aspecten en monitoringseisen gesteld door het waterschap (waterkwaliteit, waterbalans, grootte en omvang zoetwaterlens).
- Uitwisseling van de ervaringen uit het project tussen Nederland en Vlaanderen, om samen met partners op zoek te gaan naar de locaties die aan de gedetecteerde randvoorwaarden voldoen om kreekruuginfiltratie tot een geslaagd proces te laten evolueren. Inagro zal een praktijkgids opmaken om de replicerbaarheid te vergroten.

Trekker: Provincie Zeeland

Partners: Vlakwa, Inagro, Individuele landbouwers

Locatie: Braakman Polder, Zeeland

Aansluiten bij Vlaams beleid: Zoetwatervoorziening blijven garanderen, Internationale samenwerking

Financiering: 300 000 euro

ZZ 1.1.6 Proefproject naar veenpakketten, met mogelijkheden tot veenopbouw.

Omschrijving: In de Romboutswerpolder wordt in het kader van het goedgekeurde Interreg North West Europe project Buffer + onderzoek gedaan naar de veenpakketten in de bodem, en hoe deze beïnvloed worden onder landbouwgebruik en natuurinrichting. Binnen het project is het de bedoeling om te voorkomen dat veen verder oxideert, en dat de veenpakketten terug opgebouwd worden. Dit zowel onder een rendabel landbouwgebruik als in natuurgebieden op basis van verdere vernatting en aanvoeren van veenopbouwende organische stoffen. De ervaringen uit het proefproject worden verder gedissemineerd naar de andere gebieden binnen het landschapspark Zwinstreek.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: VLM, Vlakwa, individuele landbouwers, Natuurpunt

Locatie: Romboutswerpolder, Damme

Aansluiten bij Vlaams beleid: Zoetwaterretentie en koolstofopslag in de bodem

Financiering: 120 000 euro via interreg NWE Buffer +

ZZ 1.1.6 Lessen uit NBRACERproject en Buffer+project in verband met veenherstel en het verbeteren van zoetwaterbeschikbaarheid.

Omschrijving: Provincie West-Vlaanderen is partner in 2 goedgekeurde Europese projecten die uitgerold zullen worden in de Zwinstreek:

- Buffer + (interreg North West Europe) focust op het herstel en opbouw van veenlagen in bodems waar vroeger de veenlagen veelvuldig voorkwamen, met als bedoeling de bodemvochtigheid te optimaliseren en massaal koolstof te capteren in de veenlagen. Voor dit project wordt actief gewerkt aan de opbouw van veenlagen en het voorkomen van verdere verdroging van de nog aanwezige veenlagen in de Romboutswerpolder in Damme en de omliggende poldergebieden
- NBRacer (Horizon Europe) zet in op nature based solutions om te komen tot een actieve samenwerking tussen landbouw en natuur, waarbij het verbeteren van de zoetwaterbeschikbaarheid en de waterkwaliteit centraal staat. Het proefgebied van dit project ligt in de Zwinpolders.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: VITO, Vlakwa, VLM

Locatie: Zwinpolders, Romboutswerpolder

Aansluiten bij Vlaams beleid: Waterkwaliteit – Europese Kaderrichtlijn Water

Financiering: 25 000 euro voor disseminatie

ZZ 1.1.7 Pilotprojecten binnen Water+Land+Schap met betrekking tot peilgestuurde drainage, subirrigatie en opvangbekken in de Romboutswerpolder.

Omschrijving: Binnen het Water+Land+Schap Romboutswerpolder worden landbouwers begeleid om op hun vraag de overstap te maken van klassieke drainage naar peilgestuurde drainage en naar subirrigatie. De betrokken landbouwers worden individueel begeleid en er is budget voorzien om de nodige aanpassingen te doen aan het drainagesysteem.

Heel wat landbouwers zijn ook geïnteresseerd in opvangbekkens. Dit wordt ondersteund, maar niet met extra middelen (hiervoor is voor de Vlaamse landbouwers mogelijkheid om via VLIF financiering te krijgen).

Interreg Vlaanderen-Nederland Aquatuur zet wel in op de ecologische en landschappelijke inpassing van zoetwateropvangbekkens en voorziet hiervoor budget om 2 pilotproject op grondgebied Zeeland bij landbouwers te ondersteunen. Inagro maakt een praktijkgids op in 2026 om op deze manier de best practices te stimuleren bij landbouwers in de Zwinstreek.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

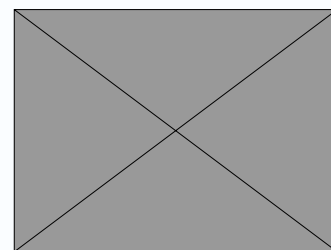
Partners: Inagro, Vlakwa, Provincie Zeeland en individuele landbouwers

Locatie: Romboutswerpolder, Damme en Sluis

Aansluiten bij Vlaams beleid: Blue Deal, Water+Land+Schap 2.0, pad 2

Financiering: 8 000 euro voor begeleiding landbouwers in omschakeling van klassieke naar peilgestuurde drainage en subirrigatie (Water+Land+Schap Romboutswerpolder)

200 000 euro voor ecologische en landschappelijke inkleding opvangbekkens en opmaak praktijkgids (Aquatuur)

ZZ 1.1.15 Vertragen waterafvoer en opstuwen Paulusvaart om natte natuur te versterken en verzilting tegen te gaan.

Omschrijving: Met middelen uit de Blue Deal zullen werken worden uitgevoerd aan de Vuile Vaart en Paulusvaart om de natte natuur te versterken en verzilting tegen te gaan. De Vlaamse Landmaatschappij coördineert de investeringen via het Landinrichtingsproject Zwinpolders. In kader van Blue Deal werd een project goedgekeurd om de oevers van de Vuile Vaart (op grondgebied Knokke-Heist) te verwerven en herin te richten, in kader van het vertragen van de waterafvoer en het langer vasthouden van het zoetwater voor een verhoogde infiltratie in de bodem. Hierbij wordt het water van de Paulusvaart opgestuwd. De Vlaamse Landmaatschappij coördineert de investeringen via het Landinrichtingsproject Zwinpolders.

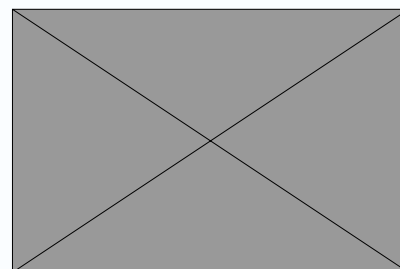
Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: VLM, Oostkustpolder

Locatie: Knokke-Heist

Aansluiten bij Vlaams beleid: Blue Deal, Landinrichting

Financiering: 401 000 euro

ZZ 1.1.17 Grensoverschrijdende afspraken maken over optimale peilstelling.

Omschrijving: In overleg met alle waterbeheerders, en langs beide kanten van de landsgrens, worden peilafspraken gemaakt. Deze afspraken worden opgestart onder initiatief van VMM (Vlaamse Milieu Maatschappij, die tevens waterbeheerder categorie I niet-bevaarbare waterlopen is). Dit overleg wordt als een actieve actie opgenomen in een ingediend interreg Vlaanderen-Nederland dossier, waarvan de al dan niet goedkeuring nog niet gekend is. Ook indien het dossier niet wordt goedgekeurd zullen verder grensoverschrijdende afspraken gemaakt worden over de peilen van de waterlopen met en van grensoverschrijdend belang. Ter voorbereiding van deze afspraken werd een B-Solutions dossier ingediend binnen het Europese subsidieprogramma.

Het onderzoek van B-Solutions richt zich op het juridisch kader voor grensoverschrijdende zoetwateruitwisseling, brengt dit in kaart en maakt aanbevelingen voor de aanpak en optimalisatie ervan. Het eindrapport wordt verwacht in september 2023.

Trekker: VMM

Partners: Provincie West-Vlaanderen, Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie Zeeland, De Vlaamse Waterweg, Waterschap Scheldestromen, betrokken polderbesturen

Locatie: Omgeving Leopold- en Schipdonkkanaal

Aansluiten bij Vlaams beleid: Zoetwatervoorziening, Peilbesluiten

Financiering: 0 euro

ZZ 1.1.23 Aanpak lozingspunten van huishoudelijk afvalwater in Damme en andere gemeenten (IBA en KWZI)

Omschrijving: In februari 2023 lanceerde VMM een oproep naar lokale besturen om actief en versneld dossiers in te dienen rond kleinschalige waterzuivering. Stad Damme diende 5 dossiers in om actief in te zetten op de aanpak van waterzuivering in het buitengebied.

Trekker: Stad Damme

Partners: VMM, Hello Water en UGent

Locatie: Damme

Aansluiten bij Vlaams beleid: Waterzuiveringsgraad verhogen, Europese kaderrichtlijn Water

Financiering: 3 220 922 euro

ZZ 1.2.1 Ondersteuning landbouwers omtrent perceelsgebonden watervoorziening.

Omschrijving: De landbouwers ondersteunen in kennisopbouw en begeleiding omtrent perceelsgebonden watervoorziening: peilgestuurde drainage, stuwtjes, koolstofopbouw in de bodem, actieve infiltratie van zoetwater, druppelirrigatie, ... In kader van het Water+Land+Schap Romboutswerpolder wordt actief ingezet op begeleiding van landbouwers, met interesse om actief in te zetten op retentie van zoetwater door technieken die een rendabele landbouwvoering niet hypothekeren. Ook binnen het Interreg North West Europe project Buffer + worden landbouwers – op vrijwillige basis en op eigen vraag – ondersteund in het omschakelen naar nieuwe landbouwtechnische technieken die het watersysteem ondersteunen, maar toch een rendabele toekomstbestendige landbouw mogelijk maken. Binnen dit interreg project wisselen landbouwers ervaringen uit met landbouwers uit andere, gelijkaardige Europese regio's. Deze ervaringen worden na 2027 vertaald naar de volledige Zwinstreek, in samenspraak met de landbouworganisaties in Vlaanderen en Zeeland.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: VLM, ILVO, Inagro

Locatie: Romboutswerpolder, Damme

Aansluiten bij Vlaams beleid: Blue Deal Water+Land+Schap 2.0, pad 2

Financiering: 45 000 euro via Water+Land+Schap 2.0, 80 000 euro via Interreg NWE Buffer +

ZZ 1.3.2 Opmaak natuurbeheerplan Boerekreek

Omschrijving: De opmaak van een natuurbeheerplan (NBP) voor de Boerekreek, deel van het habitatrictlijngebied 'Polders' (BE2500002) en vogelrichtlijngebied 'Krekengebied' (BE2301134) om bij te dragen aan de vastgelegde instandhoudingsdoelstellingen en om natuur en biodiversiteit algemeen te bevorderen.

Trekker: Provincie Oost-Vlaanderen

Partners: Agentschap voor Natuur en Bos en Generale Vrije Polder

Locatie: Boerekreek, Sint-Laureins

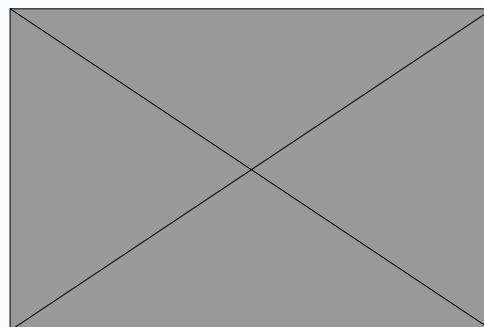
Aansluiten bij Vlaams beleid: Geeft uitvoering aan de vastgelegde Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen in kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn.

Planning: 2023-2025

Raming kosten: 35000 euro

Financiering: Provincie Oost-Vlaanderen en Vlaamse Overheid (ANB) conform subsidie NBP

Bron: Subsidie NBP Vlaamse Overheid

ZZ 1.3.14 Herstel van duinen door het verwijderen van woekerplanten.

Omschrijving: Met LIFE DUNIAS laten we inheemse soorten opnieuw floreren in ons uniek duingebied door de woekerplanten te verwijderen. Met kranen graven we het duinezand op, we zeven het en herstellen zo de inheemse natuur. Niet schrikken dus, als je binnenkort grote machines aan het werk ziet langs de kuststrook. Ze verzekeren de toekomst van onze duinen.

Trekker: Agentschap Natuur en Bos

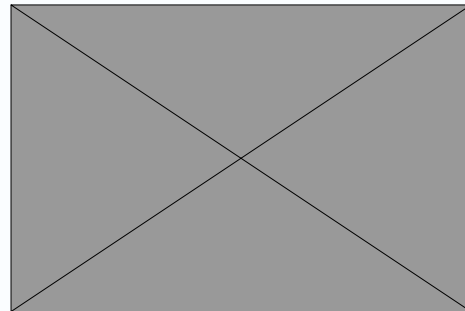
Partners: 15 partners

Locatie: Belgische duinbegebieden

Aansluiten bij Vlaams beleid: Natura 2000

Planning: 2021-2026

Financiering: Het DUNIAS project ontvangt financiële steun via het LIFE-programma van de Europese Unie, alsook van alle projectpartners.

Een verhalend landschapspark

VL 2.1.6 Continueren van de huidige VR-beleving langs de Verdwenen Zwinhavens-fietsroute.

Omschrijving: Het prachtige Zwinlandschap in de Zwinstreek zag er in de middeleeuwen helemaal anders uit. Bepalend was de brede Zwingeel met bloeiende wereldhavens er langs. Door deze verbinding met de zee beleefden Brugge en Vlaanderen gouden tijden. De route laat de fietser dit prachtige fietsgebied tussen Knokke-Heist, Sluis, Damme en Brugge ontdekken. Vier outdoor en twee indoor VR-kijkers transporteren de fietser vanuit het huidige landschap naar de bruisende middeleeuwse havenstadjes.

Trekker: Westtoer en Universiteit Gent

Partners: Besturen Knokke-Heist, Damme, Sluis, Brugge, provincie West-Vlaanderen, provincie Zeeland, Natuur en Bos, Zwin Natuur Park, Erfgoed Vlaanderen, Port of Zeebrugge, DEME, Nationale Loterij

Locatie: VR-Kijkers in Brugge, Damme, Sluis, Oostkerke, Zwin Natuur Park

Planning: Fietsroute 'Verdwenen Zwinhavens' blijft bestaan. De VR-kijkers worden nu nog gefinancierd tem oktober 2023. Op dit moment proberen we het budget bijeen te krijgen om de kijkers nog 4 jaar langer in stand te houden.

Raming kosten: 100 000 euro voor het onderhouden van de kijkers voor een periode van 4 jaar

VL 2.2.1 Toren Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk in Damme uitbouwen tot uitkijkpunt

Omschrijving: Toren Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk Damme, unieke kerk die in 1225 gebouwd werd en die na 206 treden een fenomenaal uitzicht biedt op de 17de-eeuwse stadsomwallingen, de Damse Vaart en het uitgestrekte polderlandschap. Om de toren toegankelijk te maken voor de individuele bezoeker en een top-uitkijkpunt te worden over de Zwinstreek, zou deze volledig gerenoveerd moeten worden.

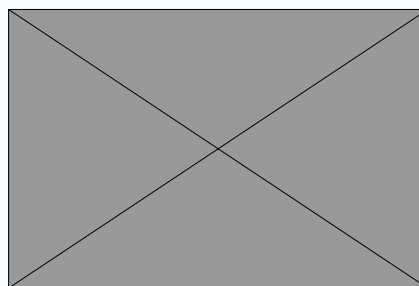
Trekker: Westtoer ziet dit als een grote kans voor Stad Damme en de ganze Zwinstreek, maar er zijn nog geen concrete plannen in deze richting.

Partners: 'nader te bepalen'

Locatie: Stad Damme

Aansluiten bij Vlaams beleid: Zoetwatervoorziening blijven garanderen, Internationale samenwerking

Raming kosten: 400 000 euro

VL 2.2.11 Duurzame kleine landschapselementen inzetten op dijklichamen.

Omschrijving: 'Slimme' beplanting van dijklichamen met houtige elementen. Aantonen van ecologische en economische meerwaarde (cfr. hogere biodiversiteit, nutritionele waarde voor vee, CO2-opslag, energie, windscherm,...)

Trekker: Regionaal Landschap Houtland en Polders

Partners: Natuurpunt, Oostkustpolder (eigenaar van dijken), Boerenatuur Vlaanderen en Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Locatie: Grensgebied Damme, Knokke-Heist en Sluis: dijken die als natuurcorridors voor de boomkikkerpopulaties kunnen fungeren

Aansluiten bij Vlaams beleid: Soortenbescherming boomkikker, Vlaams Houtkantenplan en VLIF steun voor Niet-productieve investeringen

Planning: 2024-2026

Raming kosten: 527 505 euro

Financiering: RLHP, personeelskosten: 162 475 euro, projectkosten: 65 030 euro, Stichting Landschapsbeheer: 300.000 euro

Bron: Interreg VI

Grensverleggende voedsellandschappen

GV 3.1.1 Pilotproject Romboutswerpolder ‘landbouwer als ambassadeur’

Omschrijving: Er wordt een traject opgestart waarbij landbouwers, op vrijwillige basis, een actieve rol opnemen als ambassadeur voor een toekomstbestendige en rendabele landbouw in Landschapspark Zwinstreek. Hierbij wordt uitgegaan van het principe dat dé landbouw niet bestaat, maar dat verschillende vormen van landbouwbedrijfsvoering een toekomst hebben in het Landschapspark, gaande van intensieve tot natuurinclusieve landbouw, van landbouwverbreding tot klassieke landbouw, en alle mogelijke vormen die vandaag nog niet actief aanwezig zijn. Het werken met landbouwambassadeurs wordt in 2024 opgestart in de Romboutswerpolder. Voor de landbouwer-ambassadeur wordt een jaarlijkse vergoeding voorzien voor de geïnvesteerde tijd als ambassadeur.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: Provincie Zeeland, Provincie Oost-Vlaanderen, landbouworganisaties, individuele landbouwers op vrijwillige basis

Locatie: Romboutswerpolder, Damme en uitbreiding naar andere pilotgebieden binnen het Landschapspark Zwinstreek

Financiering: 8 000 euro per jaar

GV 3.1.5 Diensten aan landbouwers' – inzetten op vertalen van wetenschappelijke innovatie naar praktijk.

Omschrijving: Binnen het Landschapspark Zwinstreek wordt gebiedsgericht, binnen een haalbare perimeter, actief gewerkt aan nieuwe diensten aan landbouwers. Hierbij wordt vooral ingezet op het aanbieden van precisietechnologie als ondersteuning van de (landbouw)bedrijfsvoering gewasbescherming en bemesting door drones, analyses van noden aan irrigatie door drones op individuele plantniveau, niet-kerende bodemploegen, ... Ontwikkelde technologie wordt rechtstreeks samen met de landbouwers geïntroduceerd in de bedrijfsvoering, en de landbouwers worden begeleid in het werken met de nieuwe technologieën.

Op deze manier krijgen landbouwers in het Landschapspark Zwinstreek een voorsprong in het gebruiken van innovatieve technieken die de rendabiliteit verhogen.

Landbouwers en kennisinstellingen werken hierin actief samen.

Een eerste pilootproject wordt opgestart in de Romboutswervepolder, in kader van het goedgekeurde Interreg NWE project Buffer +

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: ILVO, landbouworganisaties, individuele landbouwers op eigen vraag, Provincie Zeeland en Provincie Oost-Vlaanderen

Locatie: Romboutswervepolder, Damme en bij uitbreiding andere pilootgebieden uit het Landschapspark Zwinstreek

Financiering: 65 000 euro

GV 3.1.7. Individuele begeleiding van landbouwers op vrijwillige basis rond het verkennen van nieuwe producten en businessmodellen.

Omschrijving: Samen met lokale ondernemers, horeca-uitbaters en Inagro wordt een oproep gelanceerd naar de landbouwers uit het Landschapspark Zwinstreek met de vraag wie interesse heeft om een nieuwe (of oude maar verdwenen) teelt of diersoort te introduceren als nieuw en duurzaam verdienmodel.

Deze nieuwe landbouwproductie wordt mee ondersteund vanuit een becijferd businessmodel met verzekerde afzetmarkt.

Binnen dit initiatief worden de nieuwe producten gekoppeld aan het kwaliteitsmerk en exclusiviteit dat het Landschapspark Zwinstreek moet uitdragen.

De landbouwers die hierin meestappen, op vrijwillige basis, krijgen een actieve steun bij de opstart van de nieuwe teelt en een eerste garantie naar vergoeding wanneer binnen de 3 jaar blijkt dat het businessmodel – ondanks de professionele begeleiding en doorrekeningen – toch niet rendabel zou blijken.

Er zijn geen repercussies verbonden aan het instappen of het uitstappen op dit aanbod.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: Marcin Beaufort, Inagro, individuele landbouwers op vrijwillige basis

Locatie: Landschapspark Zwinstreek

Financiering: 80 000 euro

GV 3.1.13 Begeleiding van en advies aan landbouwers voor streekeigen landschappelijke beplanting en kleine landschapselementen

Omschrijving: Opmaak van landschapsbedrijfsplannen in samenspraak met de landbouwer, begeleiding van projectdossier, subsidieaanvraag en realisatie.

Trekker: Regionaal Landschap Houtland en Polders

Partners: Knokke-Heist, Damme, Brugge

Locatie: Landschapspark Zwinstreek

Raming kosten: 15 000 per jaar

Financiering: Vlaanderen 15.000 €/jaar

Bron: VLIF-steun voor NPI

GV 3.1.12 Samenwerking met beeodiversity en Inagro in kader van duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen opzetten.

Omschrijving: Knokke-Heist werkt al 8 jaar samen met Bee-O-Diversity, een bedrijf dat bijen inzet als “natuurlijke drones”. 5% van het stuifmeel dat de bijen meebrengen naar de bijenkorven wordt ingezameld en onderzocht op mineralen, pesticiden, ... Deze info kan dan ingezet worden om sensibilisatieacties met de landbouwers op te starten, individuele begeleiding voor landbouwers in de reductie van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen op te starten, maar ook de positieve trends in de kijker te zetten en de inspanningen die de landbouwsector neemt te belonen. In Damme wordt in 2023 eveneens een samenwerking met Bee-O-Diversity opgezet, in kader van het goedgekeurde interreg North West Europe dossier Buffer +.

Trekker: Provincie Zeeland

Partners: Vlakwa, Inagro, Individuele landbouwers

Locatie: Braakman Polder, Zeeland

Aansluiten bij Vlaams beleid: Zoetwatervoorziening blijven garanderen, Internationale samenwerking

Financiering: 300.000 euro

GV 3.2.6 Grensoverschrijdende promotiecampagne voor streekproducten.

Omschrijving: Samen met de toeristische organisaties uit West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Zeeland en de betrokken gemeenten wordt een promotiecampagne opgestart voor streekproducten uit de Zwinstreek. Het voorbeeld van de merken “100% West-Vlaams” en “Zeker Zeeuws” worden hierbij als model gebruikt. Landschapspark Zwinstreek wordt een sterk merk, met een exclusiviteit aan producten uit het Landschapspark. Deze producten kennen een hoge standaard en zullen door de promotiecampagne aantrekkelijk vermarkt worden binnen en buiten het Landschapspark.

Trekker: Provincie West-Vlaanderen

Partners: Provincie Zeeland, Provincie Oost-Vlaanderen, Westtoer, POM West-Vlaanderen, Inagro, Toerisme Meetjesland, Toerisme Sluis, Toeristische diensten van Damme, Knokke-Heist, Brugge, Maldegem, Sint-Laureins Landbouworganisaties, Betrokken landbouwers op individuele basis

Locatie: Landschapspark Zwinstreek

Financiering: 30 000 euro per jaar

GV 3.3.1 Uitkomsten grensknelpunten, bijvoorbeeld mesttransport en gewasbeschermingsmiddelen, uitdragen aan hogere overheden om wetgevingen beter af te stemmen.

Omschrijving: Vanuit de Scheldemond werkgroep Landbouw werden 2 specifieke grensknelpunten geanalyseerd. Rond het probleem van grensoverschrijdend mesttransport (teveel aan mest in Vlaanderen, te weinig in Zeeland) werd een B-Solutions dossier opgestart, waarvan het rapport opgeleverd werd.

Binnen de Scheldemond zelf werd eveneens het grensknelpunt rond gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bekeken. Ook hier een eindrapport opgeleverd.

Het Landschapspark Zwinstreek wil deze rapporten levend houden en de gemaakte analyses bij de juiste betrokken overheden aanhangig maken om een oplossing te vinden voor deze grensknelpunten. De oplossingen kunnen vanuit de werking van het Landschapspark actief mee ondersteund en uitgewerkt worden.

Trekker: Parkbureau Landschapspark Zwinstreek

Partners: Provincie West-Vlaanderen, Provincie Oost-Vlaanderen, Provincie Zeeland

Locatie: Landschapspark Zwinstreek

Financiering: Inzet personeel.

GV 3.3.2 Kennisuitwisseling tussen landbouwers in Vlaanderen en Nederland stimuleren door een ondernemerscafé te organiseren.

Omschrijving: Jaarlijks wordt vanuit het Landschapspark Zwinstreek één of 2 ondernemerscafés georganiseerd. Deze vinden afwisselend plaats in Sluis, Oost-Vlaanderen of West-Vlaanderen.

Tijdens dit ondernemerscafé wisselen ondernemers ervaringen uit tussen en met elkaar en groeit het samenhorigheidsgevoel tussen de ondernemers aan weerskanten van de landsgrens. De suggesties die vanuit de ondernemerscafés worden meegegeven aan het parkbureau worden naar haalbaarheid verder onderzocht.

Trekker: Parkbureau Landschapspark Zwinstreek

Partners: Provincie West-Vlaanderen, Provincie Zeeland, Provincie Oost-Vlaanderen

betrokken gemeenten, betrokken landbouworganisaties, individuele landbouwers op vrijwillige basis

Locatie: Afwisselend op grondgebied van 1 van de 6 gemeenten uit het Landschapspark Zwinstreek

Financiering: 5000 euro per jaar

Grenzeloos leven en beleven

BL 4.2.8.1 Algemene update van het fietsnetwerk Fietsnetwerk 3.0 met identificatie van de 'missing links'.

Omschrijving: Opmaak inventarisatie en wenskaart met 'missing links'. Werken aan het verbeteren van het algemeen fietscomfort (degelijk verharde paden, kwalitatieve fietsstallingen, fietsvriendelijke onthaal in reca en logies, fietsstartplaatsen met parking, openbare toiletten). het verhogen van de fietsveiligheid (o.m. conflictvrije kruispunten, vrijliggende fietspaden) en de integratie van de fietssnelwegen waar wenselijk. We verhogen de beleving via de inrichting van picknick- en rustplekken (zie verder), landschappelijke verfraaiing, kind- en fietsvriendelijke haltes en enkele spraakmakende fietstrajecten (zie verder landmarks). We spelen in op de creatie van 'mobipunten' in de vervoerregio's door die waar mogelijk te koppelen aan inrijpunten voor het fietsnetwerk.

Trekker: Westtoer

Partners: Lokale besturen

Planning: 2023 – 2026 voorbereiden van de uitrol fietsnetwerk 3.0. (oa betrekken lokale besturen, inventarisatie, missing links, terreinwerk, marketingcampagne uitrollen...)
2026 uitrol van Fietsnetwerk 3.0.

Raming: 15 000 euro

BL 4.2.10 Verdere uitwerking, upgrade en thematisch opladen van de (Vlaamse) Icoonfietsroutes

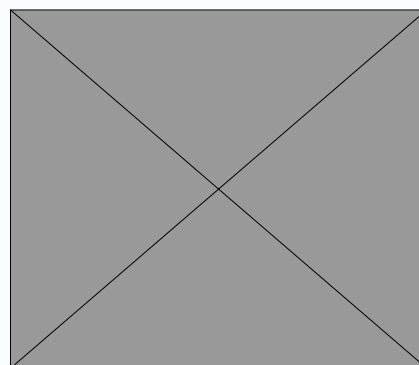
Omschrijving: In het voorjaar van 2021 werd de Kunststedenroute geopend, een lange-afstands-fietsroute tussen Brussel en Oostende. Deze werd getraceerd langs het Kanaal Gent-Oostende, door het Landschapspark Bulskampveld, langs Damme, de Damse Vaart en Brugge. De nieuwe Vlaanderenroute volgt hetzelfde traject. In het kader van het project ICONS wordt gewerkt aan het markeren van 50 emblematische highlights langs de routes waarvan 3 in de Zwinstreek: Minnewater Brugge, Kerk Damme, Zwin Natuur Park

Trekker: Westtoer

Partners: Toerisme Vlaanderen en Vlaamse provincies

Locatie: Minnewater Brugge, Kerk Damme en Zwin Natuur Park

Financiering: Budget voorzien in het project iCONS:
7 500 euro voor drie bakens.

BL 4.2.12 Damse Vaart verder ontwikkelen als ruggengraat en onthaalpoort voor de Zwinstreek.

Omschrijving: De Damse Vaart nog meer ontwikkelen als ruggengraat en onthaalpoort voor de Zwinregio:

- Realiseren van recreatieve onthaalpunten: gronddam, Schellemolen, Hoeke, Siphons, fietsveer Kobus.
- Realiseren groene recreatieve verbinding Fort van Beieren met de Damse Vaart.
- Onderzoek naar afstemming tussen recreatief en functioneel gebruik.
- Ontwikkelen van parallelle fietsroutes ter ontlasting van de drukke Damse Vaart.
- Vernieuwen aanmeerfaciliteiten voor rondvaartboot De Lamme Goedzak.
- Onderzoeken van de realisatie of het herstel van oeververbindingen ter hoogte van Fort van Beieren ('t Apertje) en Damme.
- Uitbouwen van mogelijkheden voor openluchtwemmen in de Damse Vaart.

Trekker: Westtoer

BL 4.2.15 Realiseren van een aantal (top) picknickplekken, bijvoorbeeld in Knokke-Heist-Heist, Zeebrugge, Damme, Brugge Brieversweg.

Omschrijving: Realiseren van een aantal (top) picknickplekken (via picknickplan van Westtoer). De aankoopcentrale voor picknickmeubilair van Westtoer 'ontzorgt' lokale stakeholders en stimuleert hen gebruik te maken van dit duurzaam, comfortabel en vandalismebestendig meubilair, ontworpen door Stefan Schöning. Op die manier worden extra, kwalitatieve picknickzones gerealiseerd.

Trekker: Westtoer

Partners: Lokale besturen

Locatie: Knokke-Heist (Zwin Natuurpark), Zeebrugge (Visserskruis)

Damme (Krinkeldijk, aan kijker Verdwenen Zwinhavens), Brugge Brieversweg

Financiering:

Knokke-Heist in Zwin Natuurpark raming kostprijs 6000 euro

Zeebrugge aan het Visserskruis raming kostprijs 9000 euro

Damme op de Krinkeldijk, aan de kijker van Verdwenen Zwinhavens raming budget 8000 euro

Brugge Brieversweg raming kostprijs 35.000 euro (realisatie binnen project PICKN-IC-K – Toerisme Vlaanderen – oproep sportief en recreatief fietsen).

BL 4.2.16 Creëren van een belevingsvolle landmark, fietsheuvel in Knokke-Heist.

Omschrijving: RCreëren van een belevingsvolle landmark die zal fungeren als een echte trekker voor het gebied en mensen van binnen en buiten Vlaanderen zal aantrekken. In Knokke-Heist bekijken we de mogelijkheden om een unieke fietsbeleving te realiseren in de vorm van een fietsheuvel. Vanop de dijk met fietspad langs de Kleiputten van Heist wordt hoogte genomen om de spoorlijn ongelijkvloers te kruisen. Het pad komt dan op een kunstmatige grondheuvel terecht en daalt in spiraalvorm rond de heuvel opnieuw naar het niveau van de Gustave Van Nieuwenhuysestraat. Deze laatste wordt door de gemeente Knokke-Heist verkeersluw gemaakt en heringericht. Vanop de heuvel is er een uniek uitzicht op enerzijds de natuurgebieden Kleiputten van Heist en Vuurtorenweiden, anderzijds op de haven van Zeebrugge, Knokke-Heist en het hinterland. De plek zal evolueren tot een nieuw scharnierpunt tussen badplaats en hinterland en kan een belangrijke toegangspoort worden voor het toekomstige Landschapspark Zwinstreek

Trekker: Westtoer

Partners: LGemeente Knokke-Heist

Locatie: Knokke-Heist

Financiering: 3 300 000 euro

